

Picémara Wâdé na é wii wà Luka Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Luka, pwi dotée (côo *Kolosé* 4.14), na é pâra wiâ Paulo (côo *Apostolo* 16.10 ma 2 *Timotéo* 4.11). É pwi *Grec. Munaa wàé co pwi âboro na wii naa na *Tii Pwicîri, na câé caa pwi *Juif. É mudàra diri ê pwina rà ina ma wii goo Iésu wà tèpa *paâjupâraê, â é wii târa tòmiri. (Côo Luka 1.1–3.) Pai wii tii kêe, âna paari pâ, é pwi âboro na é pwi a *câmu.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65, béaa kêra pai tanoori wàra ê ville Iérusaléma na é naja 70.

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi âboro imaina naa jaa tèpa *Roma, na rà pitûâ naa napô naawê. É jèe pwi a cèikî naa goo wà Iésu *Kériso, â é jèe picòo ê pâ muru goro ê cèikî (1.4). Ê nee *Théophile* âna pai ina wèe pâ ‘Wà pwina é meaari Pwiduée’. Pwiri ucina mwara goo diri tèpa cèikî na rà wâru, na càra caa tèpa Juif, â na rà wâro wâgòroigé jii napô *Judée.

Cina é wii?

É paari wà Luka pâ, é pàara cèikî kêjè naa goo Iésu, âna muru na cimwü ma âjupâra.

Dà êre ê tii bèeni?

Tii kà Luka, âna tii na tâbawêe goro wâro kà Iésu, jii pàra tii. Wâru pâ nee tii naa naporomee 10–18, na nye tiâu na *Tii kà Mataio*, ma *Maréko*.

Wà Luka, âna é paari pâ, wà Iésu Kériso, âna é pwi âboro na é tâbawêe. É piwiâ ê pai tâa kà Iésu ma wà tèpa âboro, ma pimeaari kêe tàra (4.18–19; 19.41).

Wà Iésu, âna é dau meari tàpé na ticè nii kàra ma tàpé na pipwaée kàra:

- tèpa pwa maga (17.12–19);
- tàpé na ticè kàra (16.19–31);
- pa ilàri (7.43–48);
- pa ilàri dâpwà (7.11–17);
- tèpa tò mwani—tèpa âboro na rà èpàrirà tèpa jènererà (18.9–14);
- tàpé na èpà wâro kàra (7.36–50).

Na pàara kà Iésu, âna piticèmuru naa goo pa ilàri jii tèpa paa. Êco na jè côo naa na *Tii kà Luka* pâ, caé caa niimiri wàrapwiri wà Iésu. Â wà Luka, âna é wii nee pa ilàri na rà pâra wiâ Iésu (8.2–3; 24.10). É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni ê pâ pwi bèepwiri:

- ê pwapwicîri, âna muru na dau maina naa na wâro kà Iésu (5.16);
- wakè kàra Nyuâaê Pwicîri naa na wâro kà Iésu (côo 1.80) ma tèpa âboro kà Pwiduée;
- wakè kà tèpa angela (naporomee 1, 2).

Pai pitàgoo tii kà Luka

Pitèpa Iésu ma pai maina too kêe (1.1–2.52)

Ipwabwàtié târa wakè (3.1–4.13)

Wakè kà Iésu naa Galilée (4.14–9.50)

Autapoo goo (4.16–5.16)

Rà tapoo cicaraé wà tèpa pitûâ (5.17–6.11)

É pacâmuri tèpa câmu kêe (6.12-49)
 Wàilàpà pwi Iésu bèepwiri? (7.1-50)
 É pwa ucina na é pacâmuri tèpa âboro (8.1-21)
 Dau pwa pàtama Iésu (8.22-56)
 Pai tâa kàra ma tèpa 12 a câmu kêe (9.1-50)
 É tapoo pàra dàra Iérusaléma (9.51-19.27)
 É pacâmuri tèpa âboro kêe
 É patère tèpa pitûa na rà cicaraé
 É wacié inapàpari pai o bà kêe
 Wakè kêe naa Iérusaléma (19.28-21.38)
 Pai bà ma wàro còwà kêe (22.1-24.53)

É inapàpari tii kêe wà Luka

¹⁻³ Bwàcu'gà, co pwi ukai Théophile. Go wii é tii bèeni, ba na go piwiâ tâgà diri pâ muru na é jèe pwa wà Pwiduée naa jaabà, gée na càuru pai pitèpa wà Iésu*. Wàru tèpa *paâjupâra na rà còo pâ muru bèepwiri, â rà inapàpari, â rà picémara é *Picémara Wâdé. Â wà pàra tàpé, âna pwa na rà piwiâ naa na tii. Â wâgo mwara, âna go mudàra bwàti, ba na go wii tòmiri é jèkutâ ba kâgà, goro diri pâ muru bèepwiri.

⁴ Ba na wàrapwiri, âna gà o mwa bàra còoina pâ âjupâra é popai na ia gà tòpi.

Zakaria ma Élisabeth

⁵ Na pàara na é ukai naa *Judée wà Héroda†, âna pwa pwi jè âboro wê, na ina gooé pâ Zakaria. É pwi

---

1:1-3 Apostolo 1.1   * **1:1-3** Géee na càuru pai pitèpa wà Iésu—Grec: Géee na autapoo goo.   † **1:5** Héroda—Héroda na nee 'Héroda Maina'. Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii.

a pwa ârapwaailò, géé na pubu kà Abia. Â napwa tô wâdèe, Élisabeth, âna tô gòobàra *Arona.

⁶ Â cau wàilu, âna ru *tàrù na ara Pwi Ukai Pwiduée. Ba ru pitère dâra diri pâ naèè, ma ê pâ pitûâ kêe, â nye ticè cèna pâri ma pitèiru goo.

⁷ Êco na nye ticè èpo kàru, ba càcaa pâri ma é pièrù‡ wà Élisabeth. Â jèe cau pwanümaru.

É cai Zakaria pwi jè angela

⁸ Na jè tòotù, â wà Zakaria, âna é pwa wakè kêe na *Wâra pwapwicîri kà Pwiduée. Ba nye tòotù na rà wakè na i pubu kêe.

⁹ Wiâra ê pai pwa kà tèpa pwa *ârapwaailò, â rà picàù noo kâra tii, ba na rà pitòrigari pwi âboro géé goorà, na ée tò naa na ére na dau pwicîri, naa na Wâra pwapwicîri. Â naawê, âna é cîri *encens* [pâ dà na ûrea na jè cîri] ba na âraimeai tà Pwiduée.

Â, na tòotù bèepwiri, âna wâru noo kâra tii kà wà Zakaria. Â é too nau pwa ê wakè kêe.

¹⁰ Â, na é gére cîri i *encens* [naa gò béreca] â dau wâru tèpa âboro^S na rà gére pwapwicîri boo gòroigé.

¹¹ [Ûna é gére wàrapwiri wà Zakaria] â é nye cipàparié kaa, wà pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é coo gòro ètò kâra i béreca.

¹² Â é pò wà Zakaria, â dau wâgotêe, [â é pwùkùru].

O pwa pwi èpo'gà

---

‡ **1:7** Càcaa pâri ma é pièrù—Stérile. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ilàri mwari. **1:9** Exode 30.7 § **1:10** Wâru tèpa âboro—Grec: Diri ê Ba {kà Pwiduée}.

13 Êco na é ina têe wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co Zakaria! Ba é jèe têre ê pwâra pwapwicîri kàu wà Pwiduée. Â wà tô wâdàgà, âna [ée mwa nyarana, â] ée mwa pitàmari pwi èpo'gà, â gà mwa pitunee têe pâ Ioane.

14 Â gàu mwa puràra, ma ipwàdée. Â o mwa wâru mwara tàpé na rà o ipwàdée goo.

15 Ba wà pwina naîgà, âna ée mwa pâ nau pwi âboro na dau imaina na ara Pwi Ukai. Â o pwicîri na é wâdo dipâa ma cè jawé gòo. Ba ée jèe nye dipitirié kaa ê *Nyuâaê Pwicîri na é bwaa tâa nanaa nyaa kêe.

16 «Dau wâru tàpé gée na ê Ba *Isaraéla, na ée mwa tòimirà, ba na rà wâjué còwâ dari Pwi Ukai, Pwiduée kàra.

17 O tâa gooe ê pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii *péroféta Élia biu. Â ée mwa tòimiri ma pwabwàti ê Ba kêe, béaa kàra pai tèepaa kà Pwi Ukai. [Ba o càcaa gòiri, â ée jèe tèepaa.] Â gée goo pwina naîgà, âna wà tèpa caa, âna rà o naa nùmarà naa goo tèpa naîrà *. Â wà tàpé na càra caa pitêre dà Pwiduée, âna rà o mwa pinünüma, pwacèwii tèpa âboro na rà *târù na ara Pwiduée.»

Go wà nau târa pai cèikî kôo?

18 É ina wà Zakaria tà pwi angela pâ: «Go wà nau târa pai cèikî kôo, naa goo ê pwina gà ina? Ba go jèe po dau ijiao, â wà mwara wâdòo, âna é jèe jiiitamu.»

1:15 Nombres 6.3   **1:17** Malachie 3.1,24, 4.5-6; Mataio 17.11-13

* **1:17** 4e phrase—é, *O pwa pinaanapô naa nabibiu kà pa nyaa ma caa, ma tèpa naîrà.*

19 Â é tòpi têe pâ: «Ico pwini! Wâgo, âna wâgo angela Gabriel, â go pwi a coo ara Pwiduée, ba na go piâboro kîri kêe. Â wâé na é cùruo me, ba na go inapàpari tâgà ê popai wâdé bèeni.

20 Wâdé na gà tâmogòori pâ, diri ê pâ muru na go ina tâgà, âna o mwa tèepaa, na pàara na é jèe tòpò wà Pwiduée. Êco na wâgà, âna câgà caa cèikî naa goo! Â gà côo, gà o cîô, tiagoro ê tòotù na o mwa coo diri ê pwina go ina tâgà!»

21 Na pàara na ru gére pitùra na, wà Zakaria ma wà pwi angela, âna rà gére tapaciê wà tèpa âboro. Â rà pò [ma pitawèerirà] pâ, cina gòrié dò wâ.

22 Ûna é mwa bàra còobé [gée na ére na dau pwicîri] âna é jèe cîô. Â é po pwa ineremuru tàra, goro îê. Â rà pâra na tâmogòori pâ pwa cè pwina é côo, cèna me gée goo Pwiduée.

23 Nabwé, â é tubanabwé é wakè kêe wà Zakaria, naa na i Wâra pwapwicîri, â é pâra naa pwârawâ kêe.

É nyarana Élisabeth

24 Gée na càué, â wà tô wâdèe Élisabeth, âna é nyarana. Â é nye tà tâa pwârawâ naa na 5 parui. Â é nye tà niimiri pâ,

25 'É dau wâdé ba kôo wà Pwi Ukai. Ba ia go po dau kamu, ba nye tô a ticè èpo kôo. Â é meario, â é jèe dàgòtù ê pwâra kamu kôo.'

Inapàpari pai pitèpa Iésu

26 É jèe nyarana wà Élisabeth naa na 6 parui. Â, na pàara bèepwiri, â wà Pwiduée, âna é panuâ

wà pwi angela kêe, wà Gabriel, naa Nazareth wâ Galilée,

27 naa jaa tô jè èpo ilàri, na nee Maria. Wà tòobà, âna ru ipwa câbawâdé† ma wà pwi âboro, na ina gooé pâ Ioséfa, pwi gòobàra pwi ukai *Davita.

28 Â é piâpâparié‡ pwi angela, â é ina têe pâ: «Cidòri nyuâgà, co Maria! Ba wà Pwi Ukai Pwiduee, âna é jèe *pwényunyuârigà goro é pimeari kêe, â é wâjaagà.»

29 Â é pò wà Maria, ba câé caa tâmogòori é pwina é ina têe. Â é pinünüma ma pitèi pâ: ‘Cina é pacidòri nyuâaô wà Pwiduee?’

30 Â é ina têe wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co tòoni! Ba é ipwâdée googà wà Pwiduee, â é pitòrigarigà.

31 Â gà o nyarana, â gà o pitàmari pwi nari èpo paao, â gà mwa pitunee têe pâ Iésu§.

32 Wàé, âna wàé pwi âboro na dau imaina na ara Pwiduee. Â o pitunee têe pâ “*Pwina naî Pwiduee na é dau wâdòiti’. Â wà Pwiduee, Pwi Ukai kêe, âna ée mwa naa têe é pwâra ukai kà Davita, pwi jojoooré.

33 Â ée pwi ukai kâra Ba Isaraéla dâra gòiri awé. Â é pitûâ kêe, âna o nye tice pwâadèrèè.»

34 Â é ina wà Maria tà pwi angela pâ: «Gona êpwiri, âna o wànau târa cè pai tèepaa wèe?! Ba câbu

---

1:27 Mataio 1.16,18 † 1:27 *Ipwa câbawâdé*—Wâjaa tèpa Juif, âna càca paï ina wèe pâ, ru ipuu naima. ‡ 1:28 *Piâpâparié*—é, *Pièpâparié*. 1:31 Ésaïe 7.14; Mataio 1.21-23 § 1:31 *Iésu*—Paï ina wèe naa na hébéru pâ, wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. 1:32 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaïe 9.6

caa pé ipuu ma pwi éao, ma cè pwi jè paaol!»

O mwa wàrapwiri géé goro Nyuââê Pwicîri

³⁵ É tòpi tée wà pwi angela pâ: «Ê Nyuââê Pwicîri, âna ée mwa boome naa gògà, â ê pàtama Pwiduée na é dau wâdòiti, âna ée mwa wâjaagà*. Â ê pwi nari èpo na gà o mwa pitàmariê, âna wàé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, â o mwa ina gooé pâ Pwina naî Pwiduée.

³⁶ «Gà côo, wà tô jèneregà, Élisabeth, na ia jèe mu ina naa gooé pâ: “O jèe càcaa pitàmari!” Êco na ée mwa pitàmari pwi jè nari èpo. Ba é gére nyarana ni—jèe 6 parui kèe.

³⁷ Ba nye ticè cèna pwacoé tà Pwiduée!»

³⁸ Â é tòpi tée wà Maria pâ: «Go tô ênawéna kà Pwi Ukai. Â go nye pwa co ê câbawâdé kèe!»

Â, na wàrapwiri, â é còpòo jiié i pwi angela.

É cai Élisabeth wà Maria

³⁹⁻⁴⁰ Pàra tootù géé na càué, â é piwàcî pâ wà Maria, nau cai wà Élisabeth. (Ê village kèe, âna é tâa gòrojaa na jè ére géé goo Judée.)

⁴¹ Ūna é tère pwâra pwabwàcu kà Maria wà Élisabeth, â é nye gù kaa i pwi èpo naa nanaaê. Â wà Élisabeth, âna nye dipitirié kaa ê Nyuââê Pwicîri,

⁴² â é tomara too pâ: «Wà Pwiduée, âna é dau pwényunyuâarigà jii diri pa èpo ilàri, â é pwényunyuâari mwara é èpo bèepwiri gére wâgoogà!

⁴³ Po dau muru na maina ba kôo! Ba gà me naa jaaol, wâgà tô nyaa kà Pwi Ukai kôo!

* **1:35** Ée mwa boome naa gògà... Grec: Ée mwa cajipigà pwacèwii é ânuuê. **1:37** Genèse 18.14

44 «Gà côo co tô béeò, ûna go tère pwâratùra'gà, â é ipwàdéé i pwi èpo kôo, â é gù ni nanaaô!

45 Cidòri nyuâagà! Ba gà jèe cèikî pâ, ée mwa pacoo é pwina é ina tâgà, wà Pwi Ukai.»

Nyabi kà Maria

46 É ina wà Maria pâ:

«Ipwàdéé pwâranümo!
Go pwamaina Pwi Ukai!

47 Puràra pwâranümo!

Ba é upao géé na èpà
wà Pwiduée Caa.

48 É câbapwamuru naa goodò,
tô ênawéna kêe,
na go po dau kîri.

Rà o cau ina pâ:

“Pwényunyuâari wà tôoni!”

49 É paari nii kêe
wà Pwina é dau maina.
É pitu tôo goro îê étò,
wà Pwina é pwicîri.

50 Maina pai wâdé kêe,
dàra gòiri awé,
ba kà tèpa âboro;
tà tàpé na rà papwicîriê.

51 É wakè goro pàtamee.
Tadidiri tèpa cuâcâda.

52 Téura pwâra ukai,
kà tàpé na rà maina.
Caa pagòtù too

tàpé na rà kîri.

⁵³ É naa neemuru
tàpé na ticè kàra.

É pawâjuépiri
tàpé na pwa kàra,
ma ticè êre îrà.

⁵⁴ É pitu târa Ba kêe,
pwi Ba Isaraéla,
pwi ênawéna kêe.

É ciburà meaarié.

⁵⁵ É ipwataâboro
tà tèpa jojoorojè,
tà *Abéraama,
ma tèpa gòobèrèè diri.

É pacoo auina kêe,
dàra gòiri awé. Nabwé!»

⁵⁶ Wà Maria, âna é tàpo tâa jaa Élisabeth, naa na
âracié parui. Â géewê, â é wâjué naa jaaé.

Pai pitèpa Ioane Pwi a piupwaa

⁵⁷ Tèepaa naa na pàara na ée pitàmari† èpo na, wà
Élisabeth, â é pitàmari pwi âboro èpo paa.

⁵⁸ Â wà tèpa tàmwünyabwerié ma wà tèpa jènereê,
âna rà tère pâ é pwényunyuâarié wà Pwi Ukai. Â rà
capai ipwadéè diri, naima ma wàé.

⁵⁹ Â gée na càuru caapwi nadàpàra pwapwicîri, â
rà me, ba na rà pwa *kamaî tà i pwi nari èpo [wiâra

1:53 Psaume 34.11   **1:54** Psaume 98.3   **1:55** Genèse 17.7;
Michée 7.20   † **1:57** Pitàmari—Accoucher; donner naissance à
(enfant).   **1:59** Genèse 17.12; Lévitique 12.3; Luka 2.21

ê *Naèà kà Moosé]. Â nùmarà na rà naa têe i nee caa kêe, wà Zakaria,

⁶⁰ êco na é ina tàra wà tô nyaa kêe, pâ: «Bwa, o pitunee têe pâ Ioane.»

⁶¹ Â rà ina têe pâ: «Gorodà? Nye ticè jènerègà, cèna é popa ê neere âboro bèepwiri.»

⁶² Â rà po pwa ineremuru tà pwi caa kêe, Zakaria, ba na rà tawèerié pâ, o nùmee na é picipane.

Nee âna o Ioane

⁶³⁻⁶⁵ É pwa ineremuru tàra wà Zakaria, ba na rà naa têe ê noo kâra tii, ba na é pwa tii naa na. Â é wii pâ 'Ioane'. Â géewê, âna é nye tûra còwâ kaa, â é pwamaina Pwiduée.

Â rà pò diri [tàpé na rà têreê] â wâgotàra. Â rà piwiâ é jèkutâ goo, na diri pâ ére wâ gòrojaa, wâ napô Judée.

⁶⁶ Â wà diri tàpé na rà têre ê popai bèepwiri, âna rà dau pinünüma, â rà ina pâ: «Ée! O po dau maina awé ê pwina ée mwa pwa, wà pwi nari èpo bèepwiri!» Ba wà Pwi Ukai, âna é wâjaaé.

É pwamaina Pwiduée wà Zakaria

⁶⁷ Wà Zakaria, pwi caa kà i pwi nari èpo, âna dipitirié é Nyuûaê Pwicîri, â é inapàpari ê popai na é naa têe wà Pwiduée. Â é ina pâ:

⁶⁸ «Pwamaina Pwi Ukai,
Pwiduée kâra é Ba,
é Ba Isaraéla.
Ba é pa-udòjè,

tipijè jii èpà kâjè.

⁶⁹ Dau pwa pàtama
wà pwi a-upajè,
pwi gòobàra Davita,
pwi ênawéna kêe.

⁷⁰ Jèe nye gòiri
ê pai ina kêe pwiri.
Ba rà inapàpari
tèpa péroféta
na é pitòrigarirà.

⁷¹ Ba é jèe ina pâ:
“Go o mwa pa-udòwà
jii tèpa pièpàriwà.”

⁷² Maina pimeaari kêe
tà tèpa jojoorojè.

É nye pacao diri kaa
auipwataâboro kêe,
⁷³ na é naa tà Abéraama,
wà pwi jojoorojè,
naa na pimeaari kêe.

É gére ina naa goojè, pâ:

⁷⁴ “Go upa tèpa naigà,
jii tèpa pièpàrirà.

Rà o piênawéna kô;
o càcaa wâgotàra.

⁷⁵ Rà o wâdé na arao,
â o tàrù pwâranümarà,
na diri pai wâro kêe
wâni gòropuu.” Nabwé.»

76 Â wà Zakaria, âna é pame ê popai bèeni [goo wà pwina naiê, Ioane]: «Wâgà pwi nari âboro èpo bèeni, âna:

Gà o pwi Péroféta:

Gà o ipa popai

kà Pwiduée Caa,

na é tâdòiti.

Gà o pâbéaa

kà wà Pwi Ukai;

pwabwàti naigé kêe.

77 Gà o ina târa Ba kêe:

Ée mwa pa-udòwà,

[ba na guwà wâro].

Ée mwa pwanauri

ê pâ èpà kàwà.

78 Maina pai wâdé kêe!

É tèepaa marijè;

é pame ê pwéelaa,

pwacèwii pai tèepaa

kâra dapàra tòotù.

79 É èù mari tàpé

na rà tâa na bàutê,

bàutê kâra pwâra bà.

É tòcia tàra naigé

naa na pinaanapô.

Nabwé.»

É pimaina too Ioane

80 Wà i pwi âboro èpo, Ioane, âna é pimaina too, â pimaina pâ ê pàtàmara Nyuâaê Pwicîri naa gooé. Â

é wâro namaré‡, tèepaa naa goro i pwi tòotù, na ée mwa ipaarié târa pwi Ba Isaraéla.

2

Pai pitèpa Iésu

Mataio 1.18-25

¹⁻² Na pàara napô bèepwiri, âna é pwi kupénoo na Syrie wà Quirinius, â wà Auguste, âna é pwi ukai kà tèpa *Roma. Â é tûâri wà Auguste pâ, na pûra diri é jéûru âboro wâna diri pâ napô [na tâa na é pwâra ukai kêe]. (Â mwa nye piêcè kaa na rà pwa pwi bèepwiri.)

³ Â diri é pâ âboro, âna rà jèpa ipiina naa na jèpa village ma ville kà tèpa jojoororà, ba na rà wii é neerà.

⁴⁻⁵ Napwa naa goo wà Ioséfa, âna é còpòo géé Nazareth wâ Galilée, ba na é pâra naa Bétéléma wâ napô *Judée, nau wii é nee. Ba ia é pitèpa naawê wà ukai *Davita, wà pwi jojoroé. Â é popa wiâê wà Maria, tô wâdè, na é gére nyarana, ba é tapacî [pwi ciiri] èpo* kêe.

⁶ Na ru tâa Bétéléma, â tèepaa me pàara, na ée jèe pitàmari èpo wà Maria.

⁷ Â é pitàmari pwi ciiri èpo kêe. Â é cajipié naa na pé kupétuu, â é papuué naa na aunaa uti kâra macii, ba ticè autâa kàru† [ba po dau wâru âboro].

Tèpa wéaari mutô

‡ **1:80** Namaré—Désert. Ére na aupiticia. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa gòromweedà. * **2:4-5** Ciiri èpo (é, ciàra èpo)—Premier-né.

† **2:7** Ticè autâa kàru—Grec: Ticè autâa kàru wâna é wâ, na rà mu tâa wê wà tèpa pârame.

⁸ Na pwi bàrane-bà, na pwi jè ére gòrojaa géewê, âna pwa tèpa âboro na rà wéaari pâ mutô kàra naawê.

⁹ Â é nye tèepaa me kaa, pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â é coo ararà. Â nye pwéelaa bèepirà kaa é muugère kà Pwi Ukai. Â nye dau wâgotàra kaa.

¹⁰ Â é ina tàra wà pwi angela pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà. Ba go pame tàwà é popai na wâdé; popai na rà o dau ipwàdéé goo, wà diri tèpa âboro!

¹¹ Ba na pwi ne bèeni, âna pitèpa *pwi a pa-udòwà, naa na village kà Davita. Âna wà pwi *Mesia‡, Pwi Ukai [na ia guwà tapacîé géé na biu].

¹² Wàéni câmu, ba na guwà o côoinaê: Guwà o pâmari ê ji nari èpo na cajipié goro pé kupétuu, â papuué naa na aunaa uti kàra macii.»

¹³ Na nye wàrapwiri kaa, â rà nye tèepaa boome kaa géé *napwéretòotù, pàra tèpa angela na rà dau wâru. Â rà cibèepi i pwi angela. Â rà nyabi ma ipwamaina Pwiduée:

¹⁴ «Ipwamaina Pwiduée,
nidò naa napwéretòotù!
Bèe ma dàrébò
naani gòropuu!
Moo ma awé
ba kà diri tàpé
na wâdé têe wàilà!»

Rà pâra nau cai i èpo

---

‡ **2:11** Mesia—Kériso naa na pâ Tii Pwicîri naa na popwaaélé. (Còo Ioane 1.41.) **2:14** Luka 19.38

15 Gée na càùé, â wà i tèpa angela, âna rà còpò jii tèpa wéaari mutô, â rà wâjué too còwâ naa napwéretòotù. Â wà tèpa wéaari mutô, âna rà pi-ina tàra pâ: «Jè pâra naa Bétéléma, ma jè jèe còo cai ê pwina tèepaa, na é gére ina tâjè wà Pwi Ukai.»

16 Â rà nye piwàcî kaa, â rà pâmari wà Maria, ma wà Ioséfa, ma i ji pwi nari èpo na é gére puu na é aunaa uti kâra macii.

17 Ûna rà còoê, â rà pâra nau piwiâ târa diri ê pâ âboro, i pwi ia é ina tàra wà i pwi angela.

18 Â wà diri tàpé na rà tère, âna rà dau pò goo.

19 Â wà Maria, âna é nye po tàmaari diri ê pâ namuru bèepwiri, â é dau pinünüma naa goo.

20 Nabwé, â wà i tèpa wéaari mutô, âna rà wâjué còwâ [dari ê pubu macii kâra]. Â rà dau nyabi ma pwamaina Pwiduée, goro diri ê pâ muru na rà còo ma tère. Ba nye po cau coo diri, i pwi ia é ina tàra wà i pwi angela.

Paari Iésu naa na Wâra pwapwicîri

21 Gée na càùuru caapwi nadàpàra pwapwicîri, â wà Ioséfa ma Maria, âna ru popa pâ i pwi èpo kàru, ba na pwa *kamaî tée, [wiâra ê *Naèà kà Moosé]. Â ru nama nee pâ Iésu, i pwi neere âboro na ia é jèe mara ina i pwi angela, béaa kâra ê pai nyarana kà Maria.

Ru panuê tà Pwiduée

22-24 Tèepaa me ê pàara, na wà Maria, âna é pwa i *ârapwaaìlò târa pai pinuwa[§] [gée na càuru pai pitàmari èpo kêe]. Ba jèe wii naa na Naèà kà Moosé pâ: *Wâdé na é naa du ârailu déamu, é, du ârailu déajée.*

Lévitique 12.8 Êkaa na ru pâ naa na *Wâra pwapwicîri na *Iérusaléma wà Maria ma wà Ioséfa, ba na ru wàrapwiri. Â ru popa pâ wiâru mwara i èpo kàru, ba na ru naaê tà Pwi Ukai. Ba jèe wii mwara naa na é Naèà kà Pwi Ukai, pâ: *Wà pwi ciàra èpo paaò, âna kà Pwi Ukai.* *Exode 13.2*

É pwamaina Pwiduée wà Siméon

²⁵ [Na pwi pàara bèepwiri] na Iérusaléma, âna pwa pwi jè âboro na nee Siméon, pwi âboro na é târù, ma pitòimirié na ara Pwiduée, â tâa gòé ê Nyuâaê Pwicîri. Â é nye tà tapacîri ê pai tèepaa kà [pwi Mesia] pwi a pa-udò ê Ba *Isaraéla.

²⁶ Â é ina tée ê Nyuâaê Pwicîri pâ: «Gà tère co Siméon, gà o bwaa nye còo pai tèepaa kà pwi Mesia kà Pwi Ukai Pwiduée, béaa kâra pai bà'gà!»

²⁷ Â é cùrué pâ naa na i Wâra pwapwicîri. Â nye na ji pwi pàara bèepwiri kaa, na wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru gére popa me i èpo kàru, [ba na ru paarié tà Pwi Ukai] wiâra ê Naèà.

²⁸ Â wà Siméon, âna é tàma i pwi nari èpo, â é pwamaina Pwiduée, ma ina pâ:

2:22-24 Lévitique 12.1-8; Exode 13.2,12   **§ 2:22-24** *Ârapwaaìlò târa pai pinuwa*—Wiâra é pwapwicîri kà tèpa Juif, âna wâdé na é pwa ârapwaaìlò bèepwiri wà tô ilàri, 40 tòotù gée na càuru é pai pitàmari èpo kêe. Còo mwara *Pinuwa* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii.

29 «Nabàni, co Pwi Ukai,
 âna [go ipwàdée]
 wâgo pwi ênawéna'gà!
 Gà popao naa jaagà
 naa na pinaanapô'gà.
 Ba gà jèe pacoo
 auinabéaa'gà.

30-31 Gà cùrué me naa jaabà
 pwi a pa-udò diri ê pâ Ba;
 Â go jèe côoê, wàé.

32 Pwi pwéelaa kêra ê gòropuu diri.
 Pwényuâa kêra ê Ba,
 ê Ba'gà, Isaraéla.»

33 Wà du nyaa ma caa kêra i èpo, âna ru pò goo ê
 pwina é ina naa gooé wà Siméon.

34 Â nabwé, â é *pwényu-nyuâariru, â é ina tà
 Maria, pâ: «Ê pwi èpo'gà, âna ée mwa pwi câmu
 kêra ê Ba Isaraéla. Â o wâru tàpé na rà o cicaraé,
 â rà o pâiti jii Pwiduée. Â o wâru mwara tàpé na rà
 o cimadò géee gooé ma rà o pâmari Pwiduée*.

35 Â o mwa pwéelaa goo ê pâ aunünüma na
 wâbinyiri kà tèpa âboro. Â napwa naa googà, co
 tôoni, âna gà o nye dau maagé côo gooé, pwacèwii
 na tòtée pwâranümagà goro tàuwa.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Anne

2:30-31 Ésaïe 52.10; Luka 3.6; Tito 2.11   **2:32** Ésaïe 42.6, 49.6,
 52.10   **2:34** Ésaïe 8.14; Mataio 21.42; 1 Pétèru 2.8   * **2:34** Â o
 wâru tàpé na rà o cicaraé... Grec: *É wâni târa ê pai tîu, ma pai dàgòtù
 tàpé na wâru na Isaraéla.*

36-37 [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa na Wâra pwapwicîri wà tô jè ilàri *péroféta, na nee Anne, tô èpo kà Phanuel, géee na wâao kà Asser. (Wà tônia, âna ru pitâa ma wà pwi éaé naa na 7 naja, â é bà jiié. Â é jèe jiiâamu naa na ê pai dâpwà kêe. Â jèe po 84 naja kêe nabà.) Â é mu nye tà tâa na Wâra pwapwicîri, naa ne ma pwaa. Â é piênawéna tà Pwiduée naa na *ipwanya—é panuâ ija, ba na é pwapwicîri bwàti.

38 Â é tèepaa me, na pwi pàara na rà tâa wê wà Siméon, [ma wà ji pwi nari èpo, ma wà du nyaa ma caa kêe]. Â é pwapwicîri wà Anne, ma pwaolé tà Pwiduée. Â é pwa jèkutâ goo Iésu tà diri tàpé na rà tapacîri ê pai tèepaa me kà pwi [Mesia, ba] na é upa Iérusaléma.

Rà wâjué cowa na Nazareth

39 Wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru pacoo é pwina ina naa na Naèa kà Pwiduée—[muru na mu pwa naa tèepaa ê nari èpo]. Ûna ru géere pacoo diri, â ru wâjué cowa na jaaru, naa Nazareth wâ napô Galilée.

É pimaina too Iésu

40 É pimaina too Iésu, i pwi nari èpo, naa na pai tâmogòorimuru, ma tâmanga. Â é *aupwényunyuâari kà Pwiduée, âna nye tà wâjaaé.

Iésu na 12 naja kêe

41-42 Nye câmaajé tà du nyaa ma caa kà Iésu, na ru pâra naa Iérusaléma, na diri ê pâ naja, naa goro

pwapwicîri, na tòotù *Paséka. Ûna 12 naja kà Iésu, â é pâra wiâru.

⁴³ Géé na càuru ê pwapwicîri, â ru jèe wâjué cōwâ, êco na, napwa naa goo Iésu, âna é tà tâa Iérusaléma. Â tà càru caa cōo pâ tiàué,

⁴⁴ ba ru tà niimiri pâ, é wâjaa pâra tèpa béerà goro pâra wii naigé.

Êco na, géé na càuru caapwi tòotù, â [ru cōo pâ tiàué. Â] ru tapoo mudèe, nabibiu kà tèpa jènereru ma tèpa béeru.

⁴⁵ Ûna càru caa pâmariê â ru wâjué cōwâ naa Iérusaléma nau mudèe.

⁴⁶ Na béaracié kâra tòotù, â ru mwa pâmariê naa na Wâra pwapwicîri, na é gére tâaboo naa nabibiu kà tèpa pacâmu tèpa *Juif. Ba é gére térerà ma pitawiârà [goro ê *Tii Pwicîri].

⁴⁷ Â wà diri tàpé na rà tèreê, âna rà po dau pò goo pai tàmanga kêe ma pai tòpi kêe.

Go wakèri neemuru Caa kôo

⁴⁸ Ûna ru cōoê wà du nyaa ma caa kêe, â ru nye dau pò kaa gooé, â é ina têe nyaa kêe pâ: «Pwiini, gorodà na gà pwa tâbu na wàrapwiri? Gà cōo, wàibu ma caa'gà, âna dau wâgotâbu. Â [bu wâjué cōwâ, ba na] bu mudàgà!»

⁴⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gorodà na gàu mudòo? Gona gàu ipwanauri pâ, wâdé na go wakèri ê pâ neemuru Caa kôo? Êkaa na go wâni na wâ kêe.»

⁵⁰ Êco na càru caa tâmogòori ê pwina é pwa na é ina tàru.

51 Gée na càùé, â rà wâjué còwâ ma wàé naa Nazareth. Â é nye dau pitère dà du nyaa ma caa kêe. Â wà nyaa kêe, âna é nye tà naa nümee naa goo diri ê pâ muru bèepwiri.

52 Â é pimaina too wà Iésu, â imaina mwara ê autâmogòrimuru kêe. Â rà dau wâdéarié wà Pwiduée, ma wà mwara tèpa âboro.

3

Wakè kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1-17; Maréko 1.1-11; Ioane 1.19-28

1 Jèè 15 naja, na é pwi ukai kà tèpa *Roma wà Tibère. Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà Ioane, âna é tapoo inapàpári ê popai kà Pwiduée. Wàilà-ni tèpa kupénoo kà ukai Tibère napwiri:

Wà Ponce Pilato, kupénoo naa napô Judée;
 Wà *Héroda Antipas, naa Galilée;
 Wà Filipo (pwi aéjii kà Héroda Antipas) naa
 Iturée ma tia Traconite;
 Wà Lysanias, naa Abilène.

2 Â wà Hanne ma wà Caïphe, âna ru du *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Â naa na pàara bèepwiri, âna wà Ioane, pwina naî Zakaria, âna é tâa namaré. Â é patùraé wà Pwiduée, [ba na é inapàpári ê popai kêe].

É picémara pai pinünüma

³ Wà Ioane, âna é pâ naa na diri ê pâ ére gée goo nairiwâ Ioridano. Â é inapàpari tà tèpa âboro pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà, ba na paari pâ pitòotéri ê wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée.»

⁴ Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia pâ:

Pwa pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Pwabwàti é naigé!

Pwa ma bàracaari

pwi ére na ée pâ wê!

⁵ *O pwaai pâ autâgòro;*

tébatàru nyi autoo;

tébatàru aucüu naigé;

tébabàracaari aupâra kêe.

⁶ *Rà o côo pâ âboro*

pàtàma Pwi Ukai.

É me nau pa-udòjè,

wà Pwiduée Caa.”

Ésaie 40.3–5

O pitèi tèpa âboro!

⁷ Wâru pâ âboro na rà medari Ioane, ba na é upwaarà [naa nairiwâ]. Â é ina [tà para tàpé gée goorà] pâ: «Guwà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàpà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é pitèimuru ma wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée?

⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ guwà jèe pitòotéri ê wâro kàwà! Â gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowà? Bwa! [Piticèmururu naa goo.] Ba [wiàna nùmee, â] o pâri wà Pwiduée ma é bii ê pâ atü bèeni, ma rà o tèpa gòbàra Abéraama!

⁹ «É jèe tà pwabwàti ê gi kèe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tépàgà naa na wàé diri ê pâ upwàra na càcaa wâdé ê pâ pwêe, â ée mwa cîri naa na ânyel!»

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

¹⁰ Ê auwâru gée goo tàpé na rà tère Ioane, âna rà tawèerié, pâ: «Dà cèna o pâri ma bà pwa, ma bà o pitòotéri ê wâro kâbà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ârailu ârabwée'gà, â gà naa jèpwi tà pwina ticè tée. Â wiàna pwa utimuru'gà, â gà naa tà pwina ticè tée.»

¹² Â pwa pàra tèpa *tò mwani wâripû, na rà me mwara, ba na é upwaarà wà Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna o pâri ma bà pwa?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Na guwà tò mwani wâripû [ba kà tèpa Roma] â guwà cibwaa popa [ba kàwà] cè mwani cèna piwéna jii ê âji wâripû.»

¹⁴ Â wà mwara pàra tèpa coda, âna rà tawèeri Ioane pâ: «Â wàibà, âna o dà cèna bà o pwa?»

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà naaco pai pwa kàwà na èpà tà tèpa âboro.] Guwà cibwaa pwa kûu tàra, â guwà cibwaa tacoo goorà, ba na rà naa mwani tàwà. Wâdé na guwà ipwàdéé co goro é wâriwà.»

É inapàpari pai tèepaa kà Iésu

¹⁵ Êdiri tèpa âboro, âna rà tapacîri naa na ipwàdé cè pwina o tèepaa, â rà pitawèerirà jècaa pâ: «Gona wà Ioane, âna pwiri nye wàé kaa pwi *Mesia [—wà *pwi a pa-udò na jè tapacîê géé na biu]?»

¹⁶ Â wà Ioane, âna é inapàpari tàra diri pâ: «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtamee jiio. Â càcaa pâriô, ma go tipi ê otàpwe goro ê du wâraâê [ba é Pwi Ukai]. Â wàé, âna ée mwa upwaawà goro ê Nyuââê Pwicîri ma ânye*.

¹⁷ Â é jèe nye tà pwabwàtié, ba na é [pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai] pinaaitiri ê pudòro upwâra jii é parawée. Â é tòimiri ê pudòé, â é cîri parawée naa na ânye na ticè pwâadèrèè.»

¹⁸ Wâru pai pwa kà Ioane na wàrapwiri, târa ma é patùra ê Ba [kà tèpa *Juif] ma inapàpari tàra é *Picémara Wâdé.

Càcaa wâdé tà Héroda

¹⁹ Wà Ioane, âna é jèe ciburà ina tà kupénoo Héroda pâ, càcaa wâdé ê tûâ kêe. Ba ru ipâra ma Hérodiade, tô wâdà pwi aéjii kêe, â wâru mwara pàra muru na èpà na é pwa.

²⁰ Â [géé goo ê pwina é ina wà Ioane, â] é tòpòé naa na karapuu wà Héroda. Â, na wàrapwiri, â wà Héroda, âna é âjagò mwara goro ê pâ tûâ kêe na dau èpà.

3:16 Apostolo 13.25 * **3:16** *Upwaawà goro...ânye*—Pitèimuru kà Pwiduée, é, picèitiri ê èpà jiijè. (Còo *note* goo Mataio 3.11.) **3:19** Mataio 14.3–4; Maréko 6.17–18

É upwaa Iésu wà Ioane

²¹ Na pàara na é upwaa wà tèpa âboro na wà Ioane, â wà mwara Iésu, âna upwaaé. Ûna é gére pwapwicîri, â nye tàpiri kaa ê napwéretòotù,

²² â é nye boome kaa naa gòé ê Nyuââê Pwicîri, pwacèwii ê déamu. Â é tère ê pwâratùra me géé napwéretòotù, na ina tée pâ: «Gà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoo googà.»

Tèpa jooro Iésu Kériso

Mataio 1.1-17

²³ Na é gére wâna 30 naja wà Iésu, â é tapoo inapàpari ê Picémara Wâdé. Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna nye pwina naî Ioséfa. [Wàilà-ni tèpa jooroé]:

Wà Ioséfa,

âna é pwina naî Héli,

²⁴ na é pwina naî Matat,

na é pwina naî Lévi,

na é pwina naî Melki,

na é pwina naî Jannaï,

na é pwina naî Ioséfa,

²⁵ na é pwina naî Matatias,

na é pwina naî Amos,

na é pwina naî Nahoum,

na é pwina naî Esli,

na é pwina naî Nagai,

²⁶ na é pwina naî Mahath,

na é pwina naî Matatias,

na é pwina naî Séméin,

na é pwina naî Yosec,
na é pwina naî Yoda,
²⁷ na é pwina naî Yoanan,
na é pwina naî Résa,
na é pwina naî Zorobabel,
na é pwina naî Chéaltiel,
na é pwina naî Néri,
²⁸ na é pwina naî Melki,
na é pwina naî Adi,
na é pwina naî Kosam,
na é pwina naî Elmadam,
na é pwina naî Er,
²⁹ na é pwina naî Yéchoua,
na é pwina naî Éliézer,
na é pwina naî Yorim,
na é pwina naî Matat,
na é pwina naî Lévi,
³⁰ na é pwina naî Siméon,
na é pwina naî *Juda,
na é pwina naî Ioséfa,
na é pwina naî Yonam,
na é pwina naî Éliakim,
³¹ na é pwina naî Méléa,
na é pwina naî Menna,
na é pwina naî Matata,
na é pwina naî Natan,
na é pwina naî *Davita,
³² na é pwina naî Jessé,
na é pwina naî Obed,
na é pwina naî Booz,
na é pwina naî Sala,

na é pwina naî Nachon,
³³ na é pwina naî Aminadab,
na é pwina naî Admine,
na é pwina naî Arni,
na é pwina naî Hesron,
na é pwina naî Pérès,
na é pwina naî Juda,
³⁴ na é pwina naî Iakobo,
na é pwina naî Isaaka,
na é pwina naî Abéraama,
na é pwina naî Téra,
na é pwina naî Nahor,
³⁵ na é pwina naî Seroug,
na é pwina naî Réou,
na é pwina naî Péleg,
na é pwina naî Éber,
na é pwina naî Chéla,
³⁶ na é pwina naî Quénan,
na é pwina naî Arpaxad,
na é pwina naî Sem,
na é pwina naî Noa,
na é pwina naî Lémek,
³⁷ na é pwina naî Matusalem,
na é pwina naî Hénok,
na é pwina naî Yéred,
na é pwina naî Malaléel,
na é pwina naî Quénan,
³⁸ na é pwina naî Énos,
na é pwina naî Seth,
na é pwina naî *Adamu,

na é pwi jojooro âboro, na é tòpò wà Pwiduée naani gòropuu†.

4

*É tacai Iésu wà Caatana
Mataio 4.1-11; Maréko 1.12-13*

¹ É wâjué còwâ wà Iésu géé nairiwâ Ioridano. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é tâa gòé, â é popaé pâ naa namaré.

² Â é tâa wê wà Iésu naa na é 40 tòotù. Â é pwa ma tacaié naawê wà *Caatana, pwi a cicarajè. Â, na pwi pàara-bà, âna câé caa ija wà Iésu, â é dau copwa.

³ Â é pàdarié wà Caatana, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii é pwi atü bèeni, ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro.*» *Deutéronome 8.3*

⁵ Â é popaé too kaamwara naanidò [gòrojaa] wà Caatana. Â é nye paari tée kaa, na ji pàara bèepwiri, diri é pâ napô ma mwaciri gòropuu.

⁶ Â é ina tée pâ: «Go o mwa naa tâgà é muugère kâra diri pâ mwaciri bèeni, bau aupitûâri* naa goorà, ba jèe naa tôo. Â pâri ma go naa, wiâra câbawâdé kôo.

⁷ Â go mwa cau naa tâgà diri, wiàna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainao.»

† **3:38** Adamu... Grec: Adamu, na é pwina naî Pwiduée. **4:4**
Deutéronome 8.3 * **4:6** Aupitûâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aupîdipopai.

⁸ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wàé co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*» *Deutéronome 6.13*

⁹ Â é nye popa Iésu, pâ naa *Iérusaléma. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. Â é ina têe pâ: «Wiàna gà Pwina naî Pwiduée, â gà êgò géeni!

¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kêe,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.*

¹¹ *Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori âgà
naa gòro atii.»*

Psaume 91.11-12

¹² Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdà†Pwi Ukai Pwiduée'gà.*» *Deutéronome 6.16*

¹³ Úna é jèe tacaié diri wà Caatana, â é pâra jiié. Â é tapacîri mwara cè jè tòotù.

*É tapoo wakè kêe Iésu
Mataio 4.12-17; Maréko 1.14-15*

¹⁴ Wà Iésu, âna dipitirié ê Nyuâaê Pwicîri, â é wâjué còwâ naa napô Galilée. Â rà jèe tapoo pwa jèkutâ gooé naa na diri ê pâ ére.

4:8 Deutéronome 6.13-14   **4:10** Psaume 91.11-12   **4:12**
Deutéronome 6.16; 1 Korénito 10.9   † **4:12** *Pigàdà—Provoquer.*
4:13 Hébéru 2.18, 4.15

15 É pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri, â rà dau inaê ba wâdé‡.

É wâjué me cōwâ naa na village kêe

16 É wâjué me cōwâ wà Iésu naa Nazareth, wâna ia é maina naawê. Â naa [na tapoo] *tòotù pwicîri, âna é tò naa na wâra pitapitiri, wâra na mu nye câmaajé têe. Â é cimadò, ba na é pûra ê Tii Pwicîri.

17 Â é ilari jii pwi jè ênawéna§ ê tii kà *péroféta Isaia. Â é pwara, â é pitòrigari ê pâ popai, [na é pûra târa]:

18 *É wâgò-o Nyuâa Pwi Ukai.*

É pitòrigario;
é panuâô pâ†,
ma go pame Popai Wâdé
tà tàpé na ticè kàra.
Go inapàpari ê tàrù‡
tà tèpa pwa karapuu;
pai niâ kà tèpa bwi;
pai tipi tàpé na piirà.*

19 *Wàéni ê pàara kêe
na o inapàpari ê pimeaari;
pai wâdé kà Pwi Ukai.*

‡ 4:15 *Pi-inaê ba wâdé*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Pin-abawâdée.* 4:17 Ésaïe 61.1-2 § 4:17 *Â é ilari jii pwi jè*

ênawéna—Grec: *Â naa têe.* * 4:18 *Pitòrigari*—Grec: *Oint.* (*Oindre, âna wicèpwiri.*) Rà wicèpwiri ê l'huile naa gò ê pûru pwi ukai, târa tòpò pwâra ukai kêe, ba na é tòpi ê aupwényunyuaari ma nii kà Pwiduée târa wakè kêe. † 4:18 *É panuâô pâ*—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: *Ma go nama wâdé cōwâ tàpé na tòina pwâranümarà.* ‡ 4:18 *Tàrù*—Pai ina wèe naani pâ: *Liberté* (pai tipi).

Ésaïe 61.1-2

20 É pipîri i tii wà Iésu, â é naa còwâ tà i pwi ênawéna, â é tâaboo. Â rà gére po niâriê diri ê pâ âboro naa na i wâra pitapitiri.

21 Â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye tère ê auinapàpari kâra ê Tii Pwicîri. Â nabàni, âna jèe pacoo [na arawà diri].»

Tàutàra gooé

22 Rà picagòtù Iésu ma pi-inaê ba wâdé, ba rà po dau pò goro ê pâ pwâratùra kêe na pwényuâa. [Éco na, gée na càué] â rà tapoo pi-ina tàra pâ: «[Gorodà na wàrapwiri ê pai tùra kêe? Na nye pwi âboro pwacèwiijè.] Ba nye pwina naî Ioséfal»

23 Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe nye tère ê pâ namuru na go pwa na Capernaüm. Â nümawà na go pwa mwara cèna ipaiwà, naani napô kôo.

«Pwiri guwà o ina tîo ê ucina bèeni: “Ico pwi dotée, gà pinama tiâu ê maagé'gà còwâ.”

24 «Éco na go ina tàwà pâ: “Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe.”

25 «Âjupâra, [ba ipaiwà] na pàara kà péroféta *Élia. Ba ia càcaa coo boo cè popaa, â pwa copwa na maina, naa na diri ê napô, naa na âracié naja â gòobèrèè. Â po dau wâru ê pa dâpwà na napô *Isaraéla, [na rà copwa].

26 Êco na wà Pwiduée, âna câé caa panuâ Élia, ba na é pitu tàra cè caapwi dâpwà, wâ Isaraéla, [napô

4:22 Mataio 13.54-57; Maréko 6.2-6   4:22 Luka 3.23; Ioane 6.42

4:24 Ioane 4.44   4:25 1 Rois 17.1,7   4:26 1 Rois 17.8-16

kêe]. Â é nye panuâê pâ naa jaa tô jè dàpwà na village Sarepta, naa na jè ére goro Sidon.

²⁷ «Â guwà jèe niimiri cai mwara wà péroféta Élisée. Ba é pwa ma tiàu maga kà Naaman co, pwi âboro géé Syrie. Êco na dau wâru wà tèpa pwa maga na Isaraéla.»

²⁸ Ūna rà tère pwiri, wà tèpa âboro naa na i wâra pitapitiri, â rà po dau putàmu naa goo Iésu.

²⁹ Â rà nye cimadò kaa, â rà dàtié too, naanidò gòro i jaa, na tâa wê i village kàra§. Â rà pwa na rà tüê tàbàtù niboo.

³⁰ Êco na é nye pâ nabibiu kàra, â [câé caa ipacè naa goorà. Â] é pâra jiiirà.

*É pacâmuri tèpa âboro â é nama rà wâdé còwâ
Mataio 8.14-17; Maréko 1.21-39*

³¹ É tèepaa wà Iésu naa Capernaüm, village wâ Galilée. Â é tò naa na wâra pitapitiri, na jè tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro.

³² Â rà pò goo ê pai tùra kêe wà tàpé na rà gére tèreê. Ba pwa pàtàmara ê popai kêe na é pacâmurirà goo.

É tü târa duée

³³ [Na é gére tùra wà Iésu] â é tò naa na wâra pitapitiri ê pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

³⁴ «Ée! Iésu géé Nazareth, nye ticè cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére còoinagà,

---

4:27 2 Rois 5.1-14 § **4:29** Naanidò gòro i jaa... Village na bari naa gòrojaa, goro jènere pé atù na dau catòpàgà. **4:32** Mataio 7.28-29

ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuâgà me!»

³⁵ Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé géé goo pwi âboro bèeni!»

Â i pwi duée, âna é tüboo i pwi âboro, na ara diri tàpé na rà tâa wê. Â é còobé géé gooé, â cáé caa tubaèpà tée.

³⁶ Â nye po dàpàgà târa diri ê pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Gà còo, wà pwi âboro bèeni, âna pwa pàtàmara ê pwina é ina. Â é pitûâ târa mwara pâ duée, â rà pitère dèe, â rà còobé!»

³⁷ Â nye pâra kaa ê jèkutâ goo Iésu, pitiri ê napô bèepwiri.

É nama tiâu maagé kà tèpa âboro

³⁸ É còobé géé na wâra pitapitiri wà Iésu, â é pâra naa jaa Simona Pétèru. Â rà ina tée wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é dau maagé, ba é pitòoka, â rà ilari jiié pâ, na é pitu tée.

³⁹ Â é medarié wà Iésu, â é cùué boo. Â é pacoo ê maagé kêe. Â nye tiâu jiié kaa ê pitòoka! Â é cimadò â é naa èrà.

⁴⁰ Na capàto na bàrane*, âna rà popa medari Iésu diri tèpa maagé. Â é tòpò îê naa gòrà diri, â nye tiâu kaa ê pâ na jèpapara maagé kàra.

⁴¹ Â rà còobé mwara pâ duée géé goo tàpé na wâru. Â rà tomara too i pâ duée, ma ina pâ: «Wâgà

---

* **4:40** Na bàrane—Grec: *Gée na càuru ê pai duu kàra ê tòotù.* Jèe nabwé tòotù pwicîri kàra na capàto na bàrane. **4:41** Mataio 8.29; Maréko 3.11-12

Pwina naî Pwiduée.» Êco na é papwicîri jjiirà ba gòo na rà tûra. Ba rà jèe tâmogòori pâ wàé, âna é pwi *Mesia, [wà *pwi a pa-udò na é cùru me wà Pwiduée].

É inapàpari Picémara Wâdé

⁴² Na dàuru kêe, â é còobé géee na village wà Iésu, â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Êco na rà pâra nau mudèe wà tèpa âboro, ba na rà ilari jjié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

⁴³ Êco na é tòpi tàra pâ: «Bwa. Ba wâdé na go inapàpari ê *Picémara Wâdé goro ê Mwachiri kà Pwiduée, naa na pàra village. Ba wàépwiri majoroé ma go boome.»

⁴⁴ Â é pâpitiri wà *Judée†, â é picémara ê Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri.

5

É todà tèpa tapoo câmu kêe

Mataio 4.18-22; Maréko 1.16-20

¹ Na jè tòotù, âna é tâa niboo bàrawià Galilée* wà Iésu. Â é picémara ê popai kà Pwiduée. Â wâru pâ âboro na rà cibèepié, ba na rà tèreê.

² Â é côo ê du wànga, na ru gére tâa niboo najawé mwünyabweri bàrawià. Ba rà gére boo géee gò i tèpa pwa puà, â rà gére nuwa i puà kàra.

4:44 Mataio 4.23 † **4:44** Judée—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: *Galilée*. **5:1** Mataio 13.1-2; Maréko 3.9-10 * **5:1** *Galilée*—Grec: *Génésareth*. Côo mwara *Nawià Galilée* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*).

³ Â é too naa gò i jè wànga, wànga kà Simona Pétéru. Â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà tàpo cètùu boopaé i wànga.»

Â é tâaboo, â é tapoo pacâmuri mwara tèpa âboro.

⁴ Ūna é gére tūra diri, â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà toome, ba na jè tàpo dau boo naa na numwiri. Â guwà mwa bàra panuâ i pâ puà kàwà.»

⁵ Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà còo: Bà jèe nye wakè kaa, diri na pé ne bèeni, â nye ticè cèna bà taa. Êco na, géé goro pai ina'gà tâbà, â go o pwa.»

⁶ Â [rà too naa gòro i wànga, â rà tàpo boopaé] â rà panuâ i pâ puà. Â nye dau wâru kâa ê pâ ârawèa na rà coo na. Â pwa na tidàpa i pâ puà.

⁷ Â rà piara dà tèpa béera na rà tâa gòro i jè wànga, ba na rà pitu tàra. Â pwa na wâbé i du wànga goro ârawèa, â ru pwa na ru mwü.

⁸⁻¹⁰ Â po dau wâgo tà wà Simona ma wà diri tèpa bée—wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naî wà Zébédée, ma wà pàra tàpé. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu wà Simona, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa coo jaao! [Ba gà pwi âboro pwicîri] â wâgo, âna go pwi âboro na go èpà!»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà. Ba tapoo nabàni, âna gà o pwi a pwa-puàri âboro.»

11 Â rà [wâjué còwâ naa bàrawià, â] rà dâti too naa gòromwari i du wànga. Â géé na càué, â rà naaco diri, â rà pâra wiâ Iésu.

*É nama tiâu maagé kà du 2 âboro
Mataio 8.1-4, 9.1-8; Maréko 1.40-2.12*

Pwi a pwa maga

12 Ūna é tâa na jè village wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè a pwa maga†. Ūna é còo Iésu, â é tùu jùrué ma cigòboo na araé, â é ilari jiié pâ: «Wiàna nye nūmagà, â gà o nama tiâu maagé kòo.»

13 Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina têe pâ: «Nūmoo! Wâdé na tiâu ê maagé'gà!»

Â nye po tiâu jiié kaa ê maagé kêe, â é jèe wâdé.

14 Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri. Â gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaailò, â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaailò na ia é ina wà *Moosé naa na i *Naèà kêe. Ba naa wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

15 Êco na dau ipâra pâ ê jèkutâ goo Iésu. Â mu dau wâru tàpé na rà mu me mariê, nau têreê, ma ilari jiié pâ, na é nama tiâu ê pâ maagé kàra.

16 Â é mu pâra acari, naa na pâ ére aupiticia, ba na é pwapwicîri.

Pwi a pitàbwamwa

17 Na jè tòotù, âna é pacâmuri pâ âboro wà Iésu. Â wà pâra tèpa *Farasaio ma *dotée goro ê Naèà, âna rà gére têreê. Ba rà medarié, géé na pâ village géé

5:11 Mataio 19.27 † 5:12 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. 5:14 Lévitique 14.1-32

Galilée ma *Judée, ma gée *Iéruusaléma. Â ê pàtama Pwi Ukai Pwiduée, âna é tâa gò Iésu, ba na é nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

18 Â rà tèepaa me ê pàra âboro, na rà pitûri me goro aupuu ê pwi âboro na é pitàbwamwa. Ba nûmarà na rà popaé too naa na i wâ, ma tòpòé na ara Iésu.

19 Êco na ticè pai pwa wèe, majoroé ê pai wâru wàra ê âboro. Â rà tàmee too naa gòrowâ‡, â rà dàgòtù ê jè ére gòrowâ. Â rà panuâê boo gòro ê aupuu kée, na ara Iésu, ma wà tèpa âboro na rà cibèepié.

20 Â é pò goo ê cèikî kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Pwiini, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

21 Wà tèpa Farasaio ma tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wàilàapà pwi âboro bèeni, na é [nama ipaiwàilu ma wà Pwiduée ma] pinabaèpà§ ê nee! Wàilàapà na tâmogòori ma é pwanauri ê pâ èpà? Na nye wàco Pwiduée!»

22 Êco na é nye tâmogòori wà Iésu ê pwina rà niimiri, â é ina tàra pâ: «Gorodà na wàrapwiri ê pâ pwâranümawà?

23 Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Gà cimadò, â gà pâra*!”

24 [Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà

---

‡ 5:19 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jèe pâra gò. Còo Mataio 24.17. 5:20 Ésaie 43.25; Luka 7.48 § 5:21 Pinabaèpà (é, pi-ina ba èpà)—Dire du mal de. * 5:23 Còo note goo Mataio 9.5. 5:24 Ioane 5.8

*Pwina naîri âboro, ma é pwanauri ê pâ èpà naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa ê aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

²⁵ Â é nye cimadò kaa, naa nabibiu kêra i pâ âboro. Â é popa ê aupuu kêe, â é pâra naa pwârawâ kêe, â é pwamaina Pwiduée.

²⁶ Â rà dau pò goo wà diri tàpé na rà côo pwiri. Â nye po dàpàgà tàra, â rà nye pi-ina cùuru pâ: «É! Nye dau ité kaa ê pâ pwina jè côo nabà!»

Â rà pwamaina Pwiduée.

*É todà Lévi (Mataio) wà Iésu
Mataio 9.9-13; Maréko 2.13-17*

²⁷ Géé na càùé, ûna é pâra wii naigé wà Iésu, â é côo wà Lévi, pwi a *tò mwani wâripû, na é tâa na wâra wakè kêe. Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

²⁸ Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é panuâ diri, â é pâra wiâê.

²⁹ Géé na càùé, â é pwa ê pi-ija na maina wà Lévi, naa jaaé, ba na é pwamaina wà Iésu. [Â é todà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe.] Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé mwara.

³⁰ Â rà tâa wê mwara wà pâra tèpa Farasaio. Â wà pâra tàpé géé goorà, âna rà tèpa dotée goro ê Naèà. Â rà cau pikûuri tèpa câmu kêe, â rà ina tàra pâ: «Kaa! Gorodà na guwà picaaija ma pibéewà ma tàpé na èpà ê wâro kêra, ma wà tèpa tò mwani?»

31 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé.

32 Cãgo caa me, nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé ê wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà ê wâro kàra, ba na rà biirà, ma pitòotéri ê wâro kàra.»

Popai goro ipwanya

Mataio 9.14-17; Maréko 2.18-22

33 Rà tapoo patùra Iésu wà tèpa Farasaio, [goro ê *ipwanya—pai panuâ ija na jè ji pàara, ba na jè pwapwicîri]. Â rà ina tée pâ: «Wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa, âna rà tàgére ipwanya, ma pwapwicîri. Â ipaiwà naa goo tèpa câmu kâbà. Â wà tèpa câmu'gà, âna rà nye ija ma wâdo. [Gorodà na càra caa ipwanya?]

34 Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o ipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro ê piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Na pàara na é bwaa tâa jaarà, â rà pi-ija ma wâdo.

35 Êco na o mwa me ê tòotù na ée mwa pâra jìirà wà pwi a piéa. Â géewê, na rà o mwa bàra ipwanya.»

36 Â é ina tàra mwara ê ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Nye ticè jè âboro, cèna é dàdàpa ê gòobàra ê ârabwée na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro ê ârabwée na jèe dòroé. Ba o jèe dànoori i ârabwée na bwùu, â o càcaa ipaiwà i du noo kâra imwaano, naa goro i ârabwée na jèe dòroé.

37 «Guwà côo ê *wâra jawé na pwa goro parawére macii†: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii ê wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tèe]‡. Â o tubatiâu i dipâa bau i wâra jawé.

38 Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmuê, naa na é wâra jawé na bwaa bwùu.

39 Êco na wà tàpé na rà mu wâdo é dipâa na jèe gòiri, âna tàutàra goro é dipâa na bwaa âmuê. Ba rà ina pâ: “Dau wâdé nùmara é dipâa na jèe gòiri§.”»

6

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1-14; Maréko 2.23-3.6

1 Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapô wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwâra blé wà tèpa câmu. Â rà iitiri naa na îrà, â rà uti é pudòé.

2 Wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà [côorà, â rà] ina târa pâ: «Tâpéebà, gona cina guwà pwa na wàrapwiri? Âna muru na papwicîri, na é tòotù pwicîri*!»

3 Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri é pwina é pwa wà pwi ukai

† 5:37 *Wâra jawé...* Côo é ânuuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9.

‡ 5:37 *Pwacoé ma é tèe*—Côo note goo Maréko 2.22. § 5:39 Munaa ucina goo wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif na tàutàra goo é ârapupûra kà Iésu. 6:1 Deutéronome 23.26 6:2 Ioane 5.10 * 6:2 *Muru na papwicîri...* Dau pwicîri tà tèpa Juif na rà wakè na tòotù pwicîri, â rà niimiri pâ iitiri pwiri blé naa na îrà, âna 'wakè'. 6:3 1 Samuel 21.1-6

*Davita? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticè cèna rà uti.

⁴ Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa ê poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na ê poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaaìlò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

⁵ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro ê tòotù pwicîri.»

É nama tiàu maagé na pwi tòotù-bà

⁶ Na jè tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é pacâmuri tèpa âboro. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà ê îê.

⁷ Â wà tèpa *dotée goro ê Naèa ma wà tèpa Farasaio, âna rà còo bwàti wà Iésu, pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitotié.

⁸ É tâmogòori ê auniimiri kàra, wà Iésu â é ina tà pwina bà i îê pâ: «Gà cimadò, â gà me naani, na ara diri pâ âboro.»

Â é cimadò wà pwiibà, [â é me naa jaa Iésu, na ara pâ âboro].

⁹ Â é ina wà Iésu tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wà nau? É *tàrù na tòotù pwicîri, na jè pwa pwina wâdé, é na jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà‡?»

6:4 Lévitique 24.5-9 † **6:4** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wâ kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire).

‡ **6:9** Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié.

10 Â é po niârirà diri wà Iésu. Â é ina tà i pwi âboro pà: «Gà patàrù ê îgà.»

Â é patàrù i îê, â é nye wâdé kaa.

11 Â rà nye dau putàmu kaa wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro ê Naèà. Â rà pitùra goro cè pwina rà o pwa tà Iésu.

*É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe
Mataio 10.1-4; Maréko 3.13-19*

12 Na jè tòtù, âna é too wà Iésu, naa gòrojaa. Â é pwawwicíri tà Pwiduée, tiagoro pwaa.

13 Ûna pwaa, â é todà diri tàpé na rà mu pâra wiâê. Â é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, na é nama neerà pà *apostolo.

14 Wàilà-ni:

Simona—é pitunee tée wà Iésu pà Pétéru;

André, wà pwi jiié;

Jacques;

Ioane;

Filipo;

Barthélemy;

15 Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Simona, pwi Zéloté[§];

16 Jude, pwina naî pwi jè âboro na nee Jacques*;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa icuri[†] Iésu.

---

§ 6:15 Zéloté—Pwi âji âboro Judée na nümee na é paêgò tèpa Roma gée napô kêe. * 6:16 Jude... Nee mwara Thaddée. (Còo Mataio 10.3; Maréko 3.16-19.) † 6:16 Icuri—Trahir: Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: *Ipwa tûa tée.*

*Wâru âboro na rà medari Iésu**Mataio 4.23-25*

¹⁷ Rà wâjué boo côwâ gée gòrojaa, wà Iésu ma tèpa 12 apostolo kêe. Â rà coo na ére na tàbwàti. Â dau wâru pâ âboro na rà medarirà—wà tàpé na rà mu pâra wiâ Iésu, ma pâra tèpa âboro gée Iérusaléma ma gée na diri napô *Judée; ma gée na ére bàrawià wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon.

¹⁸ Ba rà cau me, ba na rà tère Iésu, â ba na é pwa ma tiâu maagé kàra. Â é tü târa mwara pâ duée na wâru.

¹⁹ Â wâru tàpé na pwa na rà tu naa gooé. Ba pwa ê pàtàmee na tâa gooé, â nye cau tiâu maagé kàra.

*Ipupûra kà Iésu**Mataio 5.1-12,43-48, 7.1-29**Cidòri nyuâa*

²⁰ É tabiié wà Iésu dà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra pâ:

«Cidòri nyuâawà, wâguwà na ticè kàwà, ba o mwa kàwà é *Mwaciri kà Pwidueé!

²¹ Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà copwa ni, ba guwà o mwa pwàro!

Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà i ni, ba guwà o mwa ipwàdéé.

²² Cidòri nyuâawà wiàna rà pièpàriwà, ma tàutàra goowà, ma piècaariwà, ma tobapwâwà, gée goo [na guwà tèpa âboro kôo, wâgo] Pwina naîri âboro.

²³ Ba wà tèpa jojoororà, âna rà nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta. Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdéé

ma piêgòtùru, ba o maina pumara wakè‡ kàwà naanidò *napwéretòotù!»

O pwa aré ma tòina kà pàra tàpé

24 «[Wàéni popai kôo naa goowà] wâguwà na pwa kàwà:

O pwa aré ma tòina kàwà. Ba jèe nye êkaa é ipwàdéé kàwà é neemuruwà ni, â o jèe nye êkaa é jara ipwàdéé kàwà.

25 O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà pwàro. Ba guwà o mwa copwa.

O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà ipwàdéé ni. Ba guwà o mwa i ma pijinünü.

26 O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na rà pi-inawà ba wâdé wà tèpa âboro. Ba [o dau maina é wârimuru kàwà jii] wà tèpa péroféta a pwâ, na ia rà nye dau pi-inarà ba maina wà tèpa âboro.»

Gà meaari tèpa èpàrigà!

27 «Guwà tàpo tàmaariô, [wiàna nümawà] na guwà tère: Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà.

28 Â gà *pwényunyûâari tàpé na rà pinajajaigà. Â gà pwapwicîri ba kà tàpé na rà pi-inabaèpàgà.

29 Â wiàna é tamagéri jè upwàégà wà pwi jè âboro, â gà panuâ tée mwara jèpwi. Â wiàna é popa cimiici'gà, â gà naa tée mwara é palito'gà.

30 Wiàna é ilari jiiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é popa é jè neemurugà, â gà cibwaa ilari pâ, na é pitôowâri.

‡ 6:23 *Pumara wakè—Récompense.* Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Câmaé.*

31 Üu, go ina tàwà pà: Gà pwa tà pàra tàpé ê pà muru na nümagà na rà pwa tâgà.»

32 Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapacîri cè câmagà [jii Pwiduée]? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà.

33 Â wiàna gà pwa na wâdé tà tèpa béegà, â cina guwà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà!

34 Â wiàna gà naa mwani co tà tàpé, na rà o mwa pitôowâri, â cina gà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà!

35 «Guwà tère! Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tàra, â gà naa tà tèpa âboro, naa goro piticèmururu naa goo[§]. Ba wiàna gà wàrapwiri, â o dau maina ê câmagà na ée mwa naa tâgà wà Pwiduée, na é wâ napwéretòotù. Ba [gà paari goro è càragà bèepwiri pà] gà pwi âji naîê. Ba wàé, âna é meaari tàpé na càra caa pwaolé tée, ma tàpé na rà pwa na èpà.

36 Êkaa na wâdé na gà pimeaari, pwacèwii pwi Caa'gà na é pwi a pimeaari.»

Gà cibwaa pitèi pàra tàpé!

37 «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, â o câé caa pitèigà wà Pwiduée. Â gà pwanaurirà, â wàé, âna ée mwa pwanaurigà.

38 Â gà naa, [naa goro piticèmururu naa goo] ba gà o tòpi. Ba o nye piâjagò tâgà còwâ. Â guwà o mwa

---

6:31 Mataio 7.12   **§ 6:35** Naa...naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Naa imudi.   **6:37** Mataio 6.14   **6:38** Maréko 4.24

tòpi pâ muru na piêdò ma piwéna. Ba o naa tâgà, pwacèwii ê pai naa kâgà tà pàra tàpé*.»

³⁹ É ina tàra ê ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Gona wà pwi a bwi, âna pâri ma é popa pwi jè a bwi? Bwa! Ba ru o cau tûu naa na pwêe!

⁴⁰ Â go ina tàwà pâ: Wà pwi a câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmuriê. Êco na, wiàna é dau câmu bwàti, â ée pâ nau pwacèwii pwi a pacâmuriê.

⁴¹⁻⁴² «Gà dau còu bwàti ê mapûpûru na wâna âraporomee pwi aéjii'gà. Â gà niâ jai ê diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wànau pai ina tà pwi aéjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà”?

«Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa ê diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewê, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra ê mapûpûru na âraporomee pwi aéjii'gà!»

Ê upwâra bau ê pwêe

⁴³ «Ê upwâra na wâdé, âna [é nye tòpò pwêe na wâdé târa uti, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na èpà. Â ê upwâra na èpà, âna [é nye tòpò pwêe na èpà, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé.

* **6:38** Naa na grec, âna ucina goo ê mai (maïs) na jè wâri géé na aupwa jèna. Pwacèwii ê mai na wicèpwiri piticèmuru naa goo, naa na pé cio, â géé na càtè, âna jèe ngarü ê cio, ba naa pwaaié bwàti, tiagoro na jèe ni pwêe i cio. **6:39** Mataio 15.14 **6:40** Mataio 10.24-25 **6:41-42** Mataio 7.3 **6:41-42** Mataio 7.4-5 **6:43** Mataio 12.33-35

44 Ba jè côoina i upwâra géé goro ê pwêe. Ba câjè caa pétâ pwâra î géé goro cè upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra dipâa géé goro ê upwâra na pwa daaé!

45 Ê pâ muru na wâdé, âna me géé goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â ê pâ muru na èpà, âna me géé goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranümee. Ba jè tûra, géé goo ê pwina é tâa na pwâranümajè.»

Ucina goo du wâ

46 «Gorodà na guwà po ciburà ina tôo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” â câguwà caa pitêre dòo?

47 [Guwà têre cai ê ucina bèeni]:

«Wà pwi âboro na é têre diri pâ popai kôo, â é pitêre dâra,

48 âna é pwacèwii pwi âboro na é bari ê wâ kêe. Â é îri boo tiagòro atü, ba na é tòpò naawê ê pàara wâ. Ûna ca é jèpé, â é ti goro i wâ, â câé caa taura, ba bari naa gòro atü.

49 Â wà pwina é têre popai kôo, â câé caa pitêre dâra, âna é pwacèwii pwi âboro, na é pacima ê wâ kêe, âna ticè pàaé. Â ca i jèpé, â é ti goro i wâ, â é nye tûu kaa i wâ, â nye tanoori diri kaa.»

7

Pai cèikî kà pwi coda roma

Mataio 8.5-13

1 Ûna é gére ina diri pwiri tà tèpa âboro wà Iésu, â é wâjué me còwâ naa Capernaüm.

2-3 Â wà pwi jè caa kâra coda roma, na é tâa wê, âna é têre jèkutâ goo Iésu. Â é panuâ pàdari Iésu pàra

tèpa âboro imaina kà tèpa *Juif, ba na rà ilari jiié pâ, na é pwa ma tiàu maagé kà pwi ênawéna kêe. Ba é po dau maagé wà pwiibà, â é pwa na é bà. Â dau wânüma wà pwi caa kâra coda gooé.

⁴ Â rà pâdari Iésu wà tàpéebà, â rà tacoo gooé pâ, na é pitu tà i pwi caa kâra coda. Â rà ina tée pâ: «Gà côo, co pwi ukai, wà pwiibà, âna é pwi âboro na é dau wâdé. Â wâdé ma gà pitu tée.

⁵ Ba é meari ê Ba kâjè [wàjè tèpa Juif] tiagoro na é bari ê *wâra pitapitiri kâjè.»

⁶ Â é pâra wiârà wà Iésu. Â ûna rà tèepaa mwünyabweri ê pwârawâ kà i pwi caa kâra coda, â wà pwiibà, âna é panuâ pâdari Iésu pâra tèpa bée, ba na rà pame tée é popai bèeni: «Ico pwi ukai, càcaa pâri naa gooò ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo.

⁷ Â càcaa pâri naa gooò mwara na go pâdarigà. Wâdé na gà nye po tûra co, â o tiàu maagé kà pwi ênawéna kôo.

⁸ Ba wâgo, âna go pitère dâra pwi a pitûâ kôo, â go pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwà pwa ni!” â rà nye pwa.»

⁹ Â wà Iésu, âna é [dau pò ma] picâdiri i pwi caa kâra coda. Â é tabèrèè, â é patûra tèpa âboro na wâru, na rà gére pâra wiâê. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwâti: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikî kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara ê âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla.»

¹⁰ Êna rà wâjué còwâ naa jaa i pwi coda wà tèpa bée, â rà pâmari i pwi ênawéna kêe, âna é jèe nye

wâdé cōwâ.

É nama é wâro cōwâ pwi âboro

¹¹ Géé na càùé, â é pâra wà Iésu naa na village na ina goo wê pâ Naïn. Â rà pâra wiâê wà tèpa *câmu kêe, ma pâra tèpa âboro na wâru.

¹² Ūna rà gére tèepaa pâ naa na goropwârâwâ naa na i village, â rà pâmari tèpa âboro, na rà po cia pâ pwi jè a bà naa na auipwâni. Nye wâé co tà nyaa kêe, â wâru âboro na pâra wiâ wà tôobâ.

¹³ Ūna é cōoê wà Pwi Ukai, â po dau maina ê pai mearié kêe, â é ina têe pâ: «Tôoni, gà cibwaa i.»

¹⁴ Â é géé paé, â é tu naa goo i bôkòci*. Â wà i tèpa kâa wèe, âna rà coo. Â é ina tà i pwi a bà pâ: «Pwiibâ, gà tàcî. Ba go ina tâgâ.»

¹⁵ Â é nye cimadò nau tâa kaa†, â é tùra! Â é naaê boo wà Iésu, ma naaê tà nyaa kêe.

¹⁶ Â dau wâgo tà diri tàpé na rà tâa wê, â rà picâdiri Pwiduée. Â rà pi-ina târa pâ: «É boome na wakè jaajè wà Pwiduée! Ba é cùru me marijè wà pwi jè *péroféta kêe na dau imaina.»

¹⁷ Â rà pijèkutâri ê pwina é pwa wà Iésu, naa na diri ê pâ ére wâ *Judée ma wâbèepi.

É pwi Mesia na rà tapacîê

Mataio 11.1-6

¹⁸ Wà tèpa câmu kà *Ioane [Pwi a piupwaa] âna rà piwiâ têe diri ê pâ pwina é pwa wà Iésu. Â é todâ tupédu ârailu wà Ioane,

* **7:14** Bôkòci (é, bôoci)—Cercueil.   **7:15** 1 Rois 17.23; 2 Rois 4.36

† **7:15** Ticè târa bôkòci.   **7:16** Luka 1.68

19 â é panuâru pâdari Pwi Ukai, ba na ru tawèerié pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

20-21 Â ru pâra, â na pwi pâara na ru pâdari Iésu na, â ru côo pâ é pwa ma tiâu maagé kà tèpa âboro na wâru. Â é tü târa pâ duée, â é pwa ma rà niâ côwâ, wà pâra tàpé na rà bwi. Â ru ina tée pâ: «É panuâbu medarigà wà Ioane, ba na bu tawèerigà pâ: Pwiri nye wâgà kaa pwi Mesia? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

22 Â é tòpi tàru pâ: «Gàu wâjué côwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina gàu côo, ma é pwina gàu tère. Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro côwâ; â wà tàpé na ticè kàra, âna rà jèe tòpi é *Picémara Wâdé.

23 Cidòri nyuâa pwina é côoinaô, ma cèikî naa goodè!»

É ina Ioane wà Iésu Mataio 11.7-19

24 Ūna ru jèe wâjué côwâ wà tupédu a câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gère tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri? [Pwi âboro na ipwaée kêe na é pwacèwii] é bàra watü na pòbagù pwéretòtù?»

7:19 Psaume 40.8; Malachie 3.1; Auinapàpari 1.8   **7:22** Ésaïe 35.5-6, 61.1; Luka 4.18   † **7:23** Grec: *Cidòri nyuâa pwina càcaa tanoorié goodè, é, ...na càe caa tètâjio.*

25 Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau côo? Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai, â dau wâru neemururà!

26 Nye dà cèna guwà pâra nau côo? Pwi jè péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina!

27 Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.*

Malachie 3.1

28 «Guwà tère bwàti: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na go ina tàwà pâ: Wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri kà Pwiduée, âna o [tâa tée ê pwina] mwa piwéna jii wà Ioane.»

29 Wà tèpa âboro na rà tère pwiri, ma tèpa *tò mwani wâripû§, âna rà jèe cau côo pâ, é wâdé ma *tàrù wà Pwiduée. Â rà pâra dari Ioane, ba na é *upwaarà*.

30 Êco na, napwa naa goo wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna càra caa pitère dâra

---

7:26 Luka 1.76   **7:27** Malachie 3.1   **7:29** Luka 3.12   § **7:29**
Tò mwani wâripû—Pai ina wèe pâ, tàpé na èpà é wâro kàra. Côo
Neeremuru (*Vocabulaire*). * **7:29** Nee tii 29 ma 30, âna munaa
popai kà Luka, wà pwi awii tii bèeni. Êco na, pwiri gòobàra popai kà
Iésu.   **7:30** Mataio 21.32

ê câbawâdé kà Pwiduée, ba tàutàra na rà pâra dari wà Ioane ma é upwaarà.

Rà picocooribu ma Ioane

³¹ É ina mwara wà Iésu pâ: «Go ipwacèwii naa goro dà ê pâ âboro nabà?

³² Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére ipuburirà naa na aupitapitiri, â [tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béerà na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò† tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

³³ «Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â câé caa ija poloa, â câé caa wâdo dipâa, â guwà ina pâ: “Pwa duée gooé!”

³⁴ «Ûna é jèe tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo [pwacèwii pàra tàpé]. Â guwà ina pâ: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro èpà.”

³⁵ «Êco na [âjupâra ê pwina jè mu ina pâ]: “Ê tà manga‡, âna jè cò taaci naa na pwâra wakè kêe.”»

Tô ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

³⁶ Na jè tootù, âna é todà Iésu wà pwi jè Farasaio, ba na rà picaiija. Â rà tâaboo naa goro i taapà§, â rà tapoo ija.

---

† **7:32** Tòjò—Grec: *Upi kuruò*.   **7:34** Luka 15.2   ‡ **7:35** Ê tà manga kà pwi âboro—é, Ê tà manga kà Pwiduée.   § **7:36** Tâaboo naa goro i taapà—Còo note goo Luka 14.15.

37 Â é tèepaa me wà tô jè ilàri gòronaigé*, ba é jèe tère pà é wée wà Iésu. Â é pame é wàra jawé atü na dau wâdé, na wâbé goro é jawé ûrea.

38 Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, â é i. Â é pà nùru i kêe, âna rà tûuboo naa gò du â Iésu. Â é câtura goro wàrapûruê, ma bwénüu é du âê, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gò du âê.

39 Wà i pwi apooro pwârawâ, wà i pwi Farasaio, âna é côo pwiri, â dau èpà tée, â é niimiri pà, ‘Wiàna wà pwini, âna é pwi jè péroféta [na é cùrué me wà Pwiduée] â pwiri é tâmogòori pà wà tô ilàri bèeni, âna é tô ilàri gòronaigé. Êco na é nama é tu naa gooé wà tôoni.’

40 [Êco na é nye tâmogòori kaa é auniimiri kêe] wà Iésu, â é ina tée pà: «Pwini Simona, gà tère, ba pwa pwina nümoo na go ina tâgà.»

Â é tòpi tée wà pwini pà: «Îgà.»

41 Â é ina tée wà Iésu [é ucina bèeni]:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â ârailu tupédu âboro na ru pwa kéredi tée—pwi jèpwi, âna 500 000, â wà pwi jèpwi 50 000†.

42 «Êco na càcaa pâri ma ru wâri wà tupéeni. Â é ina taru pà: “Jèe wâdé! Guwà naaco i kéredi kàu.” Â é cau pwanauriru goo diri i mwani bèepwiri.»

[É tubanabwé i ucina kêe wà Iésu, â é tawèeri wà Simona, wà i pwi Farasaio, pà]: «Wàilàapà géee goo

---

7:37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3 * 7:37 Tô jè ilàri gòronaigé—Grec: Tô jè ilàri na èpà é wâro kêe. † 7:41 500 000...50 000—Grec: 500 deniers...50 deniers. Caapwi *denier*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù.

tupéebà, na dau côoina ê pai wâdé kà i pwi apooro i mwani‡? Gà niimiri pâ wàilàapà?»

43 Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Munaa wà i pwi a maina kéredi kêe.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà âjupâra.»

44-46 Â é tabiié wà Iésu dà i tô ilàri, â é ina tà Simona pâ: «Pwiini, na go tôme naani pwârawâ'gà, â câgà caa pwabwàti tôo, [wiâra ê nyamanya kêjè]. Ba câgà caa naa tôo cè jawé, ba na go nuwa du âô. Â câgà caa naa tôo ê l'huile târa ê pûruô. Â gà côo i tô ilàri bèeni, âna câé caa nao goro [pwa ê pwina wâdé. Ba é] nuwa ê du âô goro ê nûru i kêe, â é câtura goro wàrapûruê. Â é wicèpwiri ê jawé ûrea na dau maina wâri wèe, naa goro ê du âô.

47 Ba dau maina ê pimeaari kêe, ba dau wâru ê pâ èpà kêe na jèe pwanauri. Â gà tère, wà pwi âboro na càcaa pwanauri tée pâ èpà kêe na wâru, âna o càcaa maina ê pimeaari kêe.»

48 Â é ina tà i tô ilàri pâ: «Tôoni, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

49 Â wà tàpé na rà gére picaatâa ma wàé goro taapà, âna rà pi-ina târa pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni, na pâri ma é pwanauri ê pâ èpà?»

50 Â é ina tà i tô ilàri wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà co tôoni! Gà udò [ma tâa tâgà ê *âji wâro] gée goo ê cèikî'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà ê pinaanapô.»

‡ **7:42** *Côoina ê pai wâdé kà i pwi apooro... Grec: Meaari i pwi apooro i mwani.*   **7:50** Luka 8.48, 18.42

8

É pacâmuri pa âboro na rà pâra wiâê

Mataio 12.46-13.23; Maréko 3.31-4.25

¹⁻² Gée na càùé, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kêe, naa na pâ village. Â é picémara naawê ê *Picémara Wâdé goo ê *Mwaciri kà Pwidiúé.

Pa ilàri na rà pâra wiâê

Pwa mwara pa ilàri na rà pâra wiârà—wà pa ilàri na ia é nama tiàu maagé kàra, ma tü târa pâ duée géé goorà:

Wà Maria géé Magdala na ia é tü târa pâ 7 duée géé gooé;

³ Wà Jeanne, tô wâdà Chuza, pwi caa kà tèpa ênawéna kà ukai *Héroda;

Wà Suzanne;

Wâru mwara pàra ilàri na rà mu naa mwani ma neemururà, ba na rà pitu tà Iésu ma tèpa câmu kêe.

Ucina goo pwi a picâmi

⁴ Dau wâru ê pâ âboro na rà medari Iésu, géé na pâ village. Â é ina târa ê ucina bèeni:

⁵ «É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa còobé, na jè tòotù, ba na é uri ê arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] Â napwa ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô] â rà còogai tèpa âboro. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁶ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, êco na rà marü, ba ticè jawé wê.

⁷ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kêra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwüru.

⁸ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârà na po dau wâru awé—tiagoro 100.»

[Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu] â é tomara too pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Tàpé na rà tère â càra caa pitère dàra

⁹ Wà tèpa câmu kêe, âna rà tawèeri Iésu goo ê pai ina wàra ê ucina bèepwiri.

¹⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà ê âji pai pwa goo ê Mwaciri kêe. Êco na, napwa naa goo diri ê pàra âboro, âna rà o nye po tère co ê pâ ucina {ba na: *Rà côo taaci, â càra caa côoina; rà tère taaci, â càra caa tèreina* *Ésaïe 6.9*}.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹¹ É ina tàra mwara wà Iésu, pâ: «Wàèni ê pai ina wàra ê ucina bèepwiri: Ê arapwüru, âna é Popai kà Pwiduée.

¹² «[Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé.] Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo wà tèpa âboro, na rà tère ê popai, êco na é tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â é dàgòtù còwâ ê popai, gée na é pwâranümarà. Ba péa rà tà cèikí naa goo, â rà udò [ma tâa tàra ê *âji wâro].

¹³ «[Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà.] Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tòpi ê popai

naa na ipwàdée, â rà tàpo cèikí na jè pàara. Êco na càcaa wàawà naa goorà ê popai na rà tère. Â ûna tèepaa me marirà ê tacai, â rà nama panuâ cèikí.

14 «Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê pâ na nari upwâra na pwa daarà. [Ê napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà tère ê popai, êco na, ûna rà pâra, â rà tapoo pidumapiê goro ê pâ namuru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà ê pâ neemuru gòropuu, bau ê pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara ê popai naa goorà, â o càra caa tòpò cè pwêe na târa.

15 «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. [Â ê pwi napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà *târù ma âjupâra, ma wâdé ê pwâranümarà. Â ûna rà tère ê popai, â rà tòpi, â rà pitère dâra. Â rà pidàpwicâarirà, â pwa pwâra ê popai naa goorà.»

Ucina goro wâra ânye

16 [É ina tàra mwara wà Iésu pâ]: «Câjè caa nuri ê wâra ânye*, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naawê.

17 Êdiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè còo bwàti.]

18 Guwà pwacôoco bwàti ê popai na guwà tère, [târa ma pimaina too ê pwina guwà tâmogòori]! Ba wà pwina jèe pwa tère, âna o jèu âjagò tère còwâ. Â wà

8:16 Mataio 5.15; Luka 11.33

8:17 Mataio 10.26; Luka 12.2

* **8:16** *Wâra ânye—Lampe, lumière.*

8:18 Mataio 25.29; Luka 19.26

pwina kîri ê pwina tà têe, âna o dàgòtù jjié còwâ ê ji dàramuru na tà têe.»

Âji tâa kà Iésu

19 Gée na càué, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jjié, ba na rà côôê. Êco na càcaa pâri ma rà medarié, gée goro ê pai wâru wàra pâ âboro na rà tâbèpié.

20 Â é ina tà Iésu wà pwi jè âboro, pâ: «Gà côo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

21 Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère, wà tàpé na rà tère ê popai kà Pwiduée, â rà wârori, âna wàilà kaa pwiri tô nyaa kôo, ma wà tèpa aéjii kôo.»

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23-27; Maréko 4.35-41

22 Na jè tòotù, â rà tò naa gòro ê jè wànga wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée còwâ kâra nawià.» Â rà còpòo.

23 Â, na rà pâra, â é puu wà Iésu. Â é tapoo uu ba maina i pwéretòotù naa nawià. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

24 Â rà patacî Iésu, â rà ina têe pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü!»

Â é pwa i pwéretòotù bau i nawià. Â é nye coo kaa i pòu, â é nye po tànana kaa i napô.

25 Â é ina tàra pâ: «Gona câguwà caa cèikî?»

Êco na dau wâgotàra. Â rà pò gooé, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na é pitûâ kâra ê pwéretòotù ma ê nawià, â ru pitère dèe?»

É tü tàra pâ duée géé goo ‘Wâraduée’

Mataio 8.28-34; Maréko 5.1-20

²⁶ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa Gadara†, wâna ére géé cówâ kêra napô Galilée.

²⁷⁻²⁹ Na napô bèepwiri, âna pwa pwi jè âboro na pwa pâ duée gooé. Jèe gòiri na é pitâa nacârü, â é cicàpé. Â wâru pâ pàara, na rà ipa-imwürüé ê pâ duée, ma é pwa-imudirimuru. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pwa ma pii ê du îê ma du âê ma tòóé goro itùpaò. Êco na é nye taaci pòpàgà kêe. Â rà cètùué pâ naa namaré i pâ duée.

Ûna é boo géé gò i wànga wà Iésu [naa napô kà pwi âboro-bà] â wà pwiibà, âna é nye tèepaa me caraé kaa. Â wà Iésu, âna pwa na é tü târa pâ duée géé gooé.

Êco na é tüu jùrué ma cigòboo na araé wà pwiibà, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Pwiduée nidò *napwéretòotù! Dà na nümagà dàra pwa tôo? Go ilari jiiğà pâ, gà cibwaa pwa tôo cè pwina èpà.»

³⁰ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée‡.»

Ba rà dau wâru tèpa duée na wâgooé.

³¹ Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà cibwaa tübà naa na i Oolaa§!

³² Êco na gà naabà pâ ma bà too naa na ê pâ puàkà bèepwiri.» Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa.

† **8:26** Gadara—Nee mwara Gérasène. ‡ **8:30** É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée.» § **8:31** Oolaa—Pwêe na dau wâgòro ('Abime'). Karapuu kêra pâ duée. (Còo Auinapàpari naporomee 9.)

33 Â é naa tàra ê pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còbé géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàa kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo najawé, â rà mwü naawê.

Pipâra i jèkutâ

34 Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ ê jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri ê napô.

35 Â rà me ê pâ âboro, nau côo ê pwina gére tèepaa. Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà côo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo na ara Iésu. Â é jèe coona ê pâ ârabwée, âna jèe po wâdé ê pai tâa kêe. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina ê pai wâgotàra.

36 Â wà tàpé na rà po côo diri ê pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé, ê jèkutâ goro i pai wâdé côwâ kêe.

37 Â wâgo tà tèpa âboro naa napô bèepwiri wâ Gadara. Â rà ina tà Iésu pâ, na é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, ba na é wâjué côwâ naa na ére géé côwâ kâra nawiâ.

38 [Pwa na é pâra] â i pwi âboro, âna é me nau ilari jiié pâ, na é pâra wiâê. Êco na é tòpi tée pâ:

39 «Bwa. Gà wâjué naa pwârawâ'gà, â gà wiâ tàra diri ê pâ muru, na é pwa ba kâgà wà Pwiduée.»

Â é wâjué côwâ wà pwini. Â é wiâ pitiri naa na i village, é muru [na dau pwényuâa] na é pwa ba kêe wà Iésu.

*Pai wâdé côwâ kà du ilari
Mataio 9.18-26; Maréko 5.21-43*

40 É tèepaa me wà Iésu naa na ére gée còwâ kâra nawià. Â rà tòpié [naa na ipwadée] wà tèpa âboro wê, ba rà tàgére tapacîê.

41 Â é tèepaa medarié pwi jè âboro na nee Jâirus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu. Â é tacoo gooé pâ, na é nama pâra wiâê, naa na pwârawâ kêe.

42 Ba wà tô nari èpo kêe, âna ée jèe pwa na é bà. Jèe 12 naja kêe, â nye wàé co tà du nyaa ma caa kêe. Â é pâra wiâê wà Iésu.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

[Na é gére pâra wà Iésu, â] wâru é pâ âboro na rà po cibèepié, â rà dau pi-igabiarà.

43 Â é tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tô jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba mu tèepaa me è pâara na mu itàa domii gooé. Â é jèe po tubatiàu è mwani kêe* naa goro pâ dotée, êco na càcaa pâri ma rà nama tiàu maagé kêe.

44 Â é mee ni càù Iésu, â é tu naa goro è gòobàra ârabwée kêe. Â nye nama coo kaa è pai joro wàra è domii gooé.

45 É ina wà Iésu pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârabwée kôo?»

Â rà cau tòpi tée pâ: «Càcaa wàibà!» Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Pwi a pwa pupûra, gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

---

* **8:43** Â é jèe po tubatiàu è mwani kêe—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiàu na pâra Tii Pwicîri naa na grec.

⁴⁶ Êco na é ina mwara wà Iésu pâ: «Bwa. Pwa pwi jè âboro na é tu naa goo i ârabwée kôo. Ba go tère pâ é pâra géé gooò ê jè jènere nii kôo.»

⁴⁷ Napwa naa goo wà tô ilàri, âna é céca, goro pai wâgotêe. Ba é còo pâ é tâmogòori ê pwina tàgére tèepaa wà Iésu. Â é tùu jùrué ma cigòboo na araé. Â é ina tée, na ara diri tèpa âboro, ê majoroé ma é tu naa gooé, ma ê pai nama tiâu ê maagé kêe.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà, co tònì! Gà jèe wâdé còwâ goo ê cèikí'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà ê pinaanapô.»

Tô èpo kà Jaïrus

⁴⁹ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè âboro, géé jaa Jaïrus, i pwi apooro i wâra pitapitiri. Â é ina tà Jaïrus, pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

⁵⁰ Â é tère ê pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jaïrus, pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikí, ba ée mwa wâro!»

⁵¹ Ûna rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jaïrus, â [pwa na é tò wà Iésu, nau còo i tô nari èpo. Â] é papwicîri jii tèpa âboro na rà tò naa na i wâ; wàco Pétèru, ma wà Ioane, ma Jacques, bau du nyaa ma caa kâra i èpo.

⁵² Ba rà cau gére i ma pijinünü goo wà tô èpo.

Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa i, ba câe caa bà; â é nye po puu.»

53 Â rà pitaurèe gooé, ba rà tâmogòori bwàti pâ é jèe bà.

54 [Â é tò naa na i wâ.] Â é tu pâ naa goro î tô èpo, â é ina too pâ: «Tôoni, gà cimadò!»

55 Â é nye wâro còwâ kaa, â é cimadò! Â é ina wà Iésu tà tèpa âboro pâ: «Guwà naa cè uti kêe.»

56 Â ru nye dau pò kaa wà du nyaa ma caa kêe. Êco na é ina tàru wà Iésu pâ, na ru cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina tèpeaa marirà.

9

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5-15; Maréko 6.7-13

1-2 Wà Iésu, âna é todà tèpa 12 *apostolo kêe me naa jaaé. Â é panuàrà pâ, ba na rà picémara târa pâ âboro é *Mwaciri kà Pwiduee. Â é naa tàra é tàrù ma pàtamee, ba na rà tù târa é pâ duée, ma nama tiàu maagé kà tèpa âboro.

3 Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—wiàna cè tâjò, ma cè atà, ma cè poloa, ma cè mwani. Â guwà nye coona co caapwi ârabwée.

4 «Â wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tòotù cèna guwà mwa pâra [gée na napô-bà].

5 Â wiàna càcaa nùma tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri é dàuru puu goro âwà, ba na guwà paari pâ, càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

⁶ Â rà pâra wà tèpa *câmu naa na pâ village, â rà picémara ê *Picémara Wâdé, â rà nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

É tère jèkutâ gooé wà Héroda

Mataio 14.1-12; Maréko 6.14-29

⁷⁻⁹ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère é jèkutâ [goro pâ *câmu kâra pàtamee na é pwa wà Iésu].

Â é ina pâ: «Go pwa ma tépàgà nya* Ioane Pwi a piupwaa. Â wàilàpà pwi âboro bèeni, na go tère pâ jèkutâ gooé?»

Â é tapoo dumapiê, ba rà ina gooé wà pâra tàpé pâ: «Wâé, âna wâé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ géé na aubà.» Â wà pâra tàpé, âna rà ina pâ wà *péroféta Élia†, é, pwi jè péroféta na jè pàara napô, na é wâro còwâ.

Â wà Héroda, âna pwa na é còo mwara wà Iésu.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13-21; Maréko 6.30-44; Ioane 6.1-15

¹⁰ Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [géé na pâ village, â rà pitapitirirà] naa jaa Iésu. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa. Â é poparà pâ naa na jè ére na wâmwünyabweri é village Bethsaïda, ba na rà tâa acari wê.

¹¹ Êco na wâru é pâ âboro, na rà tère pâ rà pâra naawê, â rà pâra wiârà. Â é tòpirà wà Iésu, â é

9:7-9 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 9.19   **9:7-9** Luka 23.8

* **9:7-9** Nya (é, nyiâ)—Cou.   † **9:7-9** Élia—Pwi péroféta kà Pwiduee na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso.

pacâmurirà goro ê Mwaciri kà Pwидуée, â é nama tiàu maagé kàra.

¹² Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Gà panuâ pâ ê pâ âboro bèeni naa na pâ village ma pâ pwârawâ na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra, ma puu wê. Ba aupiticia ni.»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà ina tée pâ: «Auwa! Nye 5 poloa co, ma ârailu ârawèa na wâjaabà! Gona nümagà na bà pâra nau wâri cè utimuru ba kàra diri? Ba o nye éco kaa pwiri cè pai naa cè uti kàra!»

¹⁴ (Ba ê jèu tèpa pao maina na rà tâa wê, âna po 5 000 kaamwara.)

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa. Guwà ina târa ê pâ âboro bèeni pâ, rà pwa nari pubu goro 50 jècaa, â rà tâaboo.»

¹⁵ Â rà cau tâaboo tèpa âboro.

¹⁶ Â é popa i pâ 5 poloa ma i du ârawèa wà Iésu. Â é tagòtùé too *napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwидуée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa ê pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawèa.

¹⁷ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ ê dàra noo kàra poloa. Â é dèrèè, âna rà pwaai 12 nakébò goo.

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13-28; Maréko 8.27-9.1

¹⁸ Na jè tòotù, â é pwapwicîri acari wà Iésu. [Ûna é nabwé] â é medari tèpa câmu kêe, â é tawèerirà

pâ: «Gona dà na rà ina good wà tèpa âboro? Rà ina pâ gona wâgo wàa?»

¹⁹ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pàra pwi pâ wâgà Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pàra tàpé pâ wâgà péroféta *Élia. Â rà ina wà pàra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu, na é wâro còwâ géé na aubà.»

²⁰ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na gà me géé jaa Pwiduée!»

²¹ Êco na é nye âji papwicîri jìirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

²² É ina tàra pâ: «O tèepaa ê pàara, na go mwa dau pwa ê maagé còo na wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitûâ; ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò; ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna o nye tàutàra good. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracìé kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa wâro còwâ.»

Pai pàra wiâê

²³ É ina tà diri tèpa âboro wà Iésu pâ: «Wiàna nùma cè pwi jè âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà piniimiriê còwâ. Â, diri na pâ tòotù, âna wâdé na é kâa ê *kurucé kée, â é me wiâô.

²⁴ Ba wà pwina nùmee na é ipwamuru ê wâro kée, âna ée mwa tubatiàu. Â wà pwina é panuâ ê

9:19 Luka 9.7–8   **9:20** Ioane 6.68–69   **9:22** Luka 9.44, 18.32–33

9:23 Mataio 10.38; Luka 14.27   **9:24** Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25

wâro kêe ba kôo, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tâa têe ê *âji wâro].

25 Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri ê pâ neemuru gòropuu, wiàna é tubatiàu ê nyuâaê?

26 «Wà pàra tàpé, âna rà kamu goò ma ê popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo, Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna go o mwa me, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari ê pai maina ma muugère ma pai pwicîri kâbà, ma Caa kôo ma wà tèpa *angela kêe‡.

27 Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà pàra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa côo ê pai tèepaa kâra i Mwaciri kà Pwiduée, béaa kâra cè pai bà kâra.»

*Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa
Mataio 17.1-8; Maréko 9.2-8*

28 Wâpâ na 8 tòotù gée na càuru ê pai ina kà Iésu pwiri, â é popa wà Pétèru, ma Ioane, ma Jacques. Â rà too, naa gòrojaa, ba na rà pwapwicîri wê.

29 Ûna é gére pwapwicîri wà Iésu, â pitòotéri pai côo ê naporomee. Â pâra ma po dau pwaa ê pâ ârabwée kêe, â é pwâra.

30-31 Â ru nye tèepaa kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu péroféta béaa]. Â po dau maina awé ê muugère kà Pwiduée naa goorà. Â rà pitùra ma wà Iésu goro ê pai o bà kêe na *Iérusaléma. Ba o wàrapwiri ê pai o pacoo [ê auniimiri kà Pwiduée gée na biu].

9:26 Mataio 10.33; Luka 12.9 ‡ 9:26 Angela kêe—Grec: Tèpa angela pwicîri. 9:30-31 Luka 9.22

³² Ûna rà gére wàrapwiri, âna rà tàgére puu wà Pétéru ma wà tupédu a câmu bée, goro pai oratàra. Ûna rà tàcî, â rà côo é pai muugère kà Iésu, â rà côo wà tupédu péroféta,

³³ na pwa na ru pâra jjiirà.

Â é nye ina kaa wà Pétéru pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

É ina pwiri, ba câe caa tâmogòori cèna é ina, [goo pai dâpâgà tée].

³⁴ Na é bwaa gére tùra, â é nye tèepaa me kaa é jè nee, â é cajipirà. Â po dau wâgotàra ma wà tupédu a câmu bée.

³⁵ Â rà tère é pwâratùra géé na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri, wà Pwina naîô [na caapwi co] na go pitòrigarié. Â guwà pitère dèe.»

³⁶ Ûna é nabwé i pwâratùra, â jèe nye tà wàilà acari ma wà Iésu. Â càra caa pwa jèkutâ goo, naa na pâ parui na wâru[§].

*É nama wâdé côwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé
Mataio 17.14–18; Maréko 9.14–27*

³⁷ Na dàuru kêe, â rà boome côwâ géé gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà medarirà pâ âboro na dau wâru.

³⁸ Â pwi jè ârapàrarà, âna é tomara too, ma ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, go ilari jiigà pâ, gà pitu tà pwina naîô, na é caapwi co.

9:32 2 Pétéru 1.16–18   **9:35** Luka 3.22   **§ 9:36** Naa na pâ parui na wâru—Grec: Na pâ tòotù-bà.

39 Ba é mu popaé ê duée, â é mu nama é uu, ma tûu ma pòtata pâ napuu, â é nama còobé ê pâ oropwêe. Â é mu po dau pwtarié, ma tubaèpà tée, béaa kêra pai còobé kêe géé gooé.

40 Â go ilari jii tèpa câmu'gà pâ, na rà tû târa i duée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

41 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwûru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâariô naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»

42 Ûna rà gére popaé me, â i duée, âna é tûê boo naa napuu, â é nama é céca. Â é nye pwa kaa i duée wà Iésu. Â é nye nama tiâu maagé kà pwini, â é naaê tà caa kêe.

43 Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro, na rà còo ê câmu bèepwiri kêra ê pàtama Pwiduée na dau maina.

*Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe
Mataio 17.22-18.6; Maréko 9.30-41*

Rà o pwa ma go bà

Wà tèpa âboro, âna rà picâdiri diri ê pwina é pwa wà Iésu. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ:

44 «Guwà tère bwàti, ma tà niimiri ê pwina go ina tàwà: O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà.»

45 Êco na càra caa tâmogòori ê pwina é ina. Ba cârû tàra ê pai ina wèe. Â wâgotàra na rà tawèerié goo.

Wà pwina é imaina naa na Mwachiri

⁴⁶ Géé na càùé, â rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Rà pitawèerirà pâ, o wàilàapà géé goorà cè pwina pwamuru naa gooé.

⁴⁷ Êco na é tâmogòori ê pwâra-nümarà wà Iésu. Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo naa goro jènereê.

⁴⁸ Â é ina tàra pâ: «Wà pwina é tòpi naa na need pwi jè nari èpo pwacèwii pwini, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me. Ba wà pwina é dau ipakîriê, naa nabibiu kàwà, âna wàé kaa pwiri, wà pwi âboro na é imaina.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

⁴⁹ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tũ târa ê pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi béjè.»

⁵⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi béjè.»

Tàutàra gooé naa Samaria

⁵¹ O jèe tèepaa ê pàara na o mwa dàgòtù còwâ wà Iésu naa napwéretòotù. Â é nye ipagòorié, ba na é pàra naa Iérusaléma.

⁵² Â é cùru béaa tèpa ipa popai kée pâ, na rà pàra naa na jè village na napô *Samaria, ba na rà o pwabwàti é pai o tèepaa pâ kée.

⁵³ Êco na wà tèpa âboro wê, âna tàutàra gooé*. Ba [rà tère pâ] ée mwa caa pàra géewê naa Iérusaléma, [ville wâ napô *Judée].

9:46 Luka 22.24   **9:48** Mataio 10.40   **9:50** Mataio 12.30; Luka 11.23   * **9:53** Dau càra caa pitèrerà wà tèpa Samaria ma wà tèpa Judée.

54 Ûna ru t re   pwiibà w  tupédu a c mu k e, w  Jacques, ma w  Ioane,   ru ina t e p : «Kaa! Pwi Ukai, j  mwa ilari    nye napw ret t , ba na c ri t p eni!»

55     tabiié I su,     nye pwaru kaa: {«C g u caa t mog ori p  po dau  p  pw ran mau!

56 Ba w go Pwina na ri  boro,  na c go caa me, ba na r  b  w  t pa  boro.   go me, ba na r  ud .}»

  r  p ra naa na j  village.

T p  na n mar  na r  p ra wi  I su

Mataio 8.19-22

57 Na r  p ra wii naig ,     medari I su w  pwi j   boro,     ina t e p : «[N moo na go pwi a c mu'g ]   go o p ra wi g , naa na diri c   re c na g  o p  w .»

58     t pi t e w  I su p : «  p  macii a piug ,  na pwa auc r  k ra,   p  mar ,  na pwa na w na r .   napwa naa goo , Pwina na ri  boro,  na nye tic  aunao k o.»

59   ipaiwà naa goo pwi j   boro. Ba   ina t e w  I su p : «G  me wi o.»  co na   ina t e w  pwini p : «T po coo. Ma go j e mara p ra nau ipw niri caa k o.»

60     t pi t e w  I su p : «Bwa, g  naaco t pa b , ma r  nye ipw nirir  c w !   w g ,  na g  p ra,   g  inap ari   Mwaciri k  Pwiduée.»

61 Napwa naa goo pwi j   boro,  na   ina t  I su p : « u, co Pwi Ukai, go o mwa p ra wi g .  co na g  naa  ma go mara picijii   t a k o.»

62 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Wà pwina é tòpò îê naa goro é béû, â é ciburà niâ wâjué còwâ, âna wà pwiibà, âna o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

10

*É cùru pâ tèpa 70 âboro Iésu
Mataio 11.20-24, 13.16-17*

1 Wà Pwi Ukai, âna é pitòrigari 70* âboro, â é ipanuârà ba ârailu, béaa kêe, naa na pâ village ma pâ ére na é niimiri pâ é pâra naawê.

2 Â é ina tàra pâ: «Dau maina é ârapiûnya na o pwa†. Êco na càcaa wâru a wakè. Guwà pwapwicîri ma ilari cai jii pwi apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà o pitu.

3 Guwà pâra, [â guwà ipwacôoco]! Ba go cùruwà pwacèwii é pâ nari mutô naa nabibiu kêra macii a piuti.

4 Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa cè mwani, ma cè atà. Â guwà popa co du wâraâwà. Â guwà cibwaa tà pwa jèkutâ‡ ma cè jè âboro wii naigé.»

5 «Â, na guwà tò naa na jè pwârawâ, â guwà ilari jii Pwiduée é [aupwényunyuâari ma] pinaanapô kêe, naa gò tàpé na rà tâa wê.

10:1 Maréko 6.7 * **10:1** 70—é, 72 na pâra Tii Pwicîri naa na grec.
10:2 Mataio 9.37-38; Ioane 4.35 † **10:2** *Dau maina é ârapiûnya na o pwa*—Pai ina wèe pâ, dau wâru tàpé na càra caa tère é Picémara Wâdé.
10:3 Mataio 10.16 **10:4** Mataio 10.7-14; Maréko 6.8-11; Luka 9.3-5 ‡ **10:4** *Tà pwa jèkutâ*—Grec: *Ipwabwàcu*. Ba péa o gòrirà, â càra caa pwa é wakè na é cùruwà goo.

⁶ Â wiàna rà tèpa âboro na rà jèe tâa na ê pinaanapô, â o mwa tâa tàra ê aupwényunyuâari. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â o nye wâjué còwâ naa gòwà ê aupwényunyuâari kàwà.

⁷ Na guwà tâa na cè jè village, â wâdé na guwà tâa na caapwi pwârawâ. Â guwà cibwaa piwâ na guwà tòpi jìirâ ê utimuru, ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi ê uti kêe.

⁸ «Wiàna rà tòpiwà wà tèpa âboro naa na village, â guwà tòpi ê utimuru na rà naa tàwà.

⁹ Â guwà nama tiàu ê maagé kà tèpa âboro wê. Â guwà ina tàra jècaa pâ: “É tàgére tòpò ê Mwaciri kêe wà Pwiduée, â gà jèe tàmwünyabwerié!”»

Tàpé na tàutàra goro popai

¹⁰ «Wiàna càra caa tòpiwà naa na jè village, â guwà pâra naa na aupitapitiri kà tèpa âboro, â guwà inapâpari tàra pâ:

¹¹ “Bà cåtùra ê dàuru puu kêra ê napô kàwà, géee goo âbà, [ba naa câmu kêra ê pitèimuru kà Pwiduée]! Â guwà ipwacôoco, ba jèe tàmwünyabweri ê Mwaciri kêe!”

¹² «Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàra wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina ê wârimuru kàra, jii tàpé géee *Sodoma.

¹³ «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro wâ Korazine ma Bethsaïda[§]! Ba o naa wârimuru tàwà! Ba

---

10:7 Lévitique 19.13; 1 Korénito 9.6-14; 1 Timotéo 5.18   **10:8**
 1 Korénito 10.27   **10:11** Apostolo 13.51, 18.6   **10:12** Genèse
 19.24-25; Mataio 10.15, 11.24   [§] **10:13** Korazine ma Bethsaïda—Du
 ville na wâmwünyabweri ê nawià Galilée.

go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikî! Niimiri cai du ville Tyr ma Sidon biu, [âna dau èpà ê tûâ kà tèpa âboro wê]. Êco na, wiàna rà côo ê pwina go pwa naa jaawà, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri ê wâro kàra. Â pwiri rà paari naa goro cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà*!

14 Â o dau maina ê wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

15 «Â ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ pwamuru naa goowà, â guwà pwacèwii Pwiduée†. Bwa! [Nye piticèmururu naa goowà, â ée] mwa naawà boo dari tèpa bà!»

16 Â é ina mwara wà Iésu tà tèpa âboro kèe pâ: «Wiàna é pitêre dàwà cè pwi jè âboro, âna wâgo na é pitêre dòo. Â wiàna câé caa tòpiwà cè pwi jè âboro, âna wâgo na câé caa tòpio. Â wiàna câé caa tòpio, âna câé caa tòpi Pwina é cùruo me.»

[Â rà pâra pâ wà tèpa 70‡.]

Rà wâjué me còwâ

17 Ūna rà wâjué me còwâ, âna po dau maina pai ipwadée kàra, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, gà côo, wà mwara tèpa duée, âna rà pitêre dàbà, na bà tü tàra§ naa na neegà!»

18 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère! Go côo wà

* **10:13** *Coona dodà...pitâmirà*—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. † **10:15** 2e phrase—Grec: *Gona guwà too naa napwéretòotù?* ‡ **10:16** Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23

‡ **10:16** 70—é, 72 na pâra Tii Pwicîri naa na grec. § **10:17** *Tü tàra*—Grec: *Patûràrà*. † **10:18** Ioane 12.31; Auinapàpari 12.8-9

*Caatana, na é tûuboo géé napwéretòotù pwacèwii ê âra!

¹⁹ Â go jèe naa tàwà ê tàrù ma pàtàmee, naa gò Caatana. Â guwà o pâra gòro cè dòèa, ma cè keecii*, â o nye ticè cèna còwâriwà.

²⁰ Êco na guwà cibwaa ipwàdéé co, géé goro na rà pitère dàwà ê pâ duée! Â wâdé na guwà dau ipwàdéé, géé goro na é jèe wii ê neewà wà Pwiduée, naa na Tii kèe, naa *napwéretòotù.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Iésu

²¹ Ûna é ina pwiri wà Iésu, â é nye dau ipwàdéé kaa goro ê Nyuâaê Pwicîri. Â é ina tà Pwiduée pâ: «Go ipwaolé tâgà, co Caa, wâgà na gà Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma gòropuu! Ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri, jii tèpa tâmogòrimuru ma wà tèpa tâmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu†. Ba nye wiâra ê câbawâdé'gà.»

²² [Â é ina tà tàpé na rà tèreê pâ]: «Êdiri ê pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tôo. Nye wàé co na é tâmogòorio, wâgo Pwina naiê. Â nye wâgo co na go tâmogòorie. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòorie mwara.»

²³ Ûna rà tâa acari ma wà tèpa *câmu kèe, â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba wâguwà na guwà còo pâ muru [na dau pwényuâa]!

10:19 Psaume 91.13; Maréko 16.18 * **10:19** Keecii—Scorpion. Gòowaa. **10:20** Filipi 4.3; Auinapàpari 3.5 † **10:21** Tàpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. **10:22** Ioane 3.35, 10.15

24 Ba go ina tàwà pâ: Wâru tèpa *péroféta ma tèpa ukai na dau nùmarà na rà côo é pwina guwà côo, êco na càra caa côo. Â nùmarà na rà tère é pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Ê pimeaari âna é Naèà na piwéna

25 [Na jè tòotù, âna] é tèepaa medari Iésu wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Ba nùmee na é tacaié. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa, ma o tâa tôo é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

26 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Dà cèna wii naa na é *Naèà? Dà cè pai tâmogòori'gà?»

27 Â é ina tée i pwi âboro pâ: «*Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri é pwâranûmagà, ma é wâro'gà, ma é nii'gà, ma é pai tâmogòori'gà. Deutéronome 6.5* Â gà meaari tèpa âboro‡pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.» *Lévitique 19.18*

28 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa. Gà po tòpi bwàti. Â gà wàrapwiri cè pai pwa'gà, ba na o tâa tâgà é *âji wâro.»

29 Êco na wà i pwi âboro, âna nùmee na é paari pâ é *târù. Â é tawèerié mwara pâ: «Â gona wailàapà pwi âboro, na wâdé na go meaarié?»

30 [Â é pwa ucina wà Iésu, ba na bétòpi tée.]

Ucina goo pwi Samaria

É ina pâ: «É mwa tâa wà pwi jè âboro, [pwi jè jènerejè, tèpa *Juif. Â, na jè tòotù] â é mwa boo géé

10:25 Mataio 22.35–40; Luka 18.18   **10:27** Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5   ‡ **10:27** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwûnyaberigà, é, pwi jèneregà.   **10:28** Lévitique 18.5

*Iérusaléma naa Iériko. Â, na é pâra wii naigé, â rà èié ma pwatarié wà tèpa mura. Â rà popa diri pâ mwani kêe ma pâ ârabwée kêe. Â rà panuâê na pwa na é jèe bà.

³¹ «Â nabwé, â é me wii naigé [wà pwi jè jènerejè] wà pwi jè a pwa *ârapwailò. Ûna é pâmari i pwi âboro, â é nye pàgà kaa gooé, â é nye pâra wii naigé kêe.

³² Â é tèepaa me wà pwi jè ênawéna kâra *Wâra pwapwicîri§. Â é nye pwacèwii pwi a pâbéaa, â é nye wiâ naigé kêe.

³³ «Â nabwé, â é tèepaa me pwi jè ârapàara tàpé *Samaria—[wàilà na guwà pièpà ma wàilà]. Â é còo i pwi âboro, â nye dau maina kaa pai mearié kêe.

³⁴ Â é tuboo naa gooé, â é wicèpwiri ê wâi*, naa gòro pâ aurumuru kêe, â é târamiri. Â é tàmee too naa gòro i buriko kêe. Â é popaé pâ naa na wâ kà tèpa pârame, â é wéaarié naawé.

³⁵ «Na dàuru kêe, âna [é ipwa-bwàtié, ba na é wiâ còwâ ê naigé kêe. Â] é naa mwani† târa i pwi apooro i pwârawâ ma ina tée pâ: “Gà wéaari bwàti wà pwini. Â wiàna càcaa pâri ê mwani bèeni, â go mwa wâri cè dèrèè, wiàna go wâjué me còwâ.”

«Â nabwé, â é pâra wii naigé kêe.»

³⁶ [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é tawèeri pwi dotée goro ê Naèà pâ]: «Wàilàpà, géee goo tèpa âracié âboro bèepwiri, [na é âji meari wà

§ **10:32** Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Grec: *Lévite*. Wakè kâra é wâao kà Lévi. * **10:34** Wâi—L'huile ma dipâa. † **10:35**

Mwani—Grec: *Ârailu mwani pwa (deniers)*, pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na ârailu tòotù.

i pwi âboro na pwatarié? Wàilàapà] na é pwi âji jènereê? Dà cè auniimiri'gà?»

³⁷ Â é tòpi i pwi dotée goro ê Naèà pà: «Wà pwi na ia é pwa na wâdé têe ma pitu têe.»

Â é ina têe Iésu pà: «Gà pâra, â gà ipwacèwiié!»

Ru tòpi Iésu wà Marthe ma Maria

³⁸ Rà pâra wii naigé [dàra Iérusaléma] wà Iésu ma tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa naa na jè village, na é tâa wê tô ilàri na nee Marthe. Â é tòpirà na pwârawâ kêe.

³⁹ Â pwa tô jiié, na nee Maria, na é tâaboo naa jaa Iésu, ba na é tâmaari diri ê popai kêe.

⁴⁰ Â wà Marthe, âna é nye gére pâracùu goro pwaailò, â é putàmu naa goo tô jiié, â é ina tà Iésu pà: «Pwi Ukai, wà tô jiio, âna é nye tà panuâo ma go wakè acari! Â pwiri nye wâdé ba kâgà? Gà ina têe pà é me, ma é pitu tô!»

⁴¹ Â é ina têe wà Pwi Ukai pà: «Au, tôoni, gà po dau géaa nabà, goro pà muru [na piticèmururu naa goo].

⁴² Â gà côo, nye caapwi co ji muru na pwamuru naa goo. Â wà Maria, âna é jèe pâmari. Â o câ mwa caa pa jiié.»

11

Popai goro pai pwapwicîri

Mataio 6.9-13, 7.7-11

¹ Na jè tòotù, â é pwapwicîri na jè ére wà Iésu. Â géee na càùé, â wà pwi jè ârapàara tèpa *câmu

kêe, âna é ina têe pâ: «Pwi Ukai, gà pacâmuribà goro pwapwicîri, ba é wàrapwiri wà *Ioane Pwi a piupwaa tà tèpa câmu kêe.»

Pwi Caa kâbà...

² É tòpi têe pâ: «Wàéni cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà,
Wâdé naa papwicîri ê neegà.
Wâdé naa coo ê Mwaciri'gà.

³ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà diri na pâ tòotù.

⁴ Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri tàrà ê pâ èpà na rà pwa tâbà.
Gà cibwaa panuâbà naa na tacai.”»

Ucina goro pai pwapwicîri

⁵⁻⁶ Wà Iésu, âna [é pacâmuri mwara tèpa câmu kêe goro ê pai pwapwicîri] â é ina tàrà ê ucina bèeni: «Guwà jèe niimiri cai ni: É tèepaa me wà pwi jè âboro naa jaagà, na po nabibiu kâra ne. Â ticè utimuru wâ pwârâwâ'gà. Â gà itàa naa jaa pwi jè béegà, â gà ilari jiié ê âracié poloa.

⁷ «Êco na é jèe puu wà pwini, â câé caa còobé naa googà, â é po ina boo co pâ: “Naaô! Bà jèe cau puu ma tèpa nari èpo kôo. Â jèe kiiri i goropwârâwâ, â tàutôo dâra còobé!”»

⁸ [Â é ina wà Iésu pâ]: «Pwiri o câé caa pitu tâgà gée goo na é pwi béegà. Êco na ée mwa pitu tâgà, [wiàna gà tà cùu taaci. Â] gée goo pai

pidàpwicâarigà ma wàrakee'gà*, â ée mwa naa tâgà ê pwina nūmagà goo.

Guwà ilari jii Caa â o naa tàwà

9 «Êkaa na go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà nye tà ilari taaci [jii wà Pwidueé] ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye tà cùu taaci ê goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà.

10 Üu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu ê goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

11 «{Â o wàilàapà nawà, na o naa cè atü târa cè èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa?} O wàilàapà na o naa cè dòèa, târa cè èpo kêe, wiàna é ilari cè ârawéa?

12 Â o wàilàapà na o naa tée cè wàramiida† wiàna é ilari cè narija?

13 Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwidueé Caa kàwà nidò napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa, [naa goro piticèmuru naa goo] é Nyuââ Pwicîri, tà tàpé na rà ilari jiié.»

É cicara Caatana ma tèpa duée

Mataio 12.22-30,43-45; Maréko 3.22-27

14 Na jè tòotù, â wà Iésu, âna é tü târa ê duée gée goo pwi âboro na é kûukû. Ûna é còobé i duée, â é nye tùra kaa i pwi a kûukû. Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê.

15 Êco na wà pàra tàpé gée goorà, âna rà ina pâ:

* **11:8** Wàrakee (é, wàrakeke)—Insistance, obstination. † **11:12** Wàramiida—Grec: Keecii (scorpion). **11:15** Mataio 9.34, 10.25

«É tü târa ê pâ duée goro ê pàtâma *Caatana‡, pwi ukai kà tèpa duée!»

16 Wà pàra tàpé, âna nùmarà na rà pitü tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà ê *câmu kêra pàtâma Pwiduee na wâgoogà.» [Ba nùmarà na rà paari pâ câe caa wakè goro pàtâma Pwiduee.]

Go wakè goro pàtâma Pwiduee

17 Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Wiàna é ipaa dèe còwâ ê jè mwaciri, â o tédidirié§.

18 Wiàna é ipaa dèe còwâ wà Caatana, â o wànau târa cè pai cimwü wàra ê mwaciri kêe?! Guwà ina pâ, go tü târa pâ duée goro ê pàtâma Caatana.

19 Êco na, wiàna wàrapwiri, â wàilàapà, na naa tà tèpa béewà ê pàtâmee, ma rà tü târa pâ duée? Bwa! Ê pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgére pítanami naa good.

20 Ba wâgo, âna go tü târa pâ duée, goro ê pàtâma Pwiduee. Â wiàna wàrapwiri, â [jè cau còo bwàti pâ] é jèe mara tòpò ê Mwaciri kêe naa jaawà!

21 «Â guwà jèe niimiri cai ni: Wà pwi âboro na pwa nii kêe, âna pwa gò ma da kêe, â o pâri ma é wéaari é wâ kêe ma neemuruê.

22 Â càcaa wâgotêe, ba é pûra naa goo pâ neemuru paa kêe. Êco na, wiàna é me nau ipaa dèe pwi jè âboro na dau pwa nii kêe, â ée piétò jiié. Â ée

‡ 11:15 Caatana—Grec: *Béelzébul*. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. 11:16 Mataio 12.38

§ 11:17 *Tédidiri*—Casser en morceaux. Grec: *Â o mwa tûu naa gòrà ê pâ wâ kêe*. 11:22 Kolosé 2.15

mwa popa jiié diri pâ neemuru paa kêe, bau diri pâ muru na tâa na wâ kêe.

²³ «Guwà tère, wà pwina câé caa wâjaao, âna é cicarao. Â wà pwina câé caa pitu tôo ma bu panaimari, âna é tédidiri.»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

²⁴ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé géé gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na câé caa pâmari. Â é niimiri pâ, 'Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwârawâ kôo.'»

²⁵ «Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti.

²⁶ Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa!»

Pàra pai tòpi kà Iésu târa pâ âboro

Mataio 12.38-42

²⁷ Ûna é gére tûra wà Iésu, â é nye tomara too kaa tô jè ilàri —tô jè ârapàara tèpa âboro na rà tàmaari Iésu. Â é ina pâ: «Cidòri nyuâa tô ilàri na é pitàmarigà, ma pa-digà!»

²⁸ Â é tòpi wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà tère ê popai kà Pwiduée, ma pitère dâra!»

Cibwaa mudàra cè jè câmu kêe

²⁹ Wâru tèpa âboro na rà pâmari wà Iésu, [ba na rà tàmaariê] â rà tapoo igabiarà naa gooé.

Â é ina tàra mwara pâ: «Wà tèpa âboro nabà, âna rà dau èpà, ba [càra caa pitère dà wà Pwiduee. Â] rà ciburà ilari jiié cè câmu kêra pàtâmee. O nye ticè câmu na rà mwa caa côo mwara, jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona*.

³⁰ Ba wàépwiri é câmu kêe tà tèpa âboro wâ Ninive [pâ, nye wà Pwiduee na ia é cùrué pâdarirà]. Â wàrapwiri [é pwina o tèepaa tôo] *Pwina naîri âboro, na o câmu tà tèpa âboro nabà.»

³¹⁻³² «Wà tèpa âboro wâ Ninive, âna rà tère é pupûra kà péroféta Iona, â rà nye pinünüma ma pitòotéri é càrarà. Â guwà côo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduee. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]

«Â guwà jèe niimiri cai wà tô ilàri ukai naa napô Saba† na pàara biu, âna ia é me géee napô kêe na dau wâiti, ba na é tère pwâratùra kà ukai *Solomona na tâbawêe goro autâmogòori kêe. Â guwà côo, é tà wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduee, â wà tô ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà, â ée mwa piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà pinünüma ma guwà biiwà!]

* **11:29** Iona—Péroféta na pàara biu, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara i ârawéa (Mataio 12.40). Ucina goo pai tâa na aubà kà Iésu, béaa kêra pai wâro còwâ kêe. **11:31-32** 1 Rois 10.1-10 **11:31-32** Jonas 3.5-10 † **11:31-32** Naa napô Saba—Grec: *Du sud.*

*Guwà wâro na pwéelaa**Mataio 5.15, 6.22-23*

³³ «Câjè caa nuri ê wâra ânye, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpà wiàna jè naapwàniri naa na jè ére! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o côo bwàti wà tàpé na rà tò naa wâ.

³⁴ Guwà têre, ê âraporomeejè, âna ê pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdé ê âraporomeejè, â diri ê naiijè, âna é tâa na pwéelaa. Â wiàna èpà ê âraporomeejè, â diri ê naiijè, âna é tâa na bàutê.

³⁵ Guwà ipwacôoco, ba péa ê pwéelaa naa wâgoowà, âna é péa pâra nau bàutê.

³⁶ Wiàna é tâa googà ê pwéelaa, â o ticè jè ére gée googà cèna o tâa na bàutê. Ba é pwacèwii ê ânye na é èùrugà goro ê pwéelaa kêe.»

*É patêre tèpa Farasaio wà Iésu**Mataio 23.1-36; Maréko 12.38-40*

³⁷ É tubanabwé ê pupûra bèepwiri wà Iésu. Â é me wà pwi jè *Farasaio, â é todà Iésu, ba na rà pi-ija na pwârawâ kêe [ma wà tèpa Farasaio bée]. Â rà tèepaa naa pwârawâ, â rà tâaboo naa goro taapà.

³⁸ Â wà Iésu, âna câé caa nuwa ê du îê béaa kâra ê pai ija [wàra naa na nyamanya kà tèpa *Juif]. Â é pò wà pwi Farasaio [â càcaa wâdé têe].

³⁹ Â é ina têe wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Wâguwà tèpa Farasaio, âna guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò. Êco na ê pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro ê pwina èpà, â guwà tèpa iau ma pwa kûu!

40 Guwà tèpa imwüru! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é pwa ê gòrocàuru ngapò, âna nye wàé kaa mwara, na é pwa é nanaara ngapò?

41 Wâdé na guwà naa tà tàpé na ticè kàra ê pwina tâa na pâ ngapò ma wârado kàwà. Ba na wàrapwiri, â o po pwéelaa bwàti ê du îwà bau ê pwâranümawà!»

42 «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwüru‡. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacôoco, làpé! Ba câguwà caa pâra wiâra [ê pwina piâjimuru naa na é *Naèà]—ê pai tòimiri tèpa âboro, ma pai mearirà wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée§. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri ê nyi nari naèà na kîri.

43 «O dau maina wârimuru kàwà, wâguwà tèpa Farasaio! Ba guwà nye mudàra ê pâ autâa na tâa béaa, na pâ *wâra pitapitiri. Â dau wâdé tàwà, na rà nye pwabwàcu tàwà, ma pwamainawà, na ara diri tèpa âboro.

44 «Guwà pwacèwii ê pâ bwàmu na càcaa tòimiri*. Ba, na jè pâra naa gò, â câjè caa tâmogòori pâ jè gére pâra gò cè bwàmu.»

45 Wà pwi jè *dotée goro ê Naèà, âna [é tère ê popai kà Iésu bèepwiri, goo wà tèpa Farasaio. Â] é ina tée pâ: «Pwi Ukai, na gà ina pwiri, â gà pi-inabà ba èpà mwara, wàibà tèpa dotée goro ê Naèà!»

‡ 11:42 *Gée goro pâ jèpa arapwüru*—Napéaati naa na grec pâ: *Menthe ma rue ma diri pâra doromuru.* § 11:42 *Ê pai tòimiri...wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée*—Grec: *Ê tàrù ma pimeaari kà Pwiduée.* Ê tàrù

(justice), âna, na jè pitòimirijè ma pacoo é napàrajè tà pâra tàpé, ma naa tàra é pwina wâdé. * 11:44 *Bwàmu na càcaa tòimiri—é, Bwàmu na câjè caa côôé.*

46 Â é tòpi têe pâ: «Ipaiwà naa goowà mwara! Guwà ipwacôwà, co tèpa dotée goro é Naèà! Ba o dau maina mwara é wârimuru kàwà. Ba pâ pitûâ kàwà, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na guwà nama rà kakeri wà tèpa âboro. Â tàutàwà na guwà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaîwà!

47-48 «Ûu! O dau maina wârimuru kàwà. Ba wà tèpa jooorowà, âna rà pòtàmwara tèpa péroféta [kà Pwiduee]. Â nabàni, âna guwà bari é bwàmu kà tàpé na rà pòtàmwararà! Â, na wàrapwiri, â guwà paari pâ, guwà wâgoo é pwina rà pwa wà tèpa nyimuwà ma upàwà!

49 Ba wàéni é pwina é ina goowà wà Pwiduee, wà Pwina é tâmogòori diri: “Go o mwa panuâ pâ tàwà tèpa péroféta kôo, ma tèpa *apostolo kôo. Â guwà o tubaèpà tàra, tiagoo na guwà o tètàmwara pàra tàpé.”

50 «Â ée mwa pitèiwà wà Pwiduee, goro é pai pòtàmwara diri tèpa péroféta kêe, géé na autapoo goro gòropuu—

51 tapoo naa goo Abéla, tiagoo Zakaria†, pwina naî Barakie. Ba wàé na ia rà pòtàmwereê, naa nabibiu kêra i aupwa *ârapwaailò, ma i ére na dau pwicîri! Â go ina tàwà pâ: O wâguwà, tèpa âboro nabà, na o pitèiwà goo‡!

52 «Wâguwà tèpa dotée goro é Naèà, âna napârawà ma guwà tàpiri tà tèpa âboro é autàmogòorimuru naa

---

† 11:51 Zakaria—Pwi Bénabwé âboro géé goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). ‡ 11:51 É ina wà Iésu pâ, ipaiwà naa goorà, ba rà o jée pòtàmwereê, âna é pwi péroféta mwara.

na *Tii Pwicîri. Êco na guwà naapwàniri jjiiràŠ! Tàutàwà na guwà tò naa na *Mwacîri kà Pwiduée. Â guwà pacoo pàra tàpé, na nûmarà na rà tò naa na. Êkaa na go ina tàwà pâ: O dau maina wârimuru kàwà!»

⁵³ [É tubanabwé ê pwina é ina wà Iésu, â] é còobé géé na wâ [kà i pwi Farasaio]. Â rà nye dau putàmu kaa, wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. Â tapoo géé goo ê pwi pàara-bà, âna rà ciburà tacaié, ba na rà tère cè pwina é ina.

⁵⁴ Ba rà bu naigé ma rà pitòtié géé goro cè pai mwa tòpi kêe.

12

Ê pagòo tèpa câmu kêe wà Iésu

Mataio 10.19-33

¹ Na pàara na é gére patùra tèpa *Farasaio wà Iésu, âna jèe pàra na dau piwâru too ê pâ âboro, na rà me [nau tèreê]. Â rà tapoo pi-igabiarà.

Â béaa kâra ê pai patùrarà kêe, âna é pacâmuri tèpa *câmu kêe.

Ê pwina cârü âna o inapàpari

É ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco é 'nyaa kâra poloa' kà tèpa Farasaio—ba rà paari ê pwina wâdé, â rà pwàniri é èpà kàra.

² Ba diri ê pwina jèe naapwàniri nabà, âna o mwa paari naa na pwéelaa widàuru. Â o pâri ma jè còo bwàti!

Š **11:52** *Napârawà ma guwà tàpiri...* Grec: *Guwà patâjii é kii târa autâmogòorimuru.* **12:2** Luka 8.17

³ Â ê muru na guwà ina pwàniri naa na bàutê, âna o inapàpari naa na pwéelaa. Â ê muru na guwà pitànunuuri, naa na naditàrawâ, âna o mwa tomara too, naa na gomu kêra âboro.»

Dau pwamuru naa goowà

⁴ «Â guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro, co tèpa béeò. Ba wiàna rà pòtàmwara naiiwà, â o nye ticè jè muru, cèna o piwèna mwara jii pwiri.

⁵ Êco na guwà ipwacôowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée! Ba wàé na pâri ma é pòtàmwara é naiiwà, ma tüwà naa na ére, na o maagé ma tòina naawê é nyuâawà.

⁶ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kêri: Jè icuri 5 marü naa goro ârailu mwani. Êco na nye ticè géee goorà cèna é imwüru jiié wà Pwiduée.

⁷ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwà. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pâ marü na dau wâru!»

Guwà gòo â guwà inapàpario

⁸ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na é ina pâ, é pwi âboro kòo, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kòo, na ara tèpa angela kà Pwiduée.

⁹ Â wà pwi âboro na é pitütôowâriô, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o pitütôowâriê, na ara tèpa angela kà Pwiduée.

10 Â o pwanauri diri tàpé na rà tùra ba èpà naa goo *Pwina naîri âboro. Êco na wà pwi âboro na é tùra ba èpà naa goro ê Nyuââê Pwicîri, âna o càcaa pâri ma pwanaurié.

Ée pitu tàwà Nyuââê Pwicîri

11 «Guwà tère, rà o mwa tâjùruwà, ba na rà pitèiwà naa na *wâra pitapitiri, ma na ara tèpa ukai, ma tèpa kupénoo. Â, na diri pâ pàara bèepwiri, â guwà cibwaa pidumapiê goro cè pai tòpi kàwà tàra.

12 Ba ê Nyuââê Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà, cè pwina guwà mwa ina na guwà coo ararà.»

Popai goro mwani ma neemurujè

Mataio 6.19-34

13 É ina tà Iésu wà pwi jè ârapàara tàpé na rà tà bèepié, pâ: «Pwi a pwa pupûra, é jèe bà wà pwi caa kôo jii ê neemuruê. Â câe caa ipâdi naa goobu wà pwi ciòo. Gà ina tée pâ é naa tôo pwina kôo!»

14 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Pwiini, wàilàapà na nama go pwi a pitèi ma ipâdi ê neemuru-u?»

15 Â é ina târa pâ âboro pâ: «Guwà ipwacôowà, ma guwà cibwaa ciburà mudàra ma wâru tàwà ê pâ muru! Ba ê *âji wâro kà pwi âboro, âna càcaa géé goro ê pâ muru na tâa tée.»

Ucina goo neemurujè

16 É piwiâ tàra ê ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro na dau pwa neemuruê. Dau wâru tée ê arapwüru na é piûnyari géé na napuu kêe.

17 Â é mwa pitawèeri pâ: “O dà cèna go o pwa? Ba o càcaa pâri i napié kôo, ma go tòpò i ârawakè kôo.”

18 «Â é pi-ina têe pâ: “Wâdé na go tédàpa i na autòpò arapwüru na wâdòiti, â go o tapoo còwâ cè jèpwi cèna maina. Â go o tòpò naawê diri é pâ ârawakè kôo, ma êdiri pâ neemuruô.

19 Â géé na càué, â o mwa tâa tîo pâ utimuru ma neemuruô na wâru, târa pâ naja na wâru. Â go o mwa tâpo nao, ma ija, ma wâdo, ma ipwàdéé.”

20 «Êco na é ina têe wà Pwiduée pâ: “Gà piwârau*! Naa ne nabà, âna go o pacôwâri jiiigà é wâro'gà. Â diri é pâ neemurugà na gà iauri, âna o mwa kâi?”»

21 Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «Guwà ipwacôoco! Ba wàépwiri é pwina o tèepaa mari diri tàpé na rà iauri pâ wâdé kàra naani gòropuu. Ba nye ticè âji wâdé kàra naa jaa Pwiduée!»

Ê pwina âjimuru jii neemurujè

22 É tabiié wà Iésu naa goo tèpa câmu kêe, â é ina târa pâ: «Wàépwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wâro kàwà, ma é naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?”

23 Ba é wâro kàwà, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée!

24 Guwà jèe còo cai é pâ marü. Ba càra caa picâmi ma piûnya, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tootù. Êco na wà Pwiduée, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii é pâ marü? Akaé!

* 12:20 *Piwârau—Fou.* 12:21 *Mataio 6.19–20*

25 Càcaa géee goro pai géaa goro ija ma wâdo, ma picoona ârabwée, na guwà tâpo nama gòri ê wâro kàwà!

26 Ê pidumapiê kàwà, âna o pwacoé ma é tòotéri ê ji caapwi muru. Êkaa na guwà cibwaa pidumapiê!

27 «Guwà jèe côo cai pâ murubuké na-araé. Ba rà cipu, â càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée. Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri ê muugèrè kêe, âna ê pâ ârabwée kêe, âna càcaa dau wâdé jii ê pwi caapwi murubuké.

28 Â guwà jèe côo cai ê aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kàra. Â gona o câe caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa ê cèikî kàwà!

29 «Ûu kaa, go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa dumapiê ma géaa, goro cè pwina guwà o ija ma wâdo!

30 Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra ê pâ pwiibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà, âna é nye tâmogòori ê pwina nùmawà goo.

31 Guwà mudàra béaa ê Mwaciri kêe Â ée mwa âjagò tàwà mwara goro diri pâ pàra muru bèepwiri.»

Âji wâdé naa napwéretòtù

32 «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, co tèpa âji béèò, wâguwà na guwà pubu âboro kôo. Ba é jèe pacoo wà Caa kàwà pâ, na ée naa tàwà ê Mwaciri kêe!

³³ Guwà icuri pâ wâdé kàwà, â guwà naa tà tàpé na ticè kàra. Â, na wàrapwiri, â guwà o wéaari ê pâ âji wâdé na rà wâ *napwéretòotù, na o tà tâa awé. Ba ticè a mura wê, na ée popa. Â ticè madé na uti, ma ticè waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botére.

³⁴ Ba ê pwâranümagà, âna é wâna é wêe ê wâdé'gà.»

*Popai goro pai tà tàcî ma pitére dâra
Mataio 24.45-51; Maréko 13.33-37*

³⁵⁻³⁶ [É ina mwara tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ]: «Guwà tà tàcî, pwacèwii tèpa ênawéna, na rà tapacîri ê pai wâjué còwâ kà pwi ukai kàra. Ba rà o ipwabwàtirà, â rà coona bwàti pâ ârabwée na wâdé, â rà popa ê wâra ânye kàra. Â wiàna ée wâjué còwâ gée goro pwa-ija goro piéa, â ée mwa cùu goropwârawâ. Â rà o pò ma tàpiri tée.

³⁷ Â o dau wâdé ba kà tàpé na é pâmarirà, wiàna rà tà tàcî ma tapacîe.

«Go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà i pwi ukai, âna ée mwa coona ê ârabwée kâra ênawéna. Â ée mwa patâaboorirà naa goro taapà, â ée mwa naa èrà.

³⁸ Üu, [na pàara na rà tapacîe, âna càra caa tâmogòori wiidà na ée mwa tèepaa me]—wiàna naa nabibiu kâra ne, é, wiàna too i tòotù. [Êco na] o cidòri nyuâarà, wiàna é tèepaa me, âna é pâmarirà na rà tà tàcî ma ipwabwàtirà!

³⁹ «Guwà jèe niimiri cai ê pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câe caa tâmogòori cè ineretòotù na ée

---

12:33 Luka 18.22 † **12:33** *Madé...waaca*—Grec: *Mite*. **12:35-36** Mataio 25.1-13 **12:39** Mataio 24.43-44; 1 Tésalonika 5.2

mwa tò naa na wâ kêe, wà pwi a mura na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacooé.

⁴⁰ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitêre dâra

⁴¹ É tawèeri Iésu wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, gona é ucina bèepwiri na gà ina, âna ba kâbà co [wàibà tèpa câmu'gà] é, kâra diri pâ âboro?»

⁴² Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «[Kâra diri] tèpa ênawéna na rà pitêre dâra ma pitòimirà. Â wàilàpà pwi ênawéna bèepwiri? Wàéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴³ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri, wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére wakè bwàti!

⁴⁴ Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée ê pitûâ naa goo ê pâ wâdé kêe.

⁴⁵ Êco na, wiàna wà i pwi ênawéna, âna [é pwi âboro èpà, â] é piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wài wà pwi ukai.’ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma ipwirié.

⁴⁶ Â, na jè tòotù na é tàpilée‡, â é nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. Â ée mwa naa é wârimuru

---

12:44 Mataio 25.21,23 ‡ **12:46** Na jè tòotù na é tàpilée—Grec: Na tòotù na câé caa tapaciê na, ma na ineretòotù na câé caa tâmogòori.

na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa pitèrè dàra.

47 «Ûu, o dau maina ê wârimuru kêe, géee goo na é tâmogòori ê câbawâdé kà pwi ukai kêe, â câé caa pacoo, â ticè na é pwabwàti ba kêe.

48 Êco na o càcaa dau maina ê wârimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori pâ èpà ê pwina rà pwa. Ba wà pwina naa tée ba wâru, âna o ilari jiié na wâru. Â wà pwina jèu âjagò tée còwâ, âna o jèu ilari jiié mwara.»

Rà pitadàrùrà pâ âboro good

49 «Guwà tère, go tèepaa me, ba na go pame é ânye naa gòropuu. Â po dau nümoo na jèe tubanabwé é wakè bèepwiri§!

50 Ba o upwaaao goro pwi *piupwaa [goro maagé còo na dau maina]. Â go bwaa nye tàgére tapacîri naa na picâri.

51 Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Èkâ! Ba rà mwa pitadàrùrà é pâ âboro good.

52 Tapoo nabà, âna rà o pitadàrù pâ pwârawâ. Ba pwiri o ârailu âboro géee goorà na ru wâgood, â âracié na rà o cicarao*, é, pwiri o âracié na rà wâgood, â o ârailu na ru cicarao.

53 Â o pitadàrù wà tupédu aénaî, ma du duanaî, ma du duatâa.»

Côoinari pwina tàrù, â guwà pwa!

12:47 Jacques 4.17 § 12:49 Jèe tubanabwé é wakè bèepwiri—Grec: Jèe udàrù i ânye. 12:50 Maréko 10.38-39 12:51 Mataio 10.34-36

* 12:52 Na ru wâgood, â âracié na rà o cicarao—Grec: Na ru cicara âracié géee goorà. 12:53 Michée 7.6

54 É ina mwara wà Iésu târa pâ âboro na wâru, pâ: «Wiàna guwà côo pâ nee na dau duu, na rà me géé nawià†, â guwà nye nama ina pâ, “O popaa” â nye popaa kaa.

55 Â wiàna é cima é dâré‡, â guwà ina pâ, “O wâdé napô” â nye wàra.

56-57 Ûu, guwà po dau tâmogòori ina naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Â gorodà na câguwà caa côoinari é âjupâra, naa na pâ muru na gére tèepaa nabà? Guwà tèpa gòmapwa! [Ba wiàna guwà gére côoinari, â pwiri guwà tâmogòori é pwina tàrù ma guwà pwa. Êco na tàutàwà.

58 «Wàéni é pwina tàrù]: Wiàna é piciapwâ googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wâé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàliici ma tòpògà naa na karapuu.

59 Â go ina tâgà é âjupâra pâ: O câgà caa còobé géé na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri é wârimuru'gà!»

13

Guwà tòotéri wâro kàwà!

¹ Na pàara bèepwiri, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Wà ukai *Pilato, âna é nama tètâmwara pàra tèpa âboro géé Galilée, na pàara na rà pwa *ârapwailò tà Pwидуée, naa na *Wàra pwapwicîri wâ *Iérusaléma.»

12:54 Mataio 16.2-3 † 12:54 Géé nawià—Grec: Géé na auduu kâra tòotù. ‡ 12:55 Dâré—Grec: Vent du sud. 12:58 Mataio 5.25-26

² Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona guwà niimiri pâ, rà bà, ba rà dau tèpa pwa na èpà, jii pàra tàpé?

³ Bwa! Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwacôowà, â guwà biiwà ma pitòotéri ê wâro kàwâ. Ba câguwà caa tâmogòori cè pwi pàara na guwà o bà na*!

⁴ Â guwà jèe niimiri cai wà tèpa 18 âboro, na ia tûu naa gòrà i auba na Siloé, â caagairà. Gona rà dau tèpa âboro èpà jii pàra tèpa âboro Iérusaléma?

⁵ Bwa! Â go ina tàwà mwara pâ: Wâdé na guwà pinünüma ma guwà biiwà. Ba guwà péa tà cau bà wài, pwacèwiirà!»

Upwâra wâi na ticè pwêe

⁶ É ina tàra ê ucina bèeni wà Iésu:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa [pwa wâru] pàra naa na aupwanapô kêe, ba na é côo ê *upwâra wâi kêe, ma pwa ma mudàra cè pwêe. Êco na mu nye ticè.

⁷ «Â é pwa ma ina tà pwi a wakè kêe pâ: “Gà côo! Po âracié naja na go me nau mudàra cè pwêe, â nye ticè. Tépàgàé tâjii! Ba càcaa wâdé na é cèpo tà pi cipu naa goro píticèmuru naa goo, naa ticè pwêe!”

⁸ «Â é tòpi tée i pwi a wakè kêe pâ: “Pwi ukai, tàpo naaé, ba na go bwaa pwabwàti goo. Go o mwa îri tabéaa gooé, ma naa wai kâra upwâra ma pwa puu naa goo. Â ju mwa côo na naja noowê†.

⁹ Â wiàna pwa pwêe, â nye wâdé. Â wiàna ticè, â gà o mwa bàra tépàgàé.”»

13:2 Ioane 9.2 * **13:3** Dernière phrase—Grec: *Ba guwà péa tà cau bà pwacèwiirà.* **13:7** Luka 3.9 **13:8** 2 Pétèru 3.9,15 † **13:8** *Noowê—Na wâwê.*

É nama tiàù maagé kà tô ilàri na tòotù pwicîri

10 Na jè *tòotù pwicîri, âna é tâa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é gére pacâmuri tèpa âboro.

11 Â é tâa wê mwara tô jè ilàri, na é maagé naa na 18 naja. Ba tâa gooé ê duée, â too ê càùé, â càcaa pâri ma é citàrù.

12 Â é todèe wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tòoni, é jèe tiàù ni i maagé'gà!»

13 Â é tòpò îê naa gòé. Â é nye citàrù kaa, â é dau ipwamaina Pwiduée!

14 Êco na é po dau putàmu wà pwi a pitûâ kêra na wâra pitapitiri, géé goo na tòotù pwicîri. Â é pwa tèpa âboro, ma ina tàra pâ: «Kaa! Tàpéeni, 6 tòotù na jè wakè na. Wiàna nùmawà na tiàù maagé kàwà, â guwà me naa nadàpàra pwapwicîri! Â guwà naaco é tòotù pwicîri!»

15 Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wàéco! Gà ina, â gà tère còwâ! Gona câguwà caa tipi ê macii kàwà ma pawâdoorà, na tòotù pwicîri? Â?

16 Â wà tô ilàri bèeni, âna é tô gòobàra *Abéraama, pwi jojoorojè. Â é piie wà *Caatana naa na 18 naja. Â wà nau, o nye ticè tàrù kôo ma go tipi ê maagé kêe na tòotù pwicîri?»

17 Â rà kamu diri tàpé na rà cicara Iésu. Êco na é auwâru géé goo tèpa âboro, âna rà dau ipwàdée goro pâ muru na muugère na é pwa.

*Du nari ucina goro Mwaciri
Mataio 13.31-33; Maréko 4.30-32*

18 É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa ê *Mwaciri kà Pwидуée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

Pudòro moutarde

19 «É Mwaciri kà Pwидуée, âna é pwacèwii ê jè pudòro moutarde [na dau kîri]. Wà pwi jè âboro, âna é câmi, â é cipu. Â é jèe pâ nau dau maina. Â pâri ma rà pwa wânaîrà, naa gò pâ ditèe, ê pâ marü.»

Nyaa kêra poloa

20 «É Mwaciri, âna o pwacèwii mwara ni:

21 Wà tô jè ilàri, âna é popa ê nyaa kêra poloa, â é biinamari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tùu too‡ i poloa!»

Goropwârawâ na picu

Mataio 7.13-14, 21-23

22 É gére pâra dàra Iérusaléma wà Iésu. Â é pwa ma pacâmuri tèpa âboro naa na pâ village ma napô, wii naigé.

23 Â é tawèerié wà pwi jè âboro pâ: «Pwi Ukai, gona o dau pwâco wà tàpé na rà o udò [ba na tâa târa ê *âji wâro]?»

Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ:

24 «Guwà côo, nye dau picu kaa ê goropwârawâ, [pâ naa na ê âji wâro]. Â guwà ipwadârapwa cai ma guwà tò naa na. Ba wâru tàpé na nûmarà na rà tò, êco na o pwacoé târa.

25 Ba, na ée târi ma kiiri ê goropwârawâ, wà pwi apooro pwârawâ, â o càcaa pâri ma guwà tò. Guwà

‡ 13:21 Tùu too—Gonfler. Pâ nau maina. 13:25 Mataio 25.10-12

o tà coo boo gòroigé, ma cùu taaci i goropwârawâ, ma ina têe pâ: “Pwi ukai, gà tàpìri tâbâ!”

«Â ée mwa tòpi tàwà pâ: “Bwa. Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ.”

²⁶ «Â guwà o mwa ina têe pâ: “Bwa. Nye wàibà kaa, na ia jè mu pi-ija ma wâdo ma wâgâ. Â wàibà na ia gà mu pacâmuri pâ ni jaabâ!”

²⁷ «Â ée mwa po ina tàwà géee pâ: “Bwa! Câgo caa tâmogòoriwâ! [Guwà tèpa còobé géepà?] Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa ê pâ tûa na èpà! [Ba câguwà mu caa pwa ê câbawâdé kôo.]”

²⁸ «Â o mwa tûwà naa gòroigé. Â guwà o mwa i ma tòngüru poropwâwâ, [goro pai tòina kàwâ]. Ba guwà mwa còo [tèpa jojoorowâ]—wâ *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo—ma wâ diri tèpa *péroféta, na rà cau taa diri na ê Mwaciri kà Pwiduée.

²⁹ Â o mwa wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me, géee na diri ê gòropuuŒ. Â o pwa autâa kàra, na ê pi-ija maina, naanidò na Mwaciri kà Pwiduée.

³⁰ Â guwà còo, wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa na pwi pàara-bà. Â wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Mataio 23.37-39

³¹ Ūna é géee ina pwiri wà Iésu, â rà nye tèepaa me kaa wâ pàra tèpa *Farasaio, â rà ina têe pâ: «Pwiini, bà tère pâ, ée pwa na é tètâmwaragà wà ukai *Héroda Antipas! Â wâdé na gà uru géeni!»

13:27 Psaume 6.9   **13:28** Mataio 8.11-12   **13:29** Psaume 107.3

Œ **13:29** Géee na diri ê gòropuu—Grec: *De l'est, de l'ouest, du nord et du sud.*   **13:30** Mataio 19.30

³² Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ina tà pwi macii a piugà bèepwiri pâ, nabà ma widàuru, âna [go o bwaa mara pwa é wakè kôo ni—ba] go o bwaa tü târa pâ duée, â go o bwaa nama tiâu maagé kà tèpa âboro. Â naa na béâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa tubanabwé diri.

³³ Êco na go o mwa coo gòobàra é naigé kôo [pâ naa Iérusaléma]. Ba o càcaa wâdé wiàna o tètàmwara pwi jè péroféta [kà Pwidueé] wâgòroigé jii Iérusaléma [é ville pwicîri kêe]!

³⁴ «Au! Nyi wâriwà co tàpé Iérusaléma! Guwà catàmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwidueé, ba guwà èi pàra tàpé goro atü, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja, na é panaimari nyi naîê, na aranara itooé. Êco na tàutàwà.

³⁵ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wâra pwapwicîri kàwà! Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còo, tiagoro é tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuâa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»

Psaume 118.26

14

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 22.1-14

¹⁻² Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pi-ija wà Iésu, na pwârawâ kà pwi jè *Farasaio. Â é tâa wê mwara wà pwi jè âboro, na é maagé, ba tèe naparawée. Â wà diri tèpa âboro, âna rà tà wéaa goo Iésu, [ba na rà còo pâ pwiri é nama tiâu maagé kêe].

³ Â é tawèeri tèpa *dotée goro ê Naèà ma wà tèpa Farasaio pâ: «Gona muru pwicîri, é, nye pwa tàrù ma jè nama tiàu maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri?»

⁴ Â càra caa tòpi tée. Â é tabiié pâ dàra i pwi a maagé, â é nama tiàu i maagé kée, â é ina tée pâ, na é wājué cówâ naa jaaé.

⁵ Â é tawèeri diri pàra âboro pâ: «Wiàna é tûu naa na pwârajawé wà pwi naîgà, é wiàna macii'gà, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? Gona o câgà caa pò ma dâtié dò wài géé na pwêe?»

⁶ Â càcaa pâri ma rà tòpi tée.

Gà cibwaa ipwamainagà

⁷ Wà pàra tàpé na todàra naa na pi-ija, âna rà pwa na rà pitòri é autâa na tâa béaa. Ûna é còo pwiri wà Iésu, â é ina tàra pâ:

⁸ «Guwà ipwacôoco! Ba wiàna todàgà naa goro cè jè pi-ija goro piéa, â gà cibwaa pâra nau tâa gòro autâa kà tèpa âboro imaina. Ba é péa tà todà cè pwi âboro cèna é piwéna jiigà

⁹ wà i pwi apooro pi-ija! Â é péa tà ina tâgà pâ: “[Gà cimadò, â] gà pâra géé na autâa bèepwiri.” Â o maina kamu'gà na gà pâra na mudàra cè autâa'gà.

¹⁰ «Bwa! Wâdé na gà tâa boobà càuru tâa. Â ée mwa ina tâgà wà pwina é todàgà, pâ: “Pwi béeò, gà me, â gà tâa gò autâa kà tèpa âboro imaina.” Â rà o còo naawê é pai ipwamainagà kà pwi apooro pi-ija, na ara diri tèpa âboro!

11 Ba wà pwina é ipwamainaê, âna o naaê boo. Â wà pwina é ipakîriê, âna o naaê too.»

Gà todà tàpé na ticè kàra

12 Géewê, â é ina wà Iésu tà pwina é todèe pâ: «Wiàna gà ipwabwàti cè jè pi-ija [na wàrani] â gà cibwaa todà co tàpé na rà o pitôowâri tâgà—wiàna wà tèpa béégà, ma tèpa jènerégà, ma wà tàpé na dau pwa neemururà.

13 «Bwa! Wâdé na gà todà tàpé na ticè neemururà, ma wà tèpa maagé, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa bwi.

14 Â o cidòri nyuâagà, ba wàilà diri, âna càcaa pâri ma rà pitôowâri tâgà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tâgà é pumara wakè'gà, naa na é tòotù na ée mwa pawâro còwâ géé na aubà, wà tàpé na rà pwa na wâdé. Â o dau maina é aupwényunyuâari na ée mwa naa tâgà.»

Tàutàra goro pi-ija kà Pwi Ukai

15 Pwa pwi jè âboro na ru tâa goro taapà* ma wà Iésu, â ûna é tère é pai pwa pupûra kèe, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, o po dau cidòri nyuâa tàpé na rà tâa na pwi pi-ija maina naa na *Mwaciri kà Pwiduée!»

16 Â é pwa ucina wà Iésu, târa ma é tòpi tée. Â é ina pâ:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina. Â é mwa todà tàpé na dau wâru, ma rà ija.

14:11 Mataio 23.12; Luka 18.14   14:14 Ioane 5.29   14:15 Luka 13.29   * 14:15 Tâa goro taapà—Càra caa tâaboo naa goro taapà pwacèwijiè. Rà tàpo puu gòro jènererà.

17 Â nabwé, â po coo i tòotù kâra pi-ija. Â é cùru pâ pwi ênawéna kêe, ma é todà me tàpé na rà o pi-ija ma wàé.

18 «Â é tèepaa naa goo pwi jè ârapàararà. Êco na é tòpi tée wà pwini pâ: “Au, gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâri ma go me nau pi-ija. Ba go me gée auwâri ê aupwanapô, â wâdé na go bwaa pâra nau cai.”

19 «Â nabwé, â é pâmari pwi béârailu kà tàpé na todàra. Â é tòpi tée wà pwini pâ: “Au! Gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâriô ma go me. Ba go me gée auwâri ê 10 paaci târa û, â wâdé na go nama tacairà jècaa.”

20 «Â nabwé, â é pâmari ê pwi béâracié kà tèpa âboro. Â é tòpi tée pâ: “Go pwi a bwaa tàgére piéa, â càcaa pâri ma go me. [Au! Gà ina tà pwi ukai pâ é pwanaurio.]”

«Cau tàutàra diri na rà me, ba rà cau ina pâ, pwa wakè kàra†.»

É todà pàra tàpé

21 «Â é wâjué còwâ wà pwi ênawéna, â é wiâ tà pwi ukai kêe ê pai tòpi kà tèpa âboro bèepwiri.

«Â é nye dau putàmu kaa wà pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pâra wài, pitiri pâ napô, â gà todà me tàpé na ticè kàra, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tèpa bwi.”

22 «[Â é pâra i pwi ênawéna.] Ûna é wâjué me còwâ, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Go jèe todàra diri,

---

14:20 1 Korénito 7.33 † 14:20 Dernière phrase—Popai gée na nee tii 18.

pwacèwii pai ina'gà tîo, êco na bwaa nye pwa dâra autâa.”

²³ «Â é tòpi têe pâ: “Gà pâra naa na pâ ére na tàpo wâiti jii ni, â gà todà tèpa âboro na gà pâmarirà, ba na o wâbé i wâra pi-ija!

²⁴ Â napwa naa goo wà tàpé na ia go mara todàra, âna o càra mwa caa ija cè ji noo kêra utimuru, gée goro taapà kôo.” [Nabwé naawê!]

Pai pâra wiâ Iésu

Mataio 10.37-38

²⁵ Na pwi pàara bèepwiri, â wâru pâ âboro na rà gére pâra wiâ Iésu.

Â é tabiié naa goorà, â ina tàra pâ:

²⁶ «Wà pwina nümee na é me wiâô, âna wâdé na é meario, jii du nyaa ma caa kêe, ma wà wâdèe, ma pâ èpo kêe, ma tèpa aéjii kêe, ma wà pa naigé kêe, tiagoro ê wâro kêe, wàé còwâ. Ba, na càcaa wàrapwiri, â càcaa pâri ma é pwi a *câmu kôo.

²⁷ Wà pwina câé caa kêa ê *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibà, âna càcaa pâriê ma é pwi a câmu kôo.»

Guwà mara nünümari bwàti

²⁸ «[Â wâdé na é mara nünümari bwàti naa goo ê pwina ée mwa pwa.] Ba wà pwi jè âboro na é niimiri na é pacima ê wâ na maina, â é mara pwa kilo naa goo cè wâri wèe, wiâra ê mwani na wâjaaé, pâ, pwiri o pâri.

²⁹ «Ba é péa tòpò ê pàara wâ, â càcaa pâri [ê mwani kêe] ma é tubanabwé.

«Â rà picocoorié,

30 ma ina pâ: “Gà côo wà pwiibà—nye wàé kaa, na é tapoo bari i wâ, â câé caa tubamwara!”

31 «Â jèpwi mwara, âna guwà jèe niimiri cai pwi jè ukai, na po 10 000 coda kêe, na ée pwa paa ma pwi jè ukai, na po 20 000 coda kêe. Ba wâdé na é mara nünümari bwàti béaa kêe cè pai paa kêe!

32 «Ba wiàna càcaa pâriê, â wâdé na é cùru pâ cè pwi a-ipa popai kêe, dari pwi jè ukai, na é bwaa wâiti, ba na é ilari jiié ê pinaanapô.»

33 Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Êkaa na go ina pâ: Wiàna nümagà na gà pwi a câmu kôo, â wâdé na gà mara panuâ diri pâ muru ba kôo.

Còo na ticé nümee

34 «Guwà jèe niimiri cai ê còo‡, âna muru na wâdé, [târa ma pwa nümara ê utimuru]. Êco na, wiàna tubatiàu ê nümee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ ê nümee? Bwa, pwacoé!

35 Â càcaa mwa caa wâdé târa utimuru, â càcaa wâdé târa tòpò naa na aupwanapô mwara. Â jè o tâji naa gòroigé. Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

15

É meaari tèpa âboro na èpà

Mataio 18.12-14

1 Wâru tèpa âboro na èpà ê wâro kàra—wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pàra tàpé—na rà medari Iésu, ba na rà tère é pai pwa pupûra kêe.

14:34 Mataio 5.13; Maréko 9.50 ‡ **14:34** Còo—Còo note goo Mataio 5.13.

² Â dau càcaa wâdé tà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà picocoorié, ma pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wà pwini, âna rà picaatâa ma tâpé na èpà ê wâro kàra, tiagoro na rà picaaija ma wàè!»

Ucina goro mutô na tiàué

³ É ina tàra wà Iésu ê ucina bèeni:

⁴ «Guwà jèe tère cai ê pwini: Wà pwi jè ârapàarawà, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiàù naa namwatò ê pwi caapwi gée goorà, â ée pwa dà? Ée naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué.

⁵ Â wiàna é pâmariê, â ée dau ipwàdéé, â ée mwa kâaê [ma popaé me còwâ, mari i pubu mutô].

⁶ «Â wiàna é tèepaa me naa pwârawâ, â ée todà tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Tàpéebà, guwà me, ba na jè ipwàdéé naima! Ba go jèe pâmari i mutô na ia tiàué!”»

⁷ Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ: «Â guwà còo, o ipaiwà naanidò *napwéretòotù. Ba [wà Pwiduée ma wà tèpa âboro kêe, âna rà] o dau ipwàdéé, goo ji pwi caapwi âboro èpà, na é pitòotéri ê wâro kêe, jii ê pâ 99 na [rà niimiri pâ] wâdé ê wâro kàra.»

Ucina goro mwani na pâmari còwâ

⁸ [É pwa jè ucina wà Iésu, â é ina tàra pâ]:

«É mwa tâa wà tô ilàri, na pwa 10 mwani atü* kêe. Â, na jè tòotù, â é tubatiàù caapwi gée goo. Â é mwa nuri wâra ânye, â é dau baléri ê wâ, â é

15:2 Luka 5.30   **15:4** Ézékiel 34.11,16; Luka 19.10   * **15:8** 10 mwani atü—Caapwi mwani atü (denier), âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù.

mudàra bwàti i mwani kêe. [Â é mudàra, mudàra, mudàra...] tiagoro na é pâmari!

⁹ «Â é todà tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Guwà me, ma jè ipwàdéé ma wâgo! Ba go jèè pâmari còwâ i mwani atü kô!”

¹⁰ «Â go ina tàwà pâ: O po dau maina é ipwàdéé kà tèpa *angela kà Pwiduée, goo é pwi caapwi âboro na é èpà, na é pitòotéri é wâro kêe.»

Ucina goo pwi âboro èpo dopwa na é wâjué còwâ naa jaa caa kêe

¹¹ É wiâ tàra mwara é jè ucina wà Iésu:

«Rà mwa tâa wà paénaî.

¹² Â wà pwi pwêedi, âna é ina tà caa kàru pâ: “Gà naa tôo é wâdé kôo, géé goro é neemurugâ†.”

«Â wà pwi caa kàru, âna é nye naa tée.

¹³ «Nabwé, â wà pwini, âna é popa diri é wâdé kêe, â é icuri. Â é popa i mwani goo, â é pâra naa na jè napô na wâiti. Â é mudàra é wâro na wâdé tée, â é ipwa-imudiri i mwani kêe.

¹⁴ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Â é pâra na po tubatiàu diri i mwani kêe. Â tèepaa é copwa na dau maina naa na i napô bèepwiri. Â é dau copwa.

¹⁵ Â é mudàra cè wakè kêe, ba na é ija. Â é pâ nau wéaari pâ puàkà‡ kà pwi jè âboro naa napô bèepwiri.

† **15:12** Ilari é neemuru caa kêe, béaa kâra pai bà kêe, âna càcaa muru apwa, naa na nyamanya kà tèpa Juif. Paari pâ, é pwi acuâcâda ma iau wà pwi pwêedi. ‡ **15:15** Wéaari pâ puàkà—Wiâra é auniimiri kà tèpa Juif, âna é pa-ija puàkà, âna pwi wakè na dau miiri, ba rà niimiri pâ é puàkà, âna macii na dau miiri, â càra caa uti.

16 Êco na é jèe dau copwa tiagoro na dau nùmee na é ija gée goro i uti kâra i pâ puàkà. Ba nye ticè âboro wê, cèna é naa cè uti kêe.

É niimiri pâ ée mwa wâjué còwâ

17 «Â tèepaa naa na jè pàara, â é pinünüma, ma niimiri pâ, 'Wâjaa caa, âna dau pwa utimuru, ba kà diri tèpa âboro, tiagoo tèpa ênawéna kêe na rà dau kîri. Â pwa ma nye wârù mwara jiiirà! Â wâgo, naani, âna go bàtiri copwa!

18 Jèe pâri! Go wâjué còwâ dari caa, â go ina tée pâ: Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduée ma na aragà.

19 Jèe càcaa pâri ma go pwi naìgà. Â gà pwa ma go pwacèwii pwi jè ênawéna'gà.'

20 Â é cimadò, â é pâra.»

É dau meaarié caa kêe

«Ûna é gère me wii naigé, â é côoinaê wà caa kêe, â é dau meaarié. Â é itàa caraé, â é ta-imwüê ma bwénüüê.

21 Â é ina tà caa kêe pâ: “Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduée ma na aragà. Jèe càcaa pâri ma gà ina goodè pâ go pwina naìgà...”

22 «Êco na [câé caa pâji tùra diri] â é jèe ina caa kêe tà tèpa ênawéna kêe pâ: “Guwà wàcî! Guwà pame jè ârabwée na dau wâdé, ma é coona wà pwina naîô. Â guwà naagée naa goro îê jè pwiâ, â ê du wâraâ naa goro âê.

23 Â guwà taa i nari paaci na ia jè gére pa-ijaé bwàti târa jè tòotù. Ba nabà, âna jè o pi-ija naima ma ipwàdéé!

24 Ba guwà côo, wà pwi naîô bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiàué, â jè pâmariê còwâ!”

«Â rà tapoo é pi-ija kàra.»

É putàmu pwi cièe

25 «Na rà gére wàrapwiri, â wà pwi cièe, âna é tà wakè na aupwanapô. Ûna é wâjué me còwâ naa pwârawâ, â é tère é pwâra nyabi ma airi câbu.

26 Â é todà pwi jè ênawéna, â é ina tée pâ: “Wànau? [Cina guwà po dau ipwàdéé?]”

27 «Â é tòpi tée pâ: “Gà côo, é jèe wâjué còwâ i pwi jiigà. Â é nye dau ipwàdéé kaa wà caa kàu na é piègòtùru. Â é nama bà taa i paaci, [ba na jè pi-ija ma ipwàdéé]!”

28 «Êco na é putàmu wà pwi cièe, â tàutée na é tò naa pwârawâ. Â é còobé wà caa kêe, â é tacoo gooé pâ, na é tò darirà.

29 «Êco na é tòpi tée pâ: “Gà tère, co caa, jèe wâru é pâ naja na go po dau wakè'gà. Â câgo caa pâji pwa ciritàu, ma tàutôo na go pitère dàgà. Â câgà caa pâji naa tôo cè ji nari nani ma bà ipwa-ija ma tèpa béeó!

30 Â wà pwi bèepwiri, âna é jèe tubatiàu é mwani'gà naa goro pa ilàri gòronaigé. Ûna é wâjué me còwâ, â gà nye nama taa é paaci na dau tée, ba kêe!”»

Jè ipwàdéé ba jè pâmariê cōwâ

31 «Â é tòpi têe wà caa kêe pâ: “Gà têe, co pwina naîô, [nye dau wânümoo mwara googà! Go ipwàdéé na] gà nye tà ciburà tâa jaao, ba diri é pwina kôo, âna kâgà.

32 Êco na wâdé na jè pwa pi-ija nabà, ma ipwàdéé. Ba wà pwi naîô bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro cōwâ. Â jèe pwi a tiàué, â jè pâmariê cōwâ.” [Nabwé naawê!]

16

Ucina goo pwi ênawéna na é pwi a-ipwacôôé

1 É pacâmuri tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi ênawéna kà pwi jè âboro na pwa neemuruê. Ba é pwi a piwéaari é mwani kêe ma neemuruê.

«Â na jè tòotù, âna wà pàra tèpa âboro, âna rà me na piciapwâ tà pwi ukai kêe, â rà ina têe pâ: “Wà pwi ênawéna'gà, âna é po pwa-imudiri é mwani'gà.”

2 «Â é todèe wà pwi ukai, â é ina têe pâ: “Pwiini! Rà piciapwâ tôo googà! Nabàni, âna o câgà mwa caa pwi a wakè kôo. Êco na gà inapàpari tôo cai cè pwina gà pwa goro i mwani ma neemuruô. Ba o câgà mwa caa tà wéaari!”

3 «Â é pi-ina têe cōwâ wà i pwi ênawéna pâ: “[Go po nabwé diri!] Â go o pwa dà? Jèe ticè nii kôo ma go wakè napuu. Â go kamu na go ila.”

4 «Â é nye niimiri kaa ê pwina ée pwa, ba na o wâru cè tèpa bée na rà o pitu têe*, wiàna ticè wakè kêe.

5 «Â é pitodà jècaa tàpé na pwa kéredi kàra, jaa pwi ukai kêe. Â é tawèeri pwi a pâbéaa pâ: “Âradipi kéredi'gà?”

6 «Â é tòpi têe pâ: “100 pwirijawé goro l'huile.”

«Â é ina têe i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Gà pitôowâri co 50, co pwi béeò. Wàéni noo kâra tii bépaâjupâra wèe. Â jèe nabwé awé ê kéredi'gà.”

7 «Â nabwé, â é todà pwi jèpwi, â é tawèerié pâ: “Â wâgà, co pwini, âna âradipi kéredi'gà?”

«Â é tòpi têe pâ: “Auwa! Po 100 baikè blé.”

«Â é ina têe i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Wâdé. Wàéni noo kâra tii'gà, â gà tàpo wii co 80, [â jèe nabwé awé ê kéredi'gà].”

8 «Â nabwé, â [ûna é tère pwiri] wà pwi ukai, â é pò, â é picâdiri i pwi âboro bëeni goo ê pai ipwacôê, wiàna nye âjupâra pâ, é pwi a pwa tûâ.»

[Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà côo, wà tèpa âboro ni gòropuu, âna rà dau tâmogòori ipwacôora, jii tèpa âboro kâ Pwiduée na *târù ma âjupâra ê pâ tûâ kâra†.

9 Â go ina tàwà pâ: Ê mwani, âna pwi a-ipa-imwürujè! Â wâdé na gà popa mwani'gà‡, ba na gà pitu tà pàra tàpé goo, naani gòropuu, ba na o pwa béegà. Ba géé na càùé, na gà jèe pâra jii ê mwani, â wà Pwiduée, âna é nye tòpigà bwàti naa

* 16:4 Pitu têe—Grec: Tòpi têe naa na pwârawâ kâra. † 16:8 Tèpa âboro kâ Pwiduée... Grec: Tèpa nari pwéelaa. ‡ 16:9 Mwani'gà—é, Mwani na gà tòpi goro ipwa tûâ.

na pwârawâ kêe, [naa *napwéretòotù] dàra gòiri awé!»

Pàra popai kà Iésu naa goro mwani

¹⁰ [É patùrarà mwara wà Iésu goro mwani, â é ina pâ]: «Wiàna gà tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â gà o nye tâmogòori tòimiri ê pâ muru na maina mwara. Â wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â o câgà caa tâmogòori tòimiri ê pâ muru na maina.

¹¹⁻¹² Ûu, wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ê pâ muru imudi naani gòropuu, â gorodà na gà niimiri pâ [wà Pwiduée, âna ée] mwa naa tâgà, ba na gà wakèri ê pâ wâdé na dau âjimuru [wà napwéretòotù]? Â gorodà na gà niimiri pâ, ée mwa naa tâgà ê pwina é wéaari ba kâgà?

¹³ «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna bwàti kâra ârailu ukai. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Ûu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwiduée ma é mwani!»

¹⁴ Wà pàra tèpa Farasaio, âna rà tère ê popai bèepwiri. Â rà ipwaêrea gooé, ba rà wâdéari mwani.

¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, làpé! Guwà tèpa ipaariwà na ara tèpa âboro, êco na é tâmogòori pwâranümawà wà Pwiduée. Ê pwina rà pwamaina wà tèpa âboro, âna muru na miiri na ara Pwiduée.»

Pàra popai goro Naèè ma Mwachiri

16 [É pacâmuri tèpa âboro wà Iésu goro pàra popai. Â é ina tàra pâ]: «Ê *Naèa kà Moosé, ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna [rà pitûâ kâjè] tiagoo [na é tapoo pwa pupûra] wà *Ioane Pwi a piupwaa. Êco na nabàni, âna [go tàgére] picémara é *Picémara Wâdé goro é *Mwaciri kà Pwiduée. Â dau wâru tèpa âboro na rà dau ipwadàra[§], ma rà tò naa na, [ba na rà tèpa âboro kà Pwiduée].

17 Êco na, ûna bwaa tâa é napwéretòtù ma gòropuu, â o nye ticè cè ji caapwi âmu na o câtùra géé goro é Naèa.

18 «Êkaa na go ina pâ: Wiàna gà tü tà tô wâdàgà, ma gà jèu éa còwâ, â gà jèe pâ nau toomura*, ba gà cîâa jii tô wâdàgà béaa. Â ipaiwà wiàna gàu piéa ma wà tô jè ilàri na ia é jèe tapàgà piéa béaa.»

Pwi a pwa neemurué ma Lacaro

19 É ina wà Iésu é ucina bèeni:

«[Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro.] Wà pwi jèpwi, âna pwi âboro na dau pwa neemurué. Â é mwa coona pâ ârabwée na dau wâdé ma dau too wâri wèe. Diri tòtù, âna é pwa é pwina wâdé tée, â é pwa pâ pi-ija na dau maina.»

20-21 «Â wà Lacaro, âna ticè neemurué, â é pwi diibére[†], ma pwi a-ila. Â dau wâru aurumuru kée, ba é pwa tonga, â rà dipi aurumuru kée é pâ akàna. É nye tà puu goropwârawâ goro i babé goro wâ kà

16:16 Mataio 11.12-13   § **16:16** Rà dau ipwadàra—é, Rà mudàra ma rà tòpò é Mwaciri goro nii kàra. Grec: Rà tò goro nii.   **16:17**

Mataio 5.18   * **16:18** Toomura—Adultère.   † **16:20-21** Di-ibére—Indigent, mendiant. Pwi âboro na pwi a-ila, ba ticè neemurué, â ticè tâa kée.

pwi a pwa neemuruê. Â dau nümee na é ija ê dâra utimuru, na é tâjii géé gòro taapà kêe wà pwi a pwa neemuruê.

²² «Â nabwé, â ru jèe bà wà i tupédu âboro bèepwiri. Â rà me wà tèpa *angela, â rà popa wà Lacaro pâdari *Abérama, [naa napwéretòtù]. Â napwa naa goo i pwi a pwa neemuruê,

²³ âna popaé boo naa jaa tèpa bà. Â é dau maagé ma picâri naawê.

«Â é tagòtùé too, â é còo wà Lacaro ma wà Abérama na ru dau wâiti jiié.

²⁴ Â é tomara too tà Abérama, pâ: “Au, caa wée, gà meaario! Gà panuâ boome Lacaro, ba na é pitu tóo. Wâdé na é tùu boo naa na jawé ji gòobàra mangadaîê co, ma é tòpò naa gòro ùmemeeô. Ba go po dau tòoka goro ânye.”

²⁵ «Â é tòpi tée wà Abérama pâ: “Pwina naiô, gà nye niimiri na pàara na gà bwaa wâro [wâ gòropuu]. Âna nye ticè cèna tiàu tâgà, â gà wâro na ipwàdé. Â wà Lacaro, âna ia é tâa na aré ma tòina. Â gà còo, nabà, âna é ipwàdé, â wâgà, âna gà tâa na aré ma tòina.

²⁶ Jèpwi mwara, âna pwa pé pwêe na dau maina awé, na é wânabibiu kêjè. Â pwacoé ma bu boopaé géeni dariwà, â pwacoé ma gà toome géé pwiri, daribà.”

²⁷ «Â wà i pwi a pwa neemuruê, âna é tòpi tée pâ: “Na wàrapwiri, co caa. Â go ilagà pâ, gà cùru pâ wà Lacaro naa pwârawâ kà caa kôo.

²⁸ Ba rà wêe tèpa 5 aéjii kôo, â wâdé na é patùrara goro ê pwi ére bèeni, na go tâa na. Ba rà péa boome

naani, naa na aré ma tòina.”

²⁹ «Â é tòpi têe wà Abéraama pâ: “Bwa! Ba jèe nye wâjaara ê popai kà Moosé ma tèpa péroféta. Â wâdé co na rà nye pitêre dâra!”

³⁰ «Â é ina têe wà pwiibà pâ: “Caa, bwa. Ba o dau wâdé na é wâjué cowa gée na aubà wà pwi jè âboro, ma é patûrarà, ba na rà o pinünüma ma rà biirà.”

³¹ «Êco na é tòpi têe wà Abéraama pâ: “Na càra caa pitêre dà Moosé ma wà tèpa péroféta, â o càra caa pitêre dà pwi âboro na é wâjué cowa gée na aubà!” [Nabwé naawê!]

17

Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe

Mataio 18.6-7, 21-22; Maréko 9.42

¹ [Na jè tòtù, â] é ina tà tèpa *câmu kêe wà Iésu pâ: «O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè [naa na gòropuu bèeni]. Êco na é tojii, âna é tatée pwi âboro na é popa pwi jè bée, naa na naigé bèepwiri!»

Gà cibwaa ténoori cèikî kêe!

² «Gà ipwacôoco. Gà cibwaa pwa ma gùmagù ê cèikî* kà [pwi jè âboro kôo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba ê wârimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atü cèna maina, ma jè tügà naa najawé!

³ Â gà tère, wiàna é pwa cèna èpà [tâgà] wà pwi a cèikî béegà, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari

---

* **17:2** Gùmagù é cèikî-é, Nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu.
17:3 Mataio 18.15

têe ê èpà kêe. Â wiàna é pinünüma ma é biié, â gà pwanaurié.

⁴ Â wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà, na diri pâ tòotù†, â wiàna é biié ma picigòboo tâgà taaci, â gà pwanaurié taaci.»

Pâri naa goo ji cèikî na dau kîri

⁵ [Na jè tòotù, â] rà ina tà Iésu wà tèpa câmu kêe, pâ: «Gà naa tâbà cèikî na dau maina.»

⁶ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ê cèikî kàwà, âna dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu‡, â o pâri ma guwà ina târa é upwâra bèeni pâ: “Càùgà ma câmigà naa nawià!” â o nye wâra!»

Guwà wakè naa na ipakîri

⁷ [É pacâmurirà mwara wà Iésu, â é ina tàra pâ]: «Guwà jèe còo cai pwi ênawéna na é ûmwari aupwanapô, é, é wéaari macii. Wiàna é wâjué còwâ gée na aupwanapô, âna câe caa tâaboo wài naa goro taapà, ba na é mara ija, béaa kà pwi ukai kêe!

⁸ Bwa! É pitòotéri wài ârabwée kêe, ba na é mara piênawéna kà pwi ukai. Â é pwabwàti ê utimuru kêe, â é tòpò tée naa goro taapà.

⁹ Â càcaa pâri ma é pwaolé tée wà pwi ukai, ba é pwina é pwa, âna nye wakè kêe.

¹⁰ «Ipaiwà naa goowà. Ba wiàna guwà pwa diri wakè na é naa tàwà wà Pwiduée, â wâdé na guwà

---

† 17:4 Wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà... Grec: Wiàna é pwa 7 pwa na èpà tâgà naa na caapwi tòotù. 17:6 Mataio 17.20, 21.21 ‡ 17:6 Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (é, sénevé). Muru na dau kîri awé, éco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Luka 13.19.)

ina têe pâ: “Bà tèpa ênawéna'gà na piticèmururu naa goobà. Â bà nye pwa co ê wakè na gà naa tâbà.”»

É nama tiàu maagé kà tèpa 10 a pwa maga

¹¹ É gére pâra géé napô Galilée dâra *Iéruusaléma wà Iésu, â é tèepaa naa na ére na wâmwünyabweri é napô *Samaria.

¹² Â é pàgà naa na jè village.

Ûna é tèepaa pâ, â pwa na rà pime mariê tèpa 10 âboro na rà pwa maga.

¹³ Ûna rà bwaa wâiti jiié§, â rà uu too ma ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà mearibà [ma pwa ma tiàu maagé kâbà]!»

¹⁴ Â é ucârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà pâra nau ipariwà tà tèpa pwa *ârapwaa ilò.»

Ûna rà bwaa gére pâra, â nye tiàu kaa i pai maga kâra.

¹⁵ Â é côo wà pwi jè ârapàararà pâ, jèe tiàu i maga kêe. Â é nye itâa wâjué me cowa kaa, â é tomara naa na pai ipwâdéé kêe, pâ: «Pwamaina Pwiduée!»

¹⁶ Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, ba na é pwaolé têe. Napwa naa goo wà pwi âboro bèepwiri, âna pwi âboro géé Samaria*.

¹⁷ Â é ina têe wà Iésu pâ: «Ico pwini, wâpà tèpa 9 béégà?»

17:13 Lévitique 13.45–46 § **17:13** Ûna rà bwaa wâiti jiié—Wà tèpa pwa maga, âna pwiçiri ma rà dau me burà pâra tèpa âboro. **17:14** Lévitique 14.2–3; Ioane 3.3, 18.36 * **17:16** Samaria—Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa Samaria, ba càra caa niimiri pâ, rà tèpa âji âboro kà Pwiduée pwacèwirà. Côo mwara Samaria naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii.

18 Gorodà na câguwà caa capai wâjué cômâ ma guwà pwamaina Pwiduée? Â wàco wâgà, na gà pwi a pârame!

19 Gà cimadò, â gà pâra, ba gà jèe wâdé cômâ goo ê cèikî'gà.»

Pai tèepaa kà Pwina naîri âboro ma Mwachiri kêe Mataio 24.23-28,37-41

20 [Na jè tòotù] â wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tawèeri Iésu pâ: «Wiidà cèna ée mwa tòpò ê Mwachiri kêe wà Pwiduée?»

Mwachiri âna é jèe wâni

Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa muru na guwà o côm goro âraporomeewà! Â o càcaa pâri ma [guwà tà tapacîri ê câmu kêe,

21 ba na] guwà o pi-ina tàwà pâ: “É wâni” é, “É wâpwiri”. Ba é *Mwachiri kà Pwiduée, âna é jèe wâ nabibiu kàwà†!»

Rà mwa cau côm pai wâjué kôm

22 Gée na càué, â [ûna rà tâa acari] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â é ina tàra mwara pâ: «O mwa tèepaa é pàara na o dau nûmawà na guwà côm ê pai wâjué cômâ kôm, ma jè o piwâro naima, wiàna na ji caapwi tòotù‡. Êco na o càcaa pâri.

23 Â [guwà ipwacôowà, ba pwiri] rà o ina tàwà pâ, go tâa ni, é, go tâa na jè ére. Â guwà cibwaa cèikî naa goorà, â guwà cibwaa pâra nau mudò wê.

† 17:21 É jèe wâ nabibiu kàwà—é, É jèe wâ goowà jècaa. Ba é tâa jaarà wà Iésu, â wàé na é pame ê Mwachiri kà Pwiduée. ‡ 17:22 Guwà côm ê pai wâjué cômâ kôm... Grec: Guwà côm Pwina naîri âboro. 17:23 Maréko 13.21; Luka 21.8

24 Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [o ticè âboro cèna é cîdaée! Ba] o pwacèwii ê âra na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu.

25 Êco na, béaa kêra ê pwiibà, âna wâdé na go dau pwamaagé còo, â wâdé na rà tûtâjiiio wà tèpa âboro nabà.

O tabapò tèpa âboro

26-27 «Â go ina tàwà pâ: Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo wà tèpa âboro, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùtùru gòropuu, na pàara kà Noa§. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari ê pa èpo kàra. Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau tubatiàurà diri [wàco Noa ma ê tâa kêe na rà wâro].

28 «Â ipaiwà mwara bau i pwi ia tèepaa [naa *Sodoma] na pàara kà Lota*. Ba rà tà pi-ija ma wâdo, â rà pi-icu ma wâri, â rà pwa napô, ma ba wâ.

29 [Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro] i tòotù, na é uru jii ê ville kàra wà Lota. Â é nye tèepaa me kaa ê ânye ma dà na tòò†, na é tûu naa gòrà géee napwéretòotù, [pwacèwii ê popaa]. Â cau tubatiàurà diri‡.

17:26-27 Héberu 11.7 § **17:26-27** Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo... Grec: Ê pwina ia tèepaa na pàara kà Noa, âna o tèepaa na tòotù kà Pwina naîri âboro. **17:28** Genèse 18.20, 19.25 * **17:28** Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama na ia é pâra wiâê naa napô na ia é naa tà Abéraama wà Pwiduée. (Còo Genèse naporomee 18 ma 19.) † **17:29** Dà na tòò—Soufre. ‡ **17:29** Cau tubatiàurà diri—Wàco Lota ma du èpo ilàri kêe, na rà wâro.

³⁰ Â o nye ipaiwà mwara, naa goo ê pai tèepaa me cōwâ kôo, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba o tabapò wà tèpa âboro.]»

O popa pwi jèpwi

³¹ «Na pwi tòotù-bà, â wà pwina é nao gòroigé jii wâ§, âna o càcaa pâri ma é tò naa na wâ, nau popa cè jè muru. Â wà pwina é wakè na ê na aupwanapô, âna o càcaa pâri ma é bwaa wâjué cōwâ naa jaaé.

³² Â guwà niimiri ê pwina é tèepaa naa goo wâdà Lota, [na ia é niâ wâjué cōwâ. Ba ia tiàué ma wà tàpé Sodoma].

³³ «Ba wà pwina nümee na é wéaari ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kêe, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tâa têe ê *âji wâro].

³⁴ Na go o mwa wâjué cōwâ, [â go mwa popa tèpa âboro kôo]. Ba gée goo wà tupédu âboro cèna ru puu na caapwi naditârawâ, âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi.

³⁵ Â gée goo du ilàri cèna ru tòbiti blé naima, âna o popa tô jèpwi, â é tà tâa tô jèpwi.

{
³⁶ «Â gée goo wà tupédu âboro cèna ru wakè na aupwanapô, âna o popa pwi jèpwi, â é tà tâa pwi jèpwi.}»

³⁷ [Ûna rà têre ê popai bèepwiri] wà tèpa câmu kêe, â rà tawèerié pâ: «Gona wiidâ na o mwa tèepaa pwiri, co Pwi Ukai?»

17:31 Mataio 24.17-18
gòrowâ. Còo Mataio 24.17.

§ **17:31** *Nao gòroigé jii wâ*—Grec: *Tâa*
17:33 Luka 9.24

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà tàcî, â guwà côo pâ câmu kêe. Ba pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wê bwaooré*, âna é wêe ê macii bà.”»

18

Tô dâpwà na é tà ila taaci

¹ É ina é ucina bèeni wà Iésu tà tèpa *câmu kêe, ba na é paari tàra pâ, wâdé na jè ciburà pwapwicîri, â jè cibwaa nama oratâjè.

²⁻³ Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà tô jè dâpwà* [na ticè kêe]. Â, na jè tòotù, â é pâra dari pwi jè a pitèimuru, [pwi âboro na dau imaina] nau ilari jiié pâ, na é tèi pwi jè âboro na ia é pwa na èpà tée. Â é ina tée wà tîoni pâ: “Pwi ukai, gà pitu tô!”

«Éco na wà pwi a pitèimuru, âna câé caa pwi a papwicîri wà Pwiduée, â câé caa papwicîri tèpa âboro mwara.

⁴⁻⁵ Â tàutêe, â é pawâjuépiri wà tô dâpwà†. Éco na é ciburà medarié diri pâ tòotù wà tîoni, tiagoro na ée mwa téeê.

«Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi a pitèimuru pâ: “Auwa! Po dau oratôo goo wà tîoni! Ticè cèna go côo naa goo Pwiduée. Â ticè cèna go côo naa goo tèpa nari âboro na pwacèwii tîoni. Éco na go o jèe naa tée tàrù, ba na o câé mwa caa me nau ciburà iluurio.”»

* **17:37** *Bwaooré (é, bwaawàré)—Aigle pêcheur (ici pour aigle).*

18:1 Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 * **18:2-3** *É mwa tâa wà tô jè dâpwà... Grec: Pwa pwi jè apitèimuru...Pwa mwara tô jè dâpwà.*

† **18:4-5** *1re phrase—Grec: Jêe gòiri na tàutêe.*

⁶ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà jèe còo cai é pwina tèepaa!

⁷ É pitu tée wà pwi a pitèimuru bèepwiri na é èpà. Â gona wà Pwiduée, âna o câé caa tère tèpa âboro kêe, ma pitu tàra, wiàna rà todèe ûna ne ma pwaa?

⁸ Akaé! É nye nama tère dâra wâi. Êco na, ûna go o mwa wâjué còwâ [naani gòropuu] wâgo *Pwina naîri âboro, â gona go bwaa pâmari tèpa âboro na rà cèikî?»

Pwi Farasaio ma pwi a tò mwani wâripû

⁹ Pwa pàra tèpa âboro na rà niimiri pâ rà *tàrù na ara Pwiduée, â rà pitaurèe goo wà pàra tàpé. É ina jè ucina wà Iésu, ba kàra:

¹⁰ «Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro. É pwi *Farasaio pwi jèpwi—[pwi a ciburà pwapwicîri tà Pwiduée]. Â é pwi a *tò mwani wâripû pwi jèpwi—[pwi a pwa tûa goro é mwani wâripû]. Â, na jè tòotù, â ru pâra nau pwapwicîri na *Wâra pwapwicîri.

¹¹ «Â é cimadò wà pwi Farasaio, â é ina naa na pwâranümee pâ: “Pwiduée kôo, go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pàra tàpé, na èpà é wâro kàra. Ba càra caa *tàrù, â rà tèpa mura, â rà tèpa piwâmi pa wâdàra. Â câgo caa wàrapwiri! Â go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pwi a tò mwani wâripû bèeni.

¹² Â [go pâra wiâra bwàti é naèa kâra pwapwicîri. Ba] go mu naaco é utimuru na jè ji pàara, ba na go pwapwicîri tâgà‡, naa na ârailu tòotù, naa na

---

18:12 Ésaïe 58.2-3; Mataio 23.23 ‡ **18:12** Go mu naaco é utimuru... Go ipwanya (jeûner).

nadàpara pwapwicîri. Â go tòpò tâgà caapwi ére géé goro 10, géé goro é ârawakè kôo.”

¹³ «Â napwa naa goo wà i pwi a tò mwani wâripû, âna càcaa pâri ma é tagòtùé dò naa napwéretòotù, na é pwapwicîri. Â é cùu é nawâaê ba é ipakîriê, â é ina tà Pwiduée pâ: “Pwiduée wée, gà meario! Ba go pwi âboro èpâ.”»

¹⁴ Â é ina wà Iésu pâ: «Gona wàilàapà géé goo tupédu âboro bèepwiri, na é nama wâdé pwâranümee wà Pwiduée? Wàilàapà na é tàrù na araé? Nye wàco pwi a tò mwani wâripû, â càcaa wà pwi Farasaio. Ba wà pwina é ipwamainaê, âna o naaê boo. Â wà pwina é ipakîriê, âna o naaê too.»

É pwényunyuâari nyi nari èpo

Mataio 19.13-15; Maréko 10.13-16

¹⁵ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà para tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁶ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kàra é pâ âboro na rà wàra é nyi nari èpo.

¹⁷ Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câe caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée pwacèwii é nari èpo, âna wà pwiibà, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Mataio 19.16-30; Maréko 10.17-31

18 Wà pwi jè a pitûâ [kâra ê pwapwicîri] kà tèpa *Juif, âna é tawèri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tôo ê *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé?»

19 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina gooò pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticè pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwidueé.

20 [Â napwa naa goo ê pai tawèri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti ê pâ *Naèa:

*Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà,
é, wà pwi éagà);*

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;

*Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra
âboroŒ;*

*Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.» Exode
20.12-16*

21 Â é tòpi tée wà pwi âboro-bà pâ: «Ûu kaa, go jèè pitère dâra kaa pâ pwiibà géè na aukîri kôo.»

22 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiâu jiigà. Wàéni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri ê pâ neemurugà, â gà naa ê mwani wâri wèè tà tàpé na ticè kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwidueé. Â gà me wiâô!»

18:18 Luka 10.25   **18:20** Exode 20.12-16; Deutéronome 5.17-20

Œ **18:20** *Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèè pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru.*

23 Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê.

24 Â é niâ wiâê wà Iésu, [na é gére pâra]. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà côo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, na rà tò naa na Mwachiri kà Pwiduée!

25 «Gona ê kaamela* , âna pâri ma é tò na ê pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé têe awé, ma é tò naa na Mwachiri kà Pwiduée.»

26 Â rà mwa nye dau pò kaa, tàpé na rà tèreê, â rà nye ina pâ: «A? Â gona wàilàpà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa têe ê *âji wâro]?»

27 Â é tòpi tàra pâ: «Ê pwina pwacoé tà pwi âboro na é pwa, âna pâri wà Pwiduée.»

28 Â é ina têe wà Pétèru pâ: «Gà côo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà!»

29 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wâru tàpé na rà o mwa panuâ ê pwârawâ kàra†, ba na rà piênawéna kàra ê Mwachiri kà Pwiduée. Â rà o panuâ pâ wâdàra ma pâ èpo kàra, ma du nyaa ma caa kàra ma wà tèpa aéjii kàra, [ba na rà pâra wiâô. Êco na go ina pâ: Wà tàpé na rà wàrapwiri]

30 âna rà mwa tòpi tapoo nabà, cè muru na piwéna, na dau maina ma dau wâru. Â géé na càùé, â rà mwa tòpi ê wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.»

---

* **18:25** *Kaamela—Chameau.* Pai ina wèe ni pâ, ê macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) † **18:29** *Wâru tàpé na rà o mwa panuâ ê pwârawâ kàra...* Grec: *Wiâna pwi jè âboro...*

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe
Mataio 20.17-19; Maréko 10.32-34

³¹ Càcaa gòiri ê pai tèepaa dò naa *Iérusaléma kà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é poparà iti, ba na é patùrarà goro pâ muru na o jèe tèepaa têe. Â é ina tàra pâ: «Wà tèpa *péroféta biu, âna wâru pâ popai na rà wii naa goodò, wâgo Pwina naîri âboro. Â guwà còo, naa Iérusaléma, âna o jèe cau coo diri.

³² «Ba o jèe panuâô tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pitaurée goodò, ma tubaèpà tòo, ma èdurio,

³³ ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Â, naa na béaracié kâra tòotù gée na càué, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

³⁴ Êco na càra caa tâmogòori ê pwina é ina wà tèpa câmu kêe—wiâna ji caapwi popai. Ba naapwàniri jiirà ê pai ina wèe ma autâmogòori goo.

É nama wâdé còwâ pwi a bwi
Mataio 20.29-34; Maréko 10.46-52

³⁵ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.] Â rà tèepaa pâ naa Iériko. Â [wâru mwara tèpa âboro na rà gére pâra wiâê. Â naa na autò goro ê pwi village-bà, âna] pwa pwi jè a bwi, na é tà tâa bàra naigé, âna é gére îla, ba pwi a ticè kêe.

³⁶ Ûna é tère ê pwâratùra kâra diri pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu, â é ina tàra pâ: «Wànau, co tàpéebà?»

³⁷ Â rà tòpi têe pâ é gére paé wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth.

38 Â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

39 Wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, âna rà kànariê, ba na rà pacoóé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

40 Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà popaé medarié. Â é ina tée pâ:

41 «Dà cè pwina nümagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà pwa ma go niâ ma wàra béaa, co Pwi Ukai.»

42 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà niâ còwâ! Gà jèe wâdé còwâ, goo ê cèikí'gà!»

43 Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu, âna é gére pwamaina Pwidueé. Â wà mwara diri tàpé na rà còo pwiri, âna rà cau pwamaina Pwidueé goo!

19

Iésu ma Zakaio

1 É tèepaa pâ naa Iériko wà Iésu, â é gére tapàgà i village-bà.

2 É tâa wê wà pwi âboro na nee Zakaio, na é pwi caa kà tèpa *tò mwani wâripû. É pwi âboro imaina, â dau pwa mwani kée.

3 Â é imudàra cè pai còo kée wà Iésu, êco na càcaa pâri, ba ji pwi âboro úgé. Â po dau wâru pâ âboro na rà cibéaa kée, [ba na rà me nau còo wà Iésu].

4 Â é itàa béaa kâra ê pâ âboro, â é too wii jèe upwâra, ba na é còo Iésu wiàna é me niboo aranaê.

Nabà âna ju pi-ija naima jaagà

⁵ Ûna é tèepaa pâ naa jaaé wà Iésu, â é tagòtué too, â é ina tée pâ: «Pwi ukai Zakaio, gà boo wài géé gò ê upwâra bèepwiri. Â gà wàcî! Ba nabà, âna pâri ma ju pi-ija naima jaagà.»

⁶ Â é dau ipwàdéé wà pwini Zakaio, â é nye tàbàtù boo kaa, â é popa Iésu pâ naa jaaé.

⁷ Â wà tèpa âboro, âna rà putâmu, â rà ina pâ: «Kaal! Po èpà na é pâra naa jaa pwi âboro èpà* bèepwiri!»

⁸ Êco na é coo ara Iésu wà Zakaio, â é ina tée pâ: «Têre co Pwi Ukai, go o mwa naa tà tèpa ticè kàra jè ére mwani kôo. Â wiàna go popa ba kôo cè mwani cèna piwéna [jii ê âji wâripû] â go pitôowâri tà pwi âboro cè pwina go mura jiié. Â go o mwa naa tée cèna dau piwéna†.»

⁹ Â é tòpi tée, na ara tèpa âboro, wà Iésu pâ: «Wà Pwidueé, âna é pa-udògà‡, bau ê pwârawâ'gà! Ba [gà paari pâ] gà pwi âji gòobàra *Abéraama!

¹⁰ Ba é cùruo me wà Pwidueé, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na go mudà tàpé na rà imwüru pwacèwiigà. Â go mwa pa-udòrà, [ma naa tàra ê *âji wâro].»

*Ucina goo tèpa âracié ênawéna
Mataio 25.14-30*

19:7 Luka 15.2 * **19:7** *Pwi âboro èpà*—Wà tèpa tò mwani, âna wâru pâ mwani na rà mura jii tèpa jènererà. Còo mwara Tò mwani naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **19:8** Exode 21.37; Nombres 5.6-7 † **19:8** *Cèna dau piwéna*—Grec: 4 fois. **19:9** Luka 13.16; Apostolo 16.31 ‡ **19:9** *Pa-udògà*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Pa-udòwà* géé goo na rà wâru (wàé ma pwârawâ kèe). **19:10** Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timotéo 1.15

11 Wâru pâ âboro na rà gére tàmaari ê pwâratùra kà Iésu. Â é ina tàra ê ucina, [ba na rà tâmogòori ê âji pai pwa goo ê pai tèepaa kêra *Mwaciri kà Pwiduée]. Ba é tàmwünyabweri *Iéruçaléma, â rà niimiri pâ pwiri ée jèe tòpò ê Mwaciri, ûna é tò naa na ville.

12 Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro géé na jè wâao na imaina. [Â rà mwa todèe, ba na ée pwi ukai naa napô kêe.] Â é mwa pwabwàti pai pâra kêe, naa na jè napô na wâiti, ba na é [côo pwi ukai maina naawê, ma] tòpi pwâra ukai kêe.

13 Â é todà tèpa 10 ênawéna kêe. Â é jèpa ipâdi tàra jèpa mwani na wâru§, â é ina tàra pâ: “Guwà wakèri i mwani kàwà ba na o piwâru too—guwà wakèri tiagoro cè tòotù na go mwa wâjué me còwâ!”

14 [Â nabwé, â é pâra, ba na é tòpi pwâra ukai kêe.]

«Êco na wâru tàpé naa napô kêe na rà èpàrié, â rà cùru tèpa âboro wiâê, naa na napô na é pâra naawê, ba na rà ina [tà pwi ukai maina] pâ: “Tàutâbà goo pwi âboro bèeni! Tàutâbà na é pwi ukai kâbà.”

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

15 «É jèe nye nama é pwi ukai. Â nabwé, â é jèe nye wâjué còwâ. Â é todà me tèpa ênawéna kêe, na ia é pâdi tàra i mwani kêe, ba na é côo cè pwina piwéna géé goo.

---

§ 19:13 *Mwani na wâru*—Grec: 10 mines. Pai ina wèe pâ, caapwi mine jècaa. Caapwi mine, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 3-4 parui.

16 Â wà pwi jèpwi géé goorà, âna é tòpi têe pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô mwani* na gà naa tôo. Â wàéni mwara 10 miliô na go naa dôme!”

17 «Â é ina têe i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitêre dâra, naa na nyi muru na kîri, â [go mwa naa tâgà é pumara wakè'gà. Wàéni]: Gà mwa pwi kupénoo kôo, naa na pâ 10 ville!”

18 «Â é me wà pwi jè ênawéna, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô na gà naa tôo. Â wàéni mwara 5 miliô na go naa dôme!”

19 «Â é ina têe i pwi ukai pâ: “Wâdé! [Wàéni é pumara wakè'gà]: Gà mwa pwi kupénoo kôo naa na pâ 5 ville!”»

Gà pwi ênawéna na èpà!

20 «Â nabwé, â é me wà pwi jèpwi, â é ina têe pâ: “Au, pwi ukai, gà popa còwâ i mwani'gà. Â [nye ticè mwani na go naa dôme, ba] go nye tà naapwàniri,

21 ba wâgotôo [na go tubatiâu]. Ba [go nye tâmogòori pâ] gà pwi a putâmu [naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti]. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na câgà caa câmi, â gà panaimari é pwina câgà caa wakèri.”

22 «Â é tòpi têe wà i pwi ukai kêe pâ: “Ò! Pwiini! Gà pwi ênawéna èpà! Gà pitòtigà còwâ goro é pwina gà ina! Wànau, [gà ina pâ] gà tâmogòori pâ, go pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti? Â

---

* **19:16** *Caapwi miliô mwani*—Grec: *Caapwi mine*. Ipaiwà naa na nee tii 18. (Còo note goo nee tii 13.) **19:17** Luka 16.10

gà tâmogòori pâ, go piûnyari ê pwina câgo caa câmi, â go panaimari ê pwina câgo caa wakèri?

²³ Â gorodà na câgà caa tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo?! Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa còwâ géé na wâra mwani, bau cè naîê†!”

²⁴ «Â é ina tà tèpa pwàliici kêe‡, wà i pwi ukai pâ: “Popa jiié i mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwi ênawéna na ia wâru mwani kêe!”

O jèu âjagò còwâ tà pwi a wakè bwàti

²⁵ «Èco na rà tòpi tée pâ: “Jèe po dau pâra na wâru mwani kà pwiibà!”

²⁶ «Â é ina tàra wà pwi ukai pâ: “Guwà còo, [é wakèri bwàti i pwi ia naa tée, ba na pwa cè naîê.] Â wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.

²⁷ Â ni, na wâpà tèpa âboro na rà cicarao, â tàutàra na go pwi ukai kàra? Guwà tâjùrurà, â guwà poparà me naani. Â guwà tètàmwararà na arao!” [Nabwé naawê!]

É tò naa Iéruusaléma wà Iésu

Mataio 21.1-17; Maréko 11.1-19; Ioane 12.12-19

²⁸ Ūna é ina diri ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é tabiié, â é coo gòobàra é naigé kêe pâ naa Iéruusaléma. Â rà pwicò kêe wà tèpa *câmu kêe.

† **19:23** *Mwani; Naîê—L'argent; Son intérêt.* Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Mwani bèrèè.* ‡ **19:24** *Tèpa pwàliici kêe—Grec: Tàpé na rà tâa wê.* **19:26** *Mataio 13.12; Luka 8.18*

29 Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wâ Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere ê gòrojaa Élaio§.

Â é panuâ pâ ê tupédu a câmu kêe wà Iésu,

30 â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kêjè. Â gàu o pâmari naawê, ê ji nari buriko, na tòóé goro otàpwe, na bwaa nye ticè âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani.

31 Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu tipié?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pàdari Pwi Ukai.”»

32 Â ru pâra, â ru pâmari i nari buriko, pwacèwii na ia é ina tàru.

33 Ûna ru gére tipié, â wà tèpa apooé, âna rà ina tàru pâ: «Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

34 Â ru tòpi tàra pâ: «É ina tâbu pwi ukai pâ, na bu popaé pàdarié, ba pwa wakè kêe.»

35 Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càùé, â rà nama é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainaê tèpa âboro

36 É tâa gò pâ i buriko, [naa Iérusaléma] wà Iésu. Â wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé é pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainaê].

37 Â rà tèepaa naa na pwi ére, na i naigé, âna é tapoo boo géé gò i gòrojaa Élaio, â é boo dàra Iérusaléma. Â wà diri tèpa âboro na rà gére pâra wiâ Iésu, âna rà tapoo uu too ma pwamaina Pwiduée.

---

§ 19:29 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

Â rà picâdirié gée goro diri ê pâ câmu kêra pàtâmee,
na dau muugère, na ia rà jèe côo na é pwa.

38 Â rà cau tomara too pâ:

«Cidòri nyuâa Pwi Ukai bèeni!

É me na nee Pwiduée,

nee Pwi Ukai maina!

Pinaanapô ma ipwamaina

wânidò napwéretòotù;

Cidòri ma tòbuari

naa na autâa kêe!»

39 Êco na wà pàra tèpa *Farasaio na rà tâa wê, âna rà
pwa Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwiini, [dau càcaa wâdé é
pwina rà ina wà tèpa béegà bèeni. Â] gà ina tàra pâ
rà târi pwârà!»

40 Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna pâri ma târi pwârà, â rà
o pwamaina Pwiduée é pâ atü bèeni!»

É imuru Iérusaléma

41 É pâmwünyabweri Iérusaléma wà Iésu, â ûna é
côo i ville na coo béaa kêe, â é imuruê.

42 Â é ina pâ: «Au! Wârico! Ico Iérusaléma, dau
nûmoo na wâgà mwara, âna gà pâmari é pinaanapô
nabà. Êco na tàutâgà, â o càcaa mwa caa pâri ma
tèepaa nabàni!

43 Ba o càcaa gòiri, â rà o mwa tèepaa medarigà
tèpa pièpàrigà. Â rà o cibèepigà ma cuwârigà, naa
na diri ê pâ ére. Rà o pwa bèepigà pâ auba wârugu*,
â rà o ipaa dàgà.

44 Â [rà o tédidiri é auba babé wâri'gà, â] o mwa

19:38 Psaume 118.26; Luka 2.14

* 19:43 Wârugu—Refuge.

19:44 Luka 21.6

ticè atü na o mwa pitâagòrà too wê. Â rà o còogaiwà, ma êdiri tèpa âboro'gà. Wàrapwiri ba câgà caa côoinari ê pwi pàara na é medarigà na, wà Pwiduée, ba na é pa-udôgà.»

É pacòobé tèpa pi-icu

⁴⁵ [Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â] é tò wà Iésu naa na *Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaïe 56.7* Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârü kà tèpa mura!»

⁴⁷ Géé na càùé, â wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, na diri pâ tòotù. Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ [kà tèpa Juif] âna rà tapoo mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereê.

⁴⁸ Êco na càra caa pâmari, ba po dau wâru tèpa âboro, na rà câdiri ê pâ popai na é pacâmurirà goo.

20

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23-27; Maréko 11.27-33

¹ Wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro naa na *Wâra pwapwicîri, â é picémara tàra ê *Picémara Wádé.

Na jè tòotù, ûna é gére wàrapwiri, â rà me burèe wà pàra tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ.

† 19:45 Còo note goo Mataio 21.12. 19:47 Luka 21.37

² Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà?»

³ Â é ina tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru. Wàéni:

⁴ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

⁵ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?”

⁶ Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro” â rà o péa èijè goro atü wà tèpa âboro. Ba rà cau cèikî ba gòo pâ wà Ioane âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée].»

⁷ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tôo ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33-46; Maréko 12.1-12

⁹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa câmi jè nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra, â tàpo gòiri pai tâa kêe naa napô bèepwiri.

10 [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na jè pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tîpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe gée goro ê piûnya. Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ cîwâ, â nye ticè cèna rà naa tée.

11 «Â géewê, â é panuâ me cîwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà èié mwara, â rà pé pidurié. Â rà panuâê pâ cîwâ, â nye ticè cèna rà naa tée.

12 Â nabwé, â é panuâ pâ mwara ê pwi béaracié kà tèpa âboro kîri kêe, â rà tanooriê, â rà tû tée.

13 «Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi apooro nadipâa pâ: “Dà cèna go o mwa pwa? Go o mwa panuâ pâ pwi âji naiô, na dau wânümoogoé. Ba pwiri rà o mwa tîmiriê.”

14 «Êco na, ûna rà cîoê wà tèpa âboro èpà bèepwiri, â rà pitêrerà, â rà ina pâ: “Guwà cîo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tîotù. Wâdé na jè tétâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

15 «Â rà dàtié còobé jii i na aupwanapô. Â rà tétâmwereê.»

Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa?

16 Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tétâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa ê nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari. Nabwé!»

Êco na wà tàpé na rà gére tère ê ucina bèepwiri, âna rà pò, â rà ina pâ: «Bwa! Pwacoé! O càcaa wàrapwiri!»

17 Â é niârirà wà Iésu, â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe niimiri cai i pwi ia wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atü na rà tétâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*»

Psaume 118.22

18 «Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bà, â o tadidiri ê naiié. Â wiàna é tûu i pwi atü-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.»

*Wâripû kà tèpa Roma
Mataio 22.15-22; Maréko 12.13-17*

19-20 Wà tèpa dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. Â dau nûmarà na rà tâjùrué wài, ba na rà icurié tà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Êco na wâgotàra, géé goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaê. Â rà gére piwéaa gooé.

Na jè tòotù, â rà panuâ pâdarié tèpa âboro, ba na rà tawèrié goo pàra muru. Â wàilà, âna rà ina tée pâ, nûmarà na rà tâmogòori ê âjupâra. Êco na rà mudàra cè pai pitòtié, naa na pai tòpi kêe tàra.

21 Wàèni pwâra pitùra kàra ma wàé: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina ê âjupâra, â câgà

caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba tàrù diri é pâ muru na nūma Pwiduée na bà pwa.

²² Â êkaa, na nūmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé* na jè wâripû† tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

²³ Êco na é tâmogòori ji ipwa tûâ kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ:

²⁴ «Paari tōo é jè mwani atü. Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

Â rà tòpi tēe pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

²⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai é pwina kêe; â guwà pitôowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà po dau pò goo é pai tòpi kêe, ba càcaa pâri ma rà pwa tûâ tēe na ara tèpa âboro. Â nye ticè cèna rà tòpi tēe goo.

Pai o wâro cōwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23-33; Maréko 12.18-27

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif] âna càra caa cèikí pâ, rà o wâro cōwâ wà tèpa bà. Â wà pàra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu. [Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié pâ:

²⁸ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wîàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kêe, â wâdé na é popa tô dàpwâ kêe wà pwi jiié, ma ru piéa.* *Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

---

* **20:22** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kàra Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif. † **20:22** Wâripû—Impôt.

29 «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kêe.

30 Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dàpwà, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticè èpo kàru.

31 Â wà pwi béâracié, âna ipaiwà. Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kàru.

32 Â géé na càurà diri, â é mwa bàra bà wà i tô ilàri.

33 [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàpà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! Gà tòpi cai!»

Pai tòpi kà Iésu

34 É tòpi tàra wà Iésu pâ: «[Guwà pitanami.] Ba jè piéa co naa na pàara bèeni na jè bwaa wâro naa gòropuu.

35-36 Â o càcaa wàrapwiri naa na pàara noowê. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa pitòrigari tèpa naîê—tàpé na é niimiri pâ pâri ma rà picaatâa ma wàé. Â nye wàilà kaa na ée mwa pawârorà còwâ géé na aubà, â rà o pwacèwii tèpa *angela kêe. Ba o càra mwa caa bà còwâ. Â o càra mwa caa piéa còwâ.

37 «[Guwà tawèerio] naa goo ê pai wâro còwâ géé na aubà. Â gona câguwà caa tâmogòori ê pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ [naa na ê tii kêe] goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Ba é ina goo Pwi Ukai Pwiduée pâ, é *Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.*

Exode 3.6

³⁸ [Pai ina wèe pâ] rà nye cau tàgére *wâro jaa Pwiduée! Ba wà Pwiduée, âna câe caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro.»

Pai tòpi kée tà tèpa dotée goro Naèà

Mataio 22.41-23.12; Maréko 12.35-40

³⁹ Wà para tèpa dotée goro é Naèà, âna rà tète é pwina é ina wà Iésu tà tèpa Sadukaio, â rà ina tète pâ: «Aipaa! Nye dau wâdé kaa é pai tòpi'gà, co pwi a pwa pupûra!»

⁴⁰ Ba ipwacoé tàra, na rà tawèeri wà Iésu goo cè para muru.

⁴¹ Â é ina tàra pâ: «Gorodà na rà ina wà tèpa âboro pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê] âna é pwi âboro kîri jii *Davita, géé goo na é pwi gòobèrèè co#?»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

⁴²⁻⁴³ «Bwa, càcaa wàrapwiri, ba nye wà Davita kaa, na é ina naa na tii Salamo, pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

‡ **20:41** Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina nai Davita?» **20:42-43** Psaume 110.1

44 «Ba ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â é paari pâ, wà pwi Mesia, âna pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé§!»

Cibwaa ipwacèwii tèpa dotée-bà!

45 Wâru pâ âboro na rà gére tàmaari é pwina é ina wà Iésu. Â, na ararà diri, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ:

46 «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàra tèpa dotée goro é Naèà! Ba dau wâdé tàra, na rà pàra na é pâ ârabwée gòri*. Â wâdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra, ma pwamainarà pâ âboro, naa na diri é pâ ére aupitapitiri. Â rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina.

47 Â rà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tà tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàra tàpé.»

21

*Iésu naa na Wâra pwapwicîri
Mataio 24.1-2; Maréko 12.41-13.2*

Tô dàpwà na ticè neemurué

---

§ 20:44 Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ 'Ukai', â gorodà na é pwina naîê? * 20:46 Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tàmanga ma tèpa pipapwicîrira.

¹ É tâa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é gére còo tèpa âboro na dau pwa neemururà na rà tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri.

² Â é tèepaa me tô jè dâpwà, na piticè neemuruê. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü.

³ Â é ina wà Iésu tà tèpa *câmu kêe pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tô dâpwà bèeni na piticè neemuruê, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pâra tàpé.

⁴ Ba rà tòpò upûuê (ba ji ére mwani géé goro aumaina goo wârirà). Â, na wàé, âna jèe nye piticè neemuruê kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

⁵ Géé na càué, â rà picâdiri i Wâra pwapwicîri wà pâra tèpa âboro, pâ: «Nye dau wâdé kaa é pâ atü goro é auba, goo é pé wâ bèeni! Po dau pwa kaamwa kêe. Â dau muugère pâ cûuê* na rà naa tèpa âboro, ba na urâpâra tà Pwîduée!»

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo diri pâ pwiibà? Âna go ina tàwà pâ: O mwa tèepaa é tòotù na o téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâagòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Mataio 24.3-35; Maréko 13.3-31

⁷ Rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu kêe pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa é pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâmogòri pâ, o jèe tèepaa me é pwi pâara-bà?»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa ê needô. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me géé jaa Pwiduée, na guwà tapaciê]!” â “Jèe wâni ê pàara kôo.” Êco na guwà cibwaa pâra wiârâ!

⁹ Wiàna guwà tère jèkutâ goro pâ paa, ma pâ pai èpà wèe ê gòropuu, â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa ê pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.»

¹⁰ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «[Na pwi pàara-bà, â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu: Ba] ê pwi jè Ba, âna ru ipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai.

¹¹ Â o gù napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa ê pâ copwa na maina, ma pâ pwécapa†. Â o wâru pâ muru na jè pwùkùru goo, â o wâru pâ câmu kêe, naanidò napwéretòotù.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

¹² «Béaa kêra diri pâ pwiibà, âna o dau tubaèpà tàwà, wâguwà tèpa câmu kôo. Ba rà o tâjùruwà, â rà o mwa popawà pâ, naa na pâ *wâra pitapitiri, ma naa na pâ wâra karapuu. Â rà o dàtiwà na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, géé goro na guwà tèpa âboro kôo.

¹³ Â, na pwi pàara-bà, âna o naa tàwà, ba na guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà.

¹⁴ Â guwà cibwaa dau nünüma ma pidumapié goro pai tòpi kàwà tàra.

† **21:11** *Pwécapa—Épidémie*. Pâ maagé na pâpitiri napô. **21:14** Luka 12.11-12

15 Ba go o mwa naa tàwà ê pâ popai na guwà o ina, bau ê autâmogòrimuru. Â o càcaa pâri ma rà tòpi tàwà wà tèpa pièpàriwà!

16 «Rà o icuriwà wà du nyaa ma caa kàwà, ma wà tèpa aéjii kàwà, ma wà tèpa jènerewà, ma wà tèpa béewà, tiagoro na o tètâmwara pàra tàpé géé goowà.

17 Â rà o pièpàriwà goodò diri ê pâ âboro.

18-19 Êco na wà pwina é cimwü, âna ée mwa udò, â o tà tée ê *âji wâro. Â o nye ticè na rà pwa, na o tigée goro ê wâro bèepwiri na wâgoowà‡.»

O dau pwaée kà tàpé Iérusaléma

20 «Na guwà còo pâ pwâra paa§ na rà cibèepi *Iérusaléma, â wàé kaa pwiri na guwà o tâmogòori pâ o jèe tédidiri i auba.

21 Wà tàpé na rà wâgòroigé jii i ville, âna rà cibwaa tò naa na! Â wà tàpé na rà tâa na i ville, âna rà uru wài! Ũu, wâdé na rà cau uru wài naa gò pâ jaa, wà diri tàpé na rà tâa napô *Judée!

22-23 Au! Wârico! Ba, naa na pâ tòotù bèepwiri, âna po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di ê èpo kàra. Ba wàépwiri ê pàara na wà Pwiduée, âna ée mwa naa wârimuru târa ê Ba kée, [wà tèpa *Juif]. Êkaa na wàrapwiri cè pai pacoò diri pâ popai kà tèpa *péroféta wâna *Tii Pwicîri.

«Â o po dau maina ê pwâra putâmu kée, â rà o dau pwamaagé còo tèpa âboro wê, na pwi pàara-bà.

21:15 Apostolo 6.10   **21:16** Mataio 10.21-22   ‡ **21:18-19** Â o nye ticè... Grec: Â o nye ticè ji caapwi wàrapûrué na o tiâu.   § **21:20** Pwâra paa—Armée.   **21:22-23** Jérémie 5.29, 46.10; Osée 9.7

24 Â o dau wâru tàpé na o tètàmwararà goro ê tàuwa. Â o wâru mwara tàpé na o piirà ma poparà pâ, naa na pâ napô na wâru, ba na rà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro wê. Ba ê pwi pàara bèepwiri, âna o pàara kà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pwatari diri Iérusaléma. Â rà o mwa còogai ê napuu kêe bau ê Ba kêe, tiagoro ê tòotù na ée mwa pacoo pwiri [wà Pwidué].»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

25-26 «[Gée na càuru pwiri] â o pwa pâ câmu na ité naa na i tòotù, ma ê parui, ma ê pâ íricò. Ba o gùmagù è pàara napwéretòotù. Â [o nye ité mwara i nawià, â] o pwa pâ diopwaa kêra pàri wià*, â o dau maina airà. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà o pò goo diri pwiri, â o dau wâgotàra, â rà o pwùkùru. Ba rà o còo pâ, o jèe tèepaa è pàara na po dau èpà awé naa gòropuu.

27 Â nabwé, â rà o mwa bàra còoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na ê pàtàmoo, ma ê pai maina ma muugère kôo.

28 Êkaa na go ina tàwà pâ: Wiàna guwà còo pâ, jèe tapoo coo è pâ muru bèepwiri, â guwà gòo ma ipwàdé! Ba o jèe càcaa gòiri è tòotù, â ée mwa pa-udòwà wà Pwidué!»

Câmu goro iri wâi

21:24 Psaume 79.1; Auinapàpari 11.2   **21:25-26** Ésaïe 13.10; Ézékiel 32.7; Joël 3.4; Auinapàpari 6.12-13   * **21:25-26** Pàri wià—*Les grands brisants*.   **21:27** Daniel 7.13; Mataio 26.64; Auinapàpari 1.7

29 Wà Iésu, âna [é patùrarà mwara goro ê pwina o tèepaa. Â] é ina tàra ê ucina bèeni pâ: «Guwà côo ê *iri wâi, é, pwi jè upwâra.

30 Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me ê pàara na ucuu i napô.

31 Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa ê pâ pwi bèepwiri, na ia go ina, â guwà o tâmogòori pâ, ée jèe tapoo tòpò ê Mwaciri kêe wà Pwidueé.

32 Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Ba wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaa kêra pai o bà kêra.

33 Ba o tiâu ê napwéretòotù ma é gòropuu; â napwa é popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

34 «Guwà ipwacôoco! Guwà cibwaa wârori é wâro imudi; guwà cibwaa dau wâdo ma ija! Â guwà cibwaa géaa goo é pâ muru [na o tubatiâuwa naa goo] naani gòropuu. Ba wiàna guwà tà èrà goo pâ muru bèepwiri, â péa guwà mwa tà pò, ma piticè càrawà, na go tèepaa me còwâ,

35 pwacèwii diri pàra âboro gòropuu. Ba go o mwa cau papòrà diri, pwacèwii [pwi a pwa puà, na é tû] puà kêe naa gòro é pu ârawéa.

36 Êkaa na guwà tà tàcî! Â wâdé na guwà pwapwicîri tà Pwidueé, ma ilari jiié pâ, na é wéaariwà jii diri pâ muru na èpà na o mwa tèepaa. Â [go o mwa ipwádée goowà] wâgo Pwina naîri âboro, na guwà cima arao. Nabwé!»

37-38 [Na pàara na é tâa Iérusaléma na wà Iésu] â é tò naa na Wâra pwapwicîri na diri pâ tòotù, ba na é pacâmuri tèpa âboro. Ba mu ipitirirà naawê, naa

diri pâ dàuru, ba na rà têreê. Â, na bàrane, â é mu wâjué cōwâ naa gòrojaa Élaio, â é tâa wê naa ne.

22

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.1-16; Maréko 14.1-2; Ioane 11.45-53

¹ Jèe pâmwünyabweri ê *tòotù maina kà tèpa *Juif, na ina goo pâ tòotù Paséka—pwi tòotù na rà ija poloa na ticè nyaa kêe.

² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà imudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètàmwara wà Iésu. Êco na wâgotàra goo wà tèpa âboro. [Ba dau wâru tàpé na rà wâgoo Iésu.]

³ Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà *Caatana, âna é nye too kaa naa goo wà Judas Iscariote, wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo kà Iésu.

⁴ Â é pâra wà Judas, nau cōo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari ê *Wâra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra.

⁵ Â rà nye dau ipwàdée kaa, â rà ina tée pâ, na rà o mwa naa cè mwani tée.

⁶ Â géé na càùé, âna é imudàra cè naigé, ba na é icuri pwàniri tàra wà Iésu.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17-30; Maréko 14.12-26; 1 Korénito 11.23-25

⁷ É jèe tèepaa ê bétapoo tòotù kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’—tòotù na rà mu taa ê nari mutô târa Paséka.

⁸ Â wà Iésu, âna é panuâ pâ naa *Iérusaléma wà Pétéru ma Ioane, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra béaa naa na ville, â gàu pwabwàti é utimuru kâjè, târa é tòotù Paséka.»

⁹ Â ru tawèerié pâ: «Wâpà na nümagà na jè pi-ija wê?»

¹⁰ Â é tòpi tàru pâ: «Na gàu tò naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâê. Â, na é tò naa na jè pwârawâ,

¹¹ â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o wâpà é nadiârâwâ, na bà o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹² «Â ée paari tàu é jè nadiârâwâ na wâdòiti—pwi nadiârâwâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹³ Â nabwé, â ru pâra wà Ioane ma Pétéru, â ru pâmari wàra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

I poloa ma i dipâa

¹⁴ Na bàrane, ûna jèe tèepaa é pàara na rà pi-ija na, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe.

¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe gòiri na go tapacîri é ji pwi pàara bèeni, na jè pi-ija naima é utimuru târa Paséka, béaa kâra pai picâri kôo.

¹⁶ Ba go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa ija é utimuru bèeni ma wâguwà, [naani gòropuu]. Go o

mwa ija cōwâ na go o mwa bàra tubanabwé ê wakè [kâra âji Paséka] na pàara na é tòpò Mwachiri kêe wà Pwiduée*.»

¹⁷ Â é popa ê wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà cau wâdo jècaa.

¹⁸ Ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo ê dipâa na bwaa âmuê, naa na pàara na é tòpò Mwachiri kêe wà Pwiduée.»

¹⁹ Â é popa ê poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tàra, â é ina tàra pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Â, na wàrapwiri, â guwà o mwa nye tà pitaniimiri ê pwina go pwa tàwà.»

²⁰ Géee na càuru ê pi-ija, â é pa i wârado dipâa†, â é ina tàra mwara pâ: «Êni, âna *câmu kâra *aup-wataâboro na bwaa âmuê, na é pwa wà Pwiduée goro ê domii kôo na o jèe joro. [Ba o wàrapwiri pai tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé.]»

É patùrarà mwara na rà pi-ija

Mataio 26.20-35; Maréko 14.17-31; Ioane 13.21-38

²¹⁻²² [É ina tàra mwara pâ]: «Wâdé na go bà, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na pacoo ê auniimiri kà Pwiduée géee na biu. Êco na, napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Â

* **22:16** Dernière phrase—Grec: *Tiagoro na o pacoo, naa na Mwachiri kà Pwiduée.* † **22:20** *É pa i wârado dipâa*—Munaa é wàrapwiri na é naa tàra ê wârado na caapwi (nee tii 17), é, munaa é wàrapwiri géee na càué, ba wiâra ê nyamanya kà tèpa Juif, âna rà wacié wâdo i wârado dipâa, na tòtù Paséka. **22:21-22** Psaume 41.10; Ioane 13.21-22

guwà côo, co tèpa béeò, é tâa jaajè ni, wà i pwi âboro bèepwiri, ba jè gére ija ma wàé.»

23 Â wà tèpa câmu kêe, âna [rà pò goo pâ popai bèepwiri, â] rà pitànunuu, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàpà na o pwa pwiri?»

Guwà ipakîriwà pwacèwiio

24 Rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Ba rà imudàra cè pwi âboro na é imaina naa jaarà.

25 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà côo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée‡, âna wà tèpa ukai ma wà tèpa pitûâ, âna rà còogai tèpa âboro. Â nùmarà na jè tà pwamainarà ma pwaolé tàra taaci§.

26 Â wâguwà, âna guwà cibwaa pwacèwiirà! Ba wà pwi âboro imaina nabibiu kàwà, âna wâdé na é pwacèwii pwi nari èpo. Â wà pwi a pitûâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi ênawéna.

27 «Ba [naa jaa tèpa âboro gòropuu, âna] wà pwi ukai, âna é tâa goro taapà; â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà naa èe. Â guwà côo, nye càcaa wàrapwiri naa nabibiu kâjè. Ba go jèe pâ nau pwi ênawéna kàwà.

28 «Â wâguwà, na guwà tâa jaa na go tâa na aré ma tòina,

29 âna go mwa naa tàwà [ê autâa na] ê Mwachiri, na é jèe naa tôo wà Caa kôo.

22:24 Luka 9.46

22:25 Mataio 20.25-27; Maréko 10.42-45

‡ 22:25 Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. § 22:25 Dernière phrase—Grec: Â rà nama jè ina goorà pâ 'Tèpa pwa na wâdé'. 22:26 Mataio 23.11; Maréko 9.35 22:27 Ioane 13.12-15

30 Â jè o mwa pi-ija naima ma wâgo. Â guwà o mwa tâaboo naa gòro autâa kà tèpa ukai, ba guwà o pitûâ kà tèpa 12 wâao *Isaraéla.»

Gà mwa pitûtôowâriô, co Pétéru

31 Wà Iésu, âna é tabiié naa goo Simona Pétéru, â é ina pâ: «Têre! Wà Caatana, âna é ilari pâ, na é jèpa tacaiwà. Â ée mwa nama gûmagù ê pwâranûmawà, naa na jè ji pâara*.

32 [Â ée mwa dau tacaigà co Simona, pwi âji béeò! Au, mearigà! Ba gà o mwa tûu.] Êco na go jèe pwapwicîri ba kâgà, ba na gà mwa cimadò còwâ. Â wiàna gà o mwa wâjué me còwâ dario, â [pâragà, na] gà pagòo tèpa aéjii'gà bèeni.»

33 Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Bwa! Bwa, co Pwi Ukai! Nye pâriô mwara ma go picâri pwacèwiigà, wiàna naa na karapuu, é ju capai bà!»

34 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Bwa, go ina tâgà ê âjupâra, co pwini, pâ: Naa na ne nabà, âna béaa kêra cè pai to kêra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Guwà ipwabwàtiwà târa ipaa!

35 É ina mwara wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Na ia, âna go cùruwà [ba na guwà Picémara ê *Picémara Wâdé] âna ticè mwani, ma atà, ma wâraâwà na guwà popa wiâwà. Â wànau, gona nye tiâu jiiwà cè muru?»

Â rà tòpi tée pâ: «Bwa.»

22:30 Mataio 19.28 * **22:31** Pwa ucina naa na grec goo ê pai ura pwâra blé târa ma pinaaitiri ê pudòro blé ma ê parawée. **22:32** Ioane 17.15 **22:35** Luka 9.3, 10.4

³⁶ Â é ina tàra pâ: «Êco na nabàni, âna go ina tàwà pâ, wâdé na guwà popa cè mwani ma atà kàwà! Â wiàna ticè tàuwa kàwà, â wâdé na guwà icuri ârabwée kàwà, ba na o wâri wèe.

³⁷ [Ba rà o jèe tubaèpà tôo pwacèwii na go pwi âboro èpà.] Ba pwa jèe popai goodò, na wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.* *Ésaïe 53.12* Â o jèe nye coo é popai bèepwiri.»

³⁸ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Wàéni é du ârailu tàuwa, co Pwi Ukai!»

Â é tòpi tàra pâ: «Jèe pâri†!»

É pwapwicîri wâ gòrojaa Élaio

Mataio 26.36–46; Maréko 14.32–42

³⁹ Rà còobé gée na wâ wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra naa gòrojaa Élaio. Ba mu nye câmaajé tàra [na rà puu wê].

⁴⁰ Ūna rà tèepaa naawê, â é ina tàra pâ: «Guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

⁴¹ Â é tàpo paé jiirà, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri tà Pwiduée.

⁴² Â é ina pâ: «Caa, wiàna nūmagà, â gà patâjii jiio é pâ aré ma tòina bèeni. Êco na gà cibwaa pwa é pwina nūmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴³ Â é nye tèepaa kaa pwi jèe *angela, me gée *napwéretòotù, â é pagòoé.

⁴⁴ Â é nye pwapwicîri mwara wà Iésu, â jèe po dau maina é aré ma tòina kêe. Â é wétàu kêe, âna

---

22:37 *Ésaïe 53.12* † **22:38** *Jèe pâri—Munaa pai ina wèe pâ: Jèe nabwé na jèe tùra.*

jèe pâra nau domii, â joro naa napuu pwacèwii ê pwâra jawé.

⁴⁵ Â nabwé, â é cimadò, â é wâjué me còwâ dari tèpa câmu kêe. Êco na é còo pâ rà puu. Ba dau oratàra géee goo pai pikîri kàra.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «Cina guwà puu? Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47-56; Maréko 14.43-52; Ioane 18.3-12

⁴⁷ Ūna é bwaa géere ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâê pâ âboro na wâru, [ba na rà tâjùru Iésu]. Â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é pwabwàcu tée, ma bwénüüê.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wànau, co Judas? Gà wàrapwiri târa pai pi-icurio, wâgo Pwina naîri âboro, goro ê pai bwénüüô'gà?»

⁴⁹ Wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà còo pâ rà o jèe tâjùrué wà tèpa âboro. Â rà pò ma ina tée pâ: «Wâdé co Pwi Ukai, na jè piokée! Wàéni tàuwa!»

⁵⁰ Â wà pwi jè ârapàararà, âna é nye tüboo kaa ê tàuwa kêe naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüruê.

⁵¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa! Jèe pâri! Guwà cibwaa cicararà!»

Â é tu naa goo i doronyüruê, â nye wâdé còwâ kaa.

52 Â é patùra tèpa pitûâ kà tàpé na rà me nau tâjùrué—tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari ê Wâra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ: «Wà nau? Guwà me nau popao, goro ê pâ tauwa, ma ê bàra upwâra, pwacéwii na go pwi a pòtàmwara âboro!

53 Diri ê pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà, naa na Wâra pwapwicîri, êco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba ni, âna jèe pàara kàwà—pàara na é pitûâ ê pàtàmara ê bàutê.»

54 Â rà tâjùru Iésu.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69-75; Maréko 14.66-72; Ioane 18.16-27

Rà popa pâ Iésu naa pwârawâ kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Napwa wà Pétéru, âna é picâwiâê géé iti.

55 Â é pâmari pàra tèpa wéaa, naa na gòroigé kâra pwârawâ. Ba rà pwa ê pé na ânye, â rà pwacârau. Â é coo burà pwacârau jaarà wà Pétéru.

56 Â wà tô jè ênawéna, âna é côoê naa na pwéelaa kâra ânye. Â é ciburà ucâriê, â é côoinaê, â é ina [tà tèpa âboro na rà tâa wê] pâ: «É! Wà pwini, âna é pwi jè bée Iésu géé Nazareth!»

57 Êco na é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, co ttoni.»

58 Â géé na càùru ê ji pàara bèepwiri, â wà pwi jè âboro, âna é côoinaê mwara, â é ina tée pâ: «Pwiini, gona câgà caa pwi jè bée Iésu?»

Â é tòpi tée wà Pétéru, pâ: «Bwa!»

59 Â wâna caapwi ineretòotù, â wà pwi jè âboro, âna é nye gòo goro ina tà tèpa bée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ é pwi jè bée! Ba wàé mwara, âna é pwi a me géé Galiléé!»

60 Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Kaa! Gà tère, co pwini! Câgo caa tâmogòori ê pwina nūmagà na gà ina!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é to i ja.

61 Â wà Pwi Ukai Iésu [na rà tàgére pitèié naa na jè ére gòroigé] âna é nye tabiié kaa, â é ucâri wà Pétéru. Â é nye niimiri kaa wà Pétéru i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra ê pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitûtòowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

62 Â é còobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pijinüñü.

Rà tubaèpà tà Iésu ma pitèié

Mataio 26.63-27.2; Maréko 14.53-15.1; Ioane 18.13-14,19-24

63 Wà tèpa âboro na rà wéaari Iésu, âna rà pitaurèe gooé, â rà èié.

64 Â rà târamiri ê naporomee, â ûna rà tòbitié, â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri ê muru]!»

65 Â rà dau tànyiriê, ma ina tée pâ muru na po dau èpà.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

66 Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri ê wâra pitûâ kà tèpa Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa dotée goro ê

Naèà. Â rà ina [tà tèpa wéaa] pâ, na rà popa me Iésu na ararà.

⁶⁷ Â rà ina tée pâ: «Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, â gà ina tâbà!»

Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ina tàwà ê âjupâra, â o câguwà caa cèikî naa gooò.

⁶⁸ «Â wiàna go tawèeriwà goro cè jè muru, â o câguwà caa tòpi tôo.

⁶⁹ Êco na o jèe tèepaa ê pàara, na wà Pwina naîri âboro, âna ée mwa tâa gòro étò kâ Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ].»

⁷⁰ [Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau putàmu kaa] â rà ina pâ: «Ico pwini! Gona gà ina pâ wâgà, âna gà *Pwina naî Pwiduée?»

Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà jèe nye tàgére ina!»

⁷¹ Â rà pi-ina pâ: «Jèe pâri! Guwà nye tère ê pwina é ina. Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

23

Iésu na ara Pilato ma Héroda

Mataio 27.11-26; Maréko 15.2-15; Ioane 18.28-19.16

¹ Rà cau cimadò diri tèpa *wâratûâ kâ tèpa Juif, â rà cia Iésu dari wà *Pilato, [pwi kupénoo kâ tèpa Roma].

² Â rà pitòti Iésu, ma ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é pitoo naa na pûru ê Ba kâbà [tèpa Juif] ba na rà cicara César, pwi ukai. Ba é ticia jirà, na rà wâri mwani wâripû tée, â é ina pâ wàè pwi *Mesia, pwi jè ukai maina.»

³ Â é tawèeri Iésu wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

É tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

Ticè pwina é pwa na èpà!

⁴ É tabiié wà Pilato naa goo tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaílò, ma wà pàra tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: «Câgo caa pâmari cè majoro wârimuru kêe.»

⁵ Êco na rà ina ba gòo tée pâ: «Bwa! Gà côo, é nama gûmagû napô pitiri, goro ê pai pwa pupûra kêe—tapoo na Galilée, tia ni *Iéusaléma!»

⁶ Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Wà nau? Guwà ina pâ, é pwi âboro géé Galilée?»

⁷ Ûna rà tòpi tée pâ «Ûu», â é panuâ pâ Iésu naa jaa *Héroda Antipas. Ba wàé na é pwi kupénoo na Galilée. Â, na pwi pàara-bà, âna é tàgére tâa Iéusaléma.

É coo ara Héroda Antipas

⁸ É nye dau ipwàdéé kaa wà Héroda na é côo Iésu, ba jèe nye dau gòiri pai tée kêe ê jèkutâ gooé. Â nye dau nùmee na é côo cè jè *câmu kêra pàtamee cèna é pwa.

⁹ Â é tawèerié mwara goro pâ muru na wâru. Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu.

¹⁰ Â [naa na diri ê pàara na ru gére wàrapwiri, â] wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaílò ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà tàgére tâa wê, â rà dau tûra too ma pitòtié.

¹¹ [Jèe pâ nau ora tà Héroda gooé] â rà tànyiriê ma piêcaarié, wàé ma wà tèpa coda kêe. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée kêra ukai. Â rà panuâê cowa pâdari Pilato.

¹² Tapoo na pwi tòotù-bà, âna ru pitêreru wà Héroda ma Pilato. Ba béaa, âna nye tupédu a pièpà.

É coo cowa ara Pilato

¹³ Wà Pilato, âna é panaimari é napô, bau tèpa pitûâ kêra, ma tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò.

¹⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pame pwi âboro bèeni, na guwà gére ina pâ: “É pitoo naa na pûru tèpa âboro, ba naa gûmagù é napô.” Â go tawèerié goo, na arawà. Êco na câgo caa pâmari cèna èpà na pâri ma pwa wârimuru tée goo.

¹⁵ «Â wà ukai Héroda Antipas mwara, âna câé caa pâmari cè èpà cèna é pwa, â é panuâê cowa me naani. Â nye ticè majoroé ma naa wârimuru tée, ma é bà.

¹⁶ Na wârapwiri, â go o nye pwa ma pâdié co, â go o nye panuâê cowa.» {

¹⁷ Ba pâra Pilato na é pacòobé é pwi jè âboro géé na karapuu, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka.}

Nûmarà goo Barabbas

¹⁸ [Ûna é ina pwiri wà Pilato] â rà nye cau wiikau too kaa é pâ âboro, ma ina pâ: «Nama é bà wà pwi âboro bèepwiri! Gà panuâ wà Barabbas!»

¹⁹ (Wà pwini Barabbas, âna é tâa na karapuu, ba é pwi a tètâmwara âboro. Â é pwi jè ârapàara mwara tàpé na pwa na rà cicara tèpa *Roma, naa Iérusaléma.)

Tanamiriê naa goro kurucé!

²⁰ Wà Pilato, âna nümee na é panuâ Iésu, â pwa na é patùra tèpa âboro, [ba na é pacoora].

²¹ Êco na rà mwa nye dau uu ma tomara too kaa pâ: «Tanamiriê! Tanamiriê naa goro *kurucé!»

²² É bwaa wacié tawèerirà wà Pilato pâ: «Dà cè èpà cèna é pwa pwi âboro bèeni? Na nye ticè majoroé ma é bà. Go o nye nama pâdié co, ma panuâê còwâ.»

²³ Êco na rà mwa nye dau pwatàngürurà* ma uu too ma ina pâ: «Tanamiriê!»

²⁴ Â é nye niimiri bamwara wà Pilato pâ, na é pwa ê pwina nùmarà goo.

²⁵ Â é panuâ wà Barabbas, wà i pwi pòroca†, â é panuâ wà Iésu tà tèpa coda kèe, ba na rà tètàmwereê‡.

Rà popa pâ Iésu ma rà nama é bà

Mataio 27.32-34; Maréko 15.21-24; Ioane 19.17

²⁶ Wà tèpa coda roma, âna rà popa pâ Iésu, [âna é kâa i kurucé kèe]. Â ipitirà ma pwi jè âboro géé na ville Cyrène, na nee Simona, na é wâjué me géé na aupwanapô. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa pwicò i kurucé kà Iésu.

²⁷ Â dau wâru pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu. Â wà pa ilàri, âna rà imurué ma pijinünü.

²⁸ Â é tabiié Iésu naa goorà, â é ina tàra pâ: «Pa èpo géé Iéruusaléma, guwà cibwaa imuruô! Guwà imuruwà còwâ, ma pâ èpo kàwà.

* **23:23** Pwatàngürurà—*Se révolter, se débattre.* † **23:25** Pwi pòroca—*Meurtrier.* ‡ **23:25** Ba na rà tètàmwereê—*Grec: Ba na rà pwa tée ê pwina nùma tèpa âboro goo.*

29 Ba o jèe tèepaa ê pàara na [o dau gòo. Ba] o mwa ina pâ: “Rà ipwàdéé pa ilàri na càcaa pâri ma rà ipièrù, ma wàilà na càra caa pâji pitàmari èpo, ma wàilà na càra caa pâji pa-di èpo!”

30 «Â [o dau maina ê pai picâri kà tèpa âboro, tiagoro na] o nùmarà na tûu naa gòrà ê pâ jaa§, ba na naapwànrirà [jii ê pé tòina bèepwiri]!

31 «Ba “Wiàna rà cîri i upwâra na bwaa bwùu*, â rà o mwa wànau târa ê upwâra na jèe mwari?” [Ba rà tubaèpà tôo nabà, â rà o mwa tubaèpà tàwà géé na càué.]»

32 Â wà tèpa coda, âna rà capai popa Iésu ma wà tupédu a pwa na èpà, ma capai tanamirirà.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Mataio 27.35–44; Maréko 15.25–32; Ioane 19.18–27

33 Rà popa Iésu pâ, tèepaa naa na ére na ina goo pâ ‘Napwiripûru âboro’. Â rà tanamirié naa goro *kurucé. Â rà tanamiri mwara i tupédu a pwa na èpà; pwi jèpwi naa gòro étò kêe, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü.

34 Â wà Iésu, âna é ina tà Pwидуée pâ: «Caa, gà pwanaurirà, ba càra caa tâmogòori ê pwina rà pwa.»

23:29 Luka 21.23   **23:30** Osée 10.8; Auinapàpari 6.16   § **23:30** *O nùmarà na tûu naa gòrà ê pâ jaa—Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwà câjipibà! Rà mwa ina târa nari jaa: Guwà tûu naa gòbà. (Còo Osée 10.8.)* * **23:31** *Wiàna rà cîri i upwâra...* Pai ina wèe pâ, wiàna é picâri wà Iésu, wàé, na câé mu caa pwa na èpà, â rà o mwa dau picâri kaa wà tèpa jènereé, tèpa Juif, na rà pwa na èpà.   **23:34** Psaume 22.19; Ésaïe 53.12

Â wà tèpa coda, âna rà picàù noo kâra tii, naa goro é ârabwée kêe.

³⁵ Wâru pâ âboro na rà coo wê, â rà gére ucâri diri é pwina tèepaa. Â wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà pitaurée goo Iésu, â rà ina pâ: «É pi-ina gooé pâ é pwi Mesia, [*pwi a pa-udò na é cùrué me wà Pwiduée! Â é tâmogòori ma é pa-udò para tàpé, êco na câe caa tâmogòori ma é ipa-udòe còwâ!»

³⁶⁻³⁷ Wà tèpa coda, âna rà pitaurée mwara gooé. Ba rà nye tà pame darié dipâa na maga, â rà nye tà ina tée pâ: «É! Pwiini, wiàna gà pwi ukai kà tèpa Juif, â gà nye ipa-udògà còwâ!»

³⁸ Â rà ténamiri dòiti kâra pûruê jè ére upwâra na wii naa goo é aupwa tii na ina pâ: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

³⁹ Â wà i pwi jè bâadi na ia tanamiriê naa goro jè jènere Iésu, âna é dau tànyiriê, â é ina tée pâ: «A! Wànau co pwini? Gà ina pâ, wâgà pé pwi Mesia. Â gà upagà ni, â gà cau upajè naima!»

⁴⁰ Êco na é tòpi tée wà pwi bée, na ia é tâa goro jè jènere Iésu, ma ina tée pâ: «Pwiibà, gorodà na càcaa wâgotâgà goo Pwiduée, wâgà na gà o jèe tàpo bà†, [â gà o mwa coo araé]?

⁴¹ Gà còo, nye *tàrù é pai pwa wârimuru kâju, ba ju dau tupédu a pwa na èpà. Â napwa wàé, âna nye ticè èpà na é pwa!»

⁴² Â é ina tà Iésu pâ: «Au, Iésu, gà nyi niimiriô, wiàna gà mwa tâa na é Mwaciri'gà.»

23:35 Psaume 22.8-9   **23:36-37** Psaume 69.22   † **23:40** Wâgà na gà o jèe tàpo bà—Grec: Wâgà na ipaiwà é wârimuru kâu.

⁴³ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Nabàni, âna gà o tâa jaa, naa napô kôo na tâa wê pinaanapô‡.»

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45-56; Maréko 15.33-41; Ioane 19.28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Ūna po gopaé bwàti, â cáe mwa caa té i tòotù, â nye po bàutê pitiri ê napô§ tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. Â ê pé ciità maina, [na é târiwâri ê ére na dau pwicîri] naa na i *Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa.

⁴⁶ Â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Caa, go panuâ tâgà còwâ ê nyuâaô!* *Psaume 31.6* Â nye êgò kaa ôomaa kêe.

⁴⁷ Ūna é còo pai bà kêe, wà pwi caa kâra coda roma, â é pwamaina Pwiduee, â é ina pâ: «Nye âjupâra pâ, wà pwi âboro bèeni, âna nye ticè èpà na é pwa!»

⁴⁸ Â wà diri tèpa âboro na ia rà tâa wê, âna rà wâjué còwâ naa jaarà, â dau tòina pwâranümarà.

⁴⁹ Napwa naa goo wà tèpa bée Iésu, ma wà mwara pa ilàri na ia rà pâra wiâê gée Galilée, âna rà tà coo iti ma còo pwiri.

Tòpòè naa na auipwàni

Mataio 27.57-61; Maréko 15.42-47; Ioane 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro gée Arimathée wâ napô *Judée. É pwi âboro na

‡ **23:43** *Napô kôo na tâa wê pinaanapô*—Grec: *Paradis*. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Paradaiso*. **23:44-45** Luka 8.2-3

§ **23:44-45** *Pitiri ê napô—é, Pitiri ê gòropuu*.

é pitòimiriê, ma ê pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri ê pai tèepaa me kâra ê *Mwaciri kà Pwiduée. Â é pwi jè a tâa na wâratûâ kà tèpa Juif, êco na dau càcaa wâdé tée ê pwina rà pwa tà Iésu wà tèpa wâratûâ bée.

⁵² Â wà pwiibà, âna é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari jiié i nài Iésu, [â é naa târù tée wà Pilato].

⁵³ Â é tapwùtù i nài Iésu géé gòro i *kurucé. Â é târamiri goro imwaano na gòri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwêe na îri naa na pé atù, na bwaa nye ticé âboro bà na tòpòé naa na.

⁵⁴ Diri ê pâ namuru bèepwiri, âna paco na papwicî, tòotù béaa kâra ê *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. (Na papwicî, âna rà pwabwàti ê pi-ija târa tòotù pwicîri.)

⁵⁵ [Ûna é gére popa i nài Iésu géé goro kurucé wà Ioséfa, â] wà i pa ilari géé Galilée, âna rà côoé, â rà pâra wiâé. Â rà côo i auipwàni, na tòpò Iésu naawê.

⁵⁶ Â nabwé, â rà wâjué côwâ naa pwârawâ, â rà pwabwàti ê pâ wâi ma jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro ê nài Iésu. Êco na, [ûna bàrane, â] rà tàpo coo, ba jèe tapoo i tòotù pwicîri. Â pwicîri na rà wakè na pwi tòotù-bà.

24

É wâro côwâ géé na aubà

Mataio 28.1-10; Maréko 16.1-8; Ioane 20.1-10

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòotù pwicîri kâra] na bwaa gòropwaa, â rà pâra naa na auipwàni

wà i pa ilàri. Â rà popa pâ i jawé ûrea na ia rà pwabwàti.

² Â rà cõo i atù, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii.

³⁻⁴ Â rà tò, â rà dau pò, ba càra caa pâmari i naii Iésu. Na rà gére pitawèerirà goro ê pwina gére tèepaa, â ru nye piâpâparirà kaa tupédu âboro, na ru coona ê ârabwée na dau pwaa, ma pwâra*.

⁵ Â rà cigòboo i pa ilàri, ba po dau wâgotàra.

Êco na ru ina tàra pâ: «Gorodà na guwà mudàra nacârù, pwi âboro na é jèe wâro [côwâ]?

⁶ Jèe tiâu Iésu ni! Ba é jèe wâro côwâ gée na aubà†! Gona câguwà caa niimiri i pwi ia é ina tàwà, na guwà bwaa tâa ma wàé na Galilée?

⁷ Ba ia é ina pâ, o mwa panuâê tà tèpa âboro èpà, wàé *Pwina naîri âboro. Â rà o mwa tanamiriê naa goro *kurucé. Â, naa na béaracié kâra tootù gée na càué, âna ée mwa wâro côwâ gée na aubà.»

⁸ Â wà i pa ilàri, âna rà nye niimiri kaa pâ, ia é jèe nye ina pwiri tàra wà Iésu.

⁹ Â rà nye itàa kaa gée na auipwàni, ba na rà piwiâ tà tèpa *câmu kêe, ma êdiri pàra tèpa âboro ê pwina tèepaa marirà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pa ilàri bèepwiri, âna wà Maria gée Magdala, ma Jeanne, ma Maria tô nyaa kà Jacques, ma wà pàra ilàri mwara.

Â rà pwa jèkutâ tà tèpa *apostolo.

---

* **24:3-4** *Tupédu âboro...* Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Cõo mwara *Angela* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **24:6** Luka 9.22 † **24:6** *Jèe tiâu Iésu...* Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec.

11 Êco na càra caa cèikî naa goorà, ba rà niimiri pà rà piwâmirà.

12 Êco na wà Pétéru, âna é cimadò, â é itàa naa na auipwàni, [ba na é côo. Â câé caa tò] â é nye po cùué boo co, â é niâ dò naadò wâ, â é pò na é côo ê pà imwaano co na gére tâaboo naani napuu. Â é wâjué côwâ naa pwârawâ, â é dau pinünüma naa goro ê pwina gére tèepaa.

É ipaarié naa gòro naigé Emmaüs

Maréko 16.12-13

13 Na tòotù bèepwiri, âna ru pâra wà tupédu ârailu bée Iésu, naa Emmaüs, pwi village, wâpâ na 11 kilomètrés géé *Iéruusaléma.

14-15 Â wii naigé, âna ru gére pwa jèkutâ goro ê pà pwina gére tèepaa. Â é pâmwünyabweriru wà pwi jè âboro, â rà picaapâra. Nye wà Iésu kaa,

16 êco na càru caa côoinaê.

17 Â é tawèeriru pâ: «Dà ê pwina gàu gére pwa jèkutâ goo, co tupéeni?»

Â ru coo, na ru nye dau pikîri.

18 Â wà pwi jèpwi (na nee Cléopas), âna é tòpi tée pâ: «Wànau, co pwini? Gona câgà caa tâmogòori ê pwina gére tèepaa na pâ tòotù bèeni? Diri ê pâ âboro wâ Iéruusaléma, âna rà nye tâmogòori, â nye wâgà co?»

19 Â é tòpi tàru pâ: «Gona dà?»

Â ru ina tée pâ: «Ê pwina tèepaa dari Iésu géé Nazareth, pwi *péroféta na é piwéna! Ba dau pwa pàtamara ê pwâratùra kêe, ma ê pwina é pwa. Â é dau wâdé na ara Pwiduée, â wâru tèpa âboro mwara na rà picâdirié.

20 Â wà tèpa pitûâ kâjè, ma tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, âna rà tâjùrué, ma panuâê [tà tèpa *Roma] ba na rà pwa wârimuru tée, ma é bà. Â rà nama tanamiriê naa goro *kurucé.

21 Â [wàibà-ni, âna bà nye po dau pikîri kaa] ba bà nye tà wâari pâ, wàé kaa [pwi *Mesia, na é] *pwi a pa-udò é Ba kâjè *Isaraéla. Â ni, âna jèè âracié tòotù géé na càùru pai bà kêe.

22 «Â èri, âna wà pàra ilàri géé jaabà, âna rà dau papòbà kaa [goro jèkutâ kàra]. Ba, na bwaa po dàuru, âna rà pàra naa na auipwàni.

23 Â càra caa pâmari i naiié, â rà ina pâ rà côo du *angela, na ru ina tàra pâ, é jèè wâro còwâ wà Iésu!

24 Â wà pàra tèpa paaó géé goobà, âna rà itàa pâ naa na auipwàni, ba na rà côo, â nye âjupâra pâ, tiâu naii Iésu! [Nye dau ité kaa!]

É tòpi tàru

25 É ina tàru wà pwini pâ: «Au, meariwà! Ba nye ticè cèna guwà tâmogòori! Po dau ipwâ ma guwà cèikî naa goro é pâ pwi ia rà wii wà tèpa péroféta biu!

26 Ba rà ina pâ: Wâdé na é pwamaagé côo wà pwi Mesia naa na pai pwa wèè bèepwiri, béaa kâra pai o paari é pai maina ma muugèrè kêe.»

27 Â, [na rà gére pâra wii naigé, â] é napéaati tàru wà pwini, êdiri pâ jèkutâ gooé na wii naa na *Tii Pwicîri—tapoo naa goro pâ tii kà *Moosé, tèepaa naa goro pâ tii kà tèpa péroféta.

28 Â nabwé, â rà tèepaa pâ naa na village na ru pâra naawê wà tupédu âboro. Â wà pwiibà, âna pwa na é pâra jiiiru.

29 Êco na ru tacoo gooé, â ru ina tée pâ: «Bwa, gà tàpo tâa jaabu‡, ba jée bàrane.»

Â rà pàgà naa pwârawâ, â rà tâa wê.

Ru còoinaê na é tubiti poloa

30 Nabwé, ûna rà tâa goro taapà, â é popa ê poloa wà pwini, â é pwaolé tà Pwiduée, â é tubiti i poloa, â é ipâdi tàru.

31 Ûna wàrapwiri, â ru nye còoina kaa pâ wà Iésu, êco na, na ji pàara bèepwiri, âna é nye pò ma tiàué jiiiru kaa.

32 Â ru pi-ina naa gooru pâ: «Nye dau ité kaa é pé ipwadée, na tâa na pwâranümaju, na ia é tàgère patùraju me wii naigé, goro é Tii Pwicîri!»

33 Ru cimadò, â ru wâjué còwâ wài naa Iérusaléma, ba na ru ina tà tèpa 11 a câmu na rà gère caatâa wê, ma pàra tèpa bée Iésu.

34 Êco na rà mara ina tàru pâ: «Nye âjupâra kaa pâ, é jée wâro gée na aubà wà Pwi Ukai! Ba é còoê wà Simona Pétéru!»

35 Â wà i tupédu âboro, âna ru piwiâ ê pwina tèepaa mariru wii naigé. Â ru ina mwara pâ: «Bu nye còoinaê kaa, na é tubiti ê poloa.»

É ipaarié tà tèpa câmu kêe

Mataio 28.16-20; Maréko 16.14-18; Apostolo 1.6-8

---

‡ 24:29 Gà tàpo tâa jaabu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Jè jée tâa ma wâibu. 24:34 1 Korénito 15.4-5

³⁶ Wà tèpa câmu kà Iésu ma wà tèpa béerà, âna rà pwa jèkutâ [goro pai wâro cowa kêe géé na aubà]. Na rà bwaa gére pi-ina pwiri, â é nye coo kaa nabibiu kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Bwàcu kàwà! Cidòri nyuâawà!»

³⁷ Â rà cau pò ma po dau wâgotàra, ba rà niimiri pâ pé duée.

³⁸ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Cina wâgotàwà ma gùmagù pwâranümawà? Gorodà na câguwà caa cèikí pâ wâgo?»

³⁹⁻⁴⁰ Â é paari tàra ê du îê ma i du âê, â é ina tàra pâ: «Guwà còo ê du îô, ma ê du âô. Nye wâgo kaa! Guwà còo naiio, â guwà tu naa goo! Ba ê duée, âna nye ticè naiié!»

⁴¹ Â rà po dau pò wà tèpa câmu kêe. Â rà ipwàdée, [ba nùmarà na rà cèikî] êco na rà piwâ, ba càra caa pâji cèikî bwàti. Â é pwa ma tawèerirà Iésu pâ: «Nye pwa cè uti kâjè?»

⁴² Â rà naa tée jè noo kàra ârawéa na cîri,

⁴³ â é uti na ararà.

É tàpiri pai còoina kàra ê Tii Pwicîri

⁴⁴ É pwa ma ina tàra pâ: «Guwà niimiri, na jè bwaa tâa ma wâgo, â ia go ina tàwà pâ: O mwa coo diri ê pâ pwina rà wii naa good, wà Moosé, ma wà tèpa péroféta, ma naa na tii *Salamo.»

⁴⁵ Â é tàpiri pai còoina kàra ma pai tâmogòori kàra ê Tii Pwicîri.

⁴⁶ Ba é ina pâ: «Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, wà pwi Mesia, âna wâdé na é pwamaagé còo, ma bà.

Â naa na béâracié kâra tòotù§, â ée mwa wâro cowa géee na aubà.

47 «Â [go panuwà, ba na guwà] picémara târa diri ê Ba, tapoo na Iérusaléma, ê popai goro pai pinünüma. [Â guwà ina târa] naa na neeô pâ: “Guwà biiwà ma pitòotéri ê wâro kàwà, â ée mwa pwanauri tàwà ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée!”

48 «Ba nye wâguwà, na guwà tèpa *paâjupâra ê pwiibà!

49 Êco na guwà bwaa tàpo tâa ni, na ville, tapacîri cè pai tòpi kàwà ê pàtâma Pwiduée. Ba go o mwa panuâ me tàwà ê [Nyuââ Pwicîri] âraimeai na ia é ina béaa wà Caa.»

É too jiià naa napwéretòtù

Maréko 16.19-20; Apostolo 1.9-11

50 Wà Iésu, âna é popa tèpa câmu kêe, naa na jè ére na wâmwünyabweri Bétani. Â é tòpò naa gòrà ê du îê, â é *pwényunyuâarirà.

51 Ûna é gére wàrapwiri, â dàgòtùé too jiià naa napwéretòtù.

52 Â rà dau pwamainaê. Â nabwé, â rà wâjué cowa naa Iérusaléma, â nye dau maina kaa é ipwàdéee kàra.

53 Â rà gòo goro picâdiri Pwiduée taaci naa na *Wâra pwapwicîri.

---

§ 24:46 Naa na béâracié kâra tòotù—É bà wà Iésu na papwicî, â é wâro cowa na pwapwicîri. Nabà, âna jè ina pâ, ârailu tòotù géee na càué. Êco na wiâra ê pai pûra tòotù kà tèpa Juif, âna papwicî, âna pwi pâbéaa kâra tòotù; â capàto, âna pwi béârailu kêe; â pwapwicîri, âna pwi béâracié kêe. 24:48 Ioane 15.27; Apostolo 1.8 24:49 Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4

Tii Pwicīri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58